

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BİR MESLEK İKİ FARKLI PROFİL:
TÜRKİYE’DE ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİNDEKİ FARKLI
ÖĞRENCİ KABUL SİSTEMLERİ VE YANSIMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz EKMEKÇİOĞLU

Endüstri Ürünleri Tasarımı Anabilim Dalı

Endüstri Ürünleri Tasarımı Programı

KASIM 2012

**BİR MESLEK İKİ FARKLI PROFİL:
TÜRKİYE’DE ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİNDEKİ FARKLI
ÖĞRENCİ KABUL SİSTEMLERİ VE YANSIMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Deniz EKMEKÇİOĞLU
(502081904)**

Endüstri Ürünleri Tasarımı Anabilim Dalı

Endüstri Ürünleri Tasarımı Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alpay ER

KASIM 2012

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502081904 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Deniz Ekmekçioğlu**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **“BİR MESLEK İKİ FARKLI PROFİL: TÜRKİYE’DE ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİNDEKİ FARKLI ÖĞRENCİ KABUL SİSTEMLERİ VE YANSIMALARI”** başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Alpay ER**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Alpay ER**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Hümanur BAĞLI
İstanbul Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Hakan ERTEM
Marmara Üniversitesi

Teslim Tarihi : **10 Eylül 2012**
Savunma Tarihi : **12 Kasım 2012**

Aileme ve sevdiklerime,

ÖNSÖZ

Her ne kadar bu araştırmadan elde edilen bilgileri kaleme alan ben olsam da bütün bu süreçte gerek rehberliği, gerek yorumları ve gerekse desteği ile birçok insan yer almıştır. Bütün bu kişiler arasında öncelikli olarak yüksek lisans eğitimim, tez çalışmam sırasında bana danışmanlık eden ve yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Alpay Er'e teşekkür ederim. Ailem her konuda her zaman yanımda olduğu gibi bu çalışmam ve yüksek lisans dönemimde de yanımda olmuşlardır. Anneme, babama ve kardeşime destekleri için teşekkür ederim.

Bu araştırma konusunun gelişmesinde beni destekleyen Prof. Dr. Beril Anılanmert, Yrd. Doç. Dr. Önder Turan ve Sinem Bahar Tunçelli' ye teşekkür ederim.

Bu araştırmanın yürütülebilmesi için değerli bilgilerini, süreçlerini ve deneyimlerini benimle paylaşan araştırmadaki endüstriyel tasarım departmanı yöneticilerine ve özellikle geçmiş tecrübelerini tezime aktarmamda yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Mehmet Asatekin, Prof. Dr. Oğuz Bayrakçı, Prof. Dr. Nigan Beyazıt, Prof. Dr. Cemil Toka, Yrd. Doç. Arslan Özbiçer, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki Turan'a ilgilerinden dolayı teşekkür ederim.

Son olarak, tez çalışmam süresince büyük bir sabır ve dikkatle benimle konu üzerinde tartışan, yorum yapan, yol gösteren ve her aşamasında yardımını esirgemeyen Sevcan Terlemez'e ayrıca teşekkür ederim.

Eylül 2012

Deniz Ekmekçioğlu
(Endüstriyel Tasarımcı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY.....	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırma Soruları.....	3
1.2 Tezin Yapısı.....	3
2. DÜNYA'DA ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİ ve ÖĞRENCİ ALIM SİSTEMLERİ.....	5
2.1 Endüstriyel Tasarım Eğitimi Kökleri.....	6
2.1.1 Beceri mi, Bilgi mi?	7
2.1.2 Beceriden Bilgiye Geçiş.....	12
2.1.3 Ürün Tasarımından Ürün İnovasyon Sürecine.....	15
2.2 Dünya'da Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Öğrenci Alım Sistemleri.....	18
2.2.1 Yetenek Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü.....	19
2.2.2 Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü.....	20
2.2.3 Yetenek ve Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü.....	21
2.2.4 Öğrenci Kabul Sistemleri Değerlendirmesi.....	22
2.3 Bölüm Değerlendirmesi	26
3.TÜRKİYE'DE ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİ ÖĞRENCİ KABUL SİSTEMLERİ.....	29
3.1 Türkiye'de Endüstri Ürünleri Tasarımı Eğitiminin Gelişimi.....	31
3.1.1 Türkiye'de Endüstriyel Tasarım Eğitimi Ankara Kökeni:ODTÜ.....	32
3.1.2 Türkiye'de Endüstriyel Tasarım Eğitimi İstanbul Kökeni: IDGSA ve TGSYO.....	33
3.1.2.1 İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi.....	33
3.1.2.2 Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu.....	34
3.1.3 Endüstriyel Tasarım Eğitiminde Teknik Üniversite Etkisi:İTÜ.....	36
3.2 Eğitim Yapıları ve Öğrenci Alım Sistemleri.....	37
3.2.1 Yetenek Değerlendirme Sistemleri İle Öğrenci Kabulü.....	37
3.2.1.1 Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü.....	38
3.2.1.2 Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü.....	39
3.2.2 Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü.....	40
3.2.2.1 Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü.....	41
3.2.2.2 İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü.....	43
3.3 Bölüm Değerlendirmesi	44

	Sayfa
4.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	47
4.1 Literatür Araştırması.....	47
4.1.1 Araştırma Alanı.....	48
4.1.2 Röportaj İçeriği.....	48
4.2 Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümlerini Tercih Eden Öğrencilerin Yapısı....	49
4.2.1 Araştırma Alanı.....	49
4.2.2 Anket Yapısı.....	50
4.2.3 Anket Soruları.....	50
4.3 Endüstriyel Tasarım Bölümü Mezunları Değerlendirmesi.....	51
4.3.1 Araştırma Alanı.....	52
4.3.2 Anket Yapısı.....	52
4.3.3 Değerlendirme Kriterleri.....	53
5. ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİNİ TERCİH EDEN ÖĞRENCİ PROFİLLERİ.....	55
5.1 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Öğrenci Adayı Profili.....	56
5.2 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Tercih Etme Nedenleri.....	58
5.3 Okumakta Olduğu Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri.....	59
5.4 Endüstri Ürünleri Tasarımı Eğitimi Beklentileri.....	60
5.5 Mezun Olduktan Sonraki Kariyer Planı.....	62
5.6 Bölüm Değerlendirmesi.....	64
6. FARKLI ALIM SİSTEMLERİNE SAHİP ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİNDEN MEZUN OLAN TASARIMCILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	65
6.1 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezunlarının Çalıştıkları Sektörler.....	66
6.2 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezunlarının Çalıştıkları Pozisyonlar.....	68
6.3 Ürün Tasarım Süreci.....	70
6.4 Yaratıcılık Tekniklerini Kullanabilme.....	70
6.5 Konsept Geliştirme.....	71
6.6 Mevcut Ürünleri Geliştirme.....	72
6.7 Fikirlerini Ürüne Dönüştürebilme.....	72
6.8 Ürün Detayı Çözebilme.....	73
6.9 Malzeme Bilgisi.....	74
6.10 Üretim Yöntemi Bilgisi.....	74
6.11 Araştırma Yöntemleri Bilgisi.....	75
6.12 Form ve Estetik Bilgisi.....	76
6.13 Bilgisayar Destekli Tasarım Bilgisi	77
6.14 Ürün Tasarımı Sürecinde Maket Yapma Becerisi.....	77
6.15 Takım Çalışması.....	78
6.16 Pazarlama Temel Bilgi ve Becerileri.....	79
6.17 Disiplinler Arası İletişim Kurma ve Beraber Çalışma Becerileri.....	79
6.18 Proje Yönetimi.....	80
6.19 Yabancı Dil Bilgisi.....	81
6.20 Analiz.....	82
7. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	85
KAYNAKLAR.....	89
EKLER.....	93

KISALTMALAR

ÖSYM	: Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
MF-4	: Matematik Fen 4 Puanı
YGS	: Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavı
AID	: Agency for International Development
ICA	: International Cooperation Administration
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
MÜ	: Marmara Üniversitesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
DTGSYO	: Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
ICSID	: International Council of Societies of Industrial Design
NASAD	: National Association of Schools of Art and Design

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1	: ICSID üyesi yetenek değerlendirmeleri ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler	19
Çizelge 2.2	: ICSID üyesi merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler	20
Çizelge 2.3	: ICSID üyesi yetenek sınavı ve merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümleri.....	21
Çizelge 2.4	: ABD'deki NASAD üyesi endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.....	23
Çizelge 2.5	: Almanya'da Endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.	24
Çizelge 2.6	: İngiltere'deki Endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.	25
Çizelge 3.1	: Türkiye'deki endüstriyel tasarım bölümleri.....	30
Çizelge 3.2	: Türkiye'deki merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden devlet üniversitelerindeki endüstriyel tasarım bölümleri taban puanları.....	41
Çizelge 5.1	: Çoktan seçmeli sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu lise türleri listesi	56
Çizelge 5.2	: Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu lise türleri listesi	57
Çizelge 5.3	: Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu alanların listesi.	57
Çizelge 5.4	: Merkezi sınav sistemi ile kazanan öğrencilerin endüstri ürünleri tasarımı bölümünü tercih etme nedenleri.	58
Çizelge 5.5	: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölümü tercih etme nedenleri.....	59
Çizelge 5.6	: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri ..	60
Çizelge 5.7	: Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri ..	60
Çizelge 5.8	: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölüm ve eğitim beklentileri.	61
Çizelge 5.9	: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölüm ve eğitim beklentileri..	62
Çizelge 5.10	: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrenciler için mezuniyet sonrası kariyer planı	63
Çizelge 5.11	: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrenciler için mezuniyet sonrası kariyer planı.....	63
Çizelge 6.1	: Anket değerlendirme seçenekleri.....	66
Çizelge 6.1.1	: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları sektörler.....	67

Çizelge 6.1.2: Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları sektörler.....	68
Çizelge 6.2.1: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları pozisyonlar.....	69
Çizelge 6.2.2: Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları pozisyonlar.....	69
Çizelge 6.3.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün tasarım süreci grup istatistikleri.....	69
Çizelge 6.3.2: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün tasarım süreci cevap yüzdeleri.....	70
Çizelge 6.4.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre yaratıcılık tekniklerini kullanabilme grup istatistikleri.....	71
Çizelge 6.5.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre konsept geliştirme grup istatistikleri.....	71
Çizelge 6.6.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre mevcut ürünleri geliştirme grup istatistikleri.....	72
Çizelge 6.7.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre fikirlerini ürüne dönüştürebilme grup istatistikleri.....	73
Çizelge 6.8.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün detayı çözebilme grup istatistikleri.....	73
Çizelge 6.9.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre malzeme bilgisi grup istatistikleri.....	74
Çizelge 6.10.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre üretim yöntemi bilgisi grup istatistikleri.....	75
Çizelge 6.11.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre araştırma yöntemleri bilgisi grup istatistikleri.....	76
Çizelge 6.12.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre form ve estetik bilgisi grup istatistikleri.....	76
Çizelge 6.13.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre bilgisayar destekli tasarım bilgisi grup istatistikleri.....	77
Çizelge 6.14.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün tasarımı sürecinde maket yapma becerisi grup istatistikleri.....	78
Çizelge 6.15.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre takım çalışması grup istatistikleri.....	78
Çizelge 6.16.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre pazarlama temel bilgi ve becerileri grup istatistikleri.....	79
Çizelge 6.17.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre disiplinler arası iletişim kurma ve beraber çalışma becerileri grup istatistikleri.....	80
Çizelge 6.18.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre proje yönetimi grup istatistikleri.....	81
Çizelge 6.19.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre yabancı dil bilgisi grup istatistikleri.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1 : Tasarım eğitim programı için model.....	8
Şekil 2 : Bauhaus tasarım eğitim programı modeli.....	9
Şekil 3 : New Bauhaus tasarım eğitim programı modeli.....	10
Şekil 4 : Ulm Hochschule tasarım eğitim programı modeli.....	10
Şekil 5 : TUDelft Endüstriyel Tasarım Mühendisliği İnovasyon Süreci.....	17

MESLEK İKİ FARKLI PROFİL: TÜRKİYE’DE ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİNDEKİ FARKLI ÖĞRENCİ KABUL SİSTEMLERİ VE YANSIMALARI

ÖZET

Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinde ÖSYM’nin uyguladığı merkezi çoktan seçmeli sınav sistemi ve üniversitelerin uyguladığı yetenek/çizim sınavı olmak üzere iki farklı öğrenci alım şekli vardır. Bu araştırmanın amacı iki farklı öğrenci alım sisteminde mevcut okulları, bölümleri tercih eden öğrencilerin yapısını ve bu okullardan mezun olan tasarımcıların mesleki yeterlilik koşullarını incelemek ve farklılıklarını araştırmaktır.

Bu çalışma literatür araştırması, anket çalışmaları ve röportajlara dayanarak üç aşamadır. Dünya’da endüstriyel tasarım eğitiminin başlangıcı sanayinin gereksinimlerinden kaynaklanmıştır. Sanayinin ihtiyaçları endüstriyel tasarım eğitimi ve öğrenci alım sistemlerini etkilemiştir. Bu etkiler endüstriyel tasarım eğitiminde beceriden bilgiye doğru bir geçiş oluşturmuştur. Türkiye ise endüstri ürünleri tasarımı eğitiminin başlangıcı ve gelişimi sanayi odaklı olmamıştır. MSGSÜ, ODTÜ, MÜ ve İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümleri incelendiğinde bölümlerin kuruluşunda yer alan mimar ve içmimar öğretim üyelerinin gelmiş oldukları geleneklere bağlı olarak eğitim ve alım sistemlerini şekillendirdikleri gözlenmiştir.

Yapılan anket çalışmaları sonucunda endüstriyel tasarımı bölümünde okuyan birinci sınıf öğrencilerinin iki alım sistemindeki öğrencilerin farklı eğitim altyapılarından geldikleri gözlemlenmiştir. Yetenek sınavı ile görsel bilgi düzeyi, merkezi sınav sistemi ile de bilimsel bilgi düzeyi ölçülmektedir. Bu bilgi çeşitleri alım sistemlerine göre bölümlerin öğrenci yapılarında da görülmektedir. Araştırmanın ikinci kısmı ise mezuniyetinden en fazla beş sene geçmiş endüstriyel tasarımcılar ile yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasında tasarımcıların çalıştıkları sektörler ve pozisyonlar araştırılmıştır. Bunun yanı sıra tasarımcıların üniversiteden aldıkları eğitime göre mesleki yetkinliklerini değerlendirmiş, farklı alım sistemlerine göre mezunların mesleki yetkinliklerinde farklılaşmalar yaşandığı gözlenmiştir.

Sonuç bölümünde dünyadaki endüstriyel tasarım eğitimi ve öğrenci alım sistemleri ile Türkiye’deki endüstriyel tasarım eğitimi ve öğrenci alım sistemleri arasındaki uygulama farkları irdelenmiş, Türkiye’deki endüstriyel tasarım eğitimin sanayiden bağımsız gelişiminin etkileri ve bu durumun öğrenci alım sistemlerine yansımaları incelenmiştir. Yapılan anket çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan farklar ve benzerlikler tartışılarak iki farklı alım sistemi arasındaki temel farklar ve bu farkların profesyonel çalışma hayatına yansımaları tartışılmıştır. Yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcının görsel bilgiyi destekleyen mesleki yetkinliklerde daha başarılı olduğu gözlemlenmişken, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcının ürün inovasyon sürecinde gerekli kabul edilen mesleki yetkinliklerde daha başarılı olduğu sonucu çıkmıştır.

ONE PROFESSION TWO DIFFERENT PROFILES: DIFFERENT STUDENT ACCEPTANCE SYSTEMS OF INDUSTRIAL DESIGN DEPARTMENTS AND THEIR REFLECTIONS IN TURKEY.

SUMMARY

There are two different acceptance systems of students as the central multiple choice exam done by ÖSYM and the ability/drawing exam applied by universities at industrial design departments in Turkey. The aim of this research is to examine the frame of students that choose the existing schools which have these two different systems and examine the work manners and conditions of the people who graduated from these schools and also to research whether there are any differences between them or not.

Industrial design is a creative act and it comes from craft base. These bases emerged due to aesthetical anxiety in the environment where industry developed. It was emphasized that industry should adopt product user relations and aesthetical anxiety of craftspeople, the union of craft and industry affected the emerge of the industrial design discipline. This union started with Bauhaus and on the other hand the importance of the knowledge in industrial design started to be comprehended.

The education structure shaped in science, technology and art triangle of Bauhaus put forward the science and technology with society and developments which were getting modern. Morris emphasized that design can be a kind of semiology, education should be verbal, semantic and trainer, design should include respectively artistic, scientific and technological inputs. Now objects have big wealth of knowledge in our material culture. The design of the object has gone out of decision of its material, dimension and form. How the object carry out its function and the knowledge of how its function can be useful are most important criterias.

The change to knowledge from the ability had a big role on industrial design education. These changes are changes of design process that covers the product and design thinking that has an aspect staying in social life as a whole more than stylizing the product and an art discipline. The second change is that designer is responsible for about from objects to product systems and also cultural environment and designer refreshes himself by analyzing. The third change is designer gets more professional and has knowledge in special fields. Designers who improve themselves in specific sector and product solutions adversely designing everything occurred. And that requires that designer should learn more in their education life and brings that they understand the importance of the design knowledge.

Well then who should be the student of this changing education that requires knowledge more? Are they student candidates who have art skills at high level or student candidates who have strong knowledge processing and improved research skill? When the acceptance system of the developed countries, it is seen that most of them use student skill assessment criteria. At the same time it is seen that there is an

effort to create student profile who have knowledge processing skill in the departments established on the needs required in new product development process.

The instructors that took place in the first team of IDGSA Industrial Design didn't graduate from industrial design. They had interior design background and limited industrial design experience. Actually that is not special for IDSGA. We can define it as a characteristic feature for all base that contributed the beginning of the industrial design education.

Industrial design education was involved in Turkey agenda with METU connection as an American assistance program in ends of 1950s, in the beginning of 1960s, but in the beginning of 1970s it started in IDGSA. Actually, the biggest discovery of these is that Turkey didn't need industrial design education on the contrary the industrial design education development in the world olmamıştır. The industrial design education started before the industry's design needs with the forwarding from out of country and with support from academic environment, which are modernist, and developer/progressive in Turkey of 1960s and 1970s and which have especially interior and architectural background. This situation caused that industrial design could not have its own language in education process and the result of the adaptation of other disciplines and professions.

This adaptation can see on student acceptance systems of industrial design departments. The roots of industrial design which came from interior design (Mimar Sinan Fine Arts University, Marmara University) uses ability/drawing exam for student acceptance. On the other hand, the roots of industrial design which came from architecture (Middle East Technical University, Istanbul Technical University) uses central multiple choice exam done by OSYM for student acceptance. Student structure of these departments which adapt their student acceptance system according to the past professions of their lecturers formed by these lecturers educational habits. We can give example both for METU and ITU industrial design departments. Each these departments start to used ability/drawing exam for student acceptance but this system chanced after lecturers disliked the structure of the students. This situation shown that industrial design departments could change or decide their student acceptance system according to situations which changes in time.

This study moved on three stages as the litterateur research, the survey studies and the interviews. The birth of industrial design education in the world arose based on industry requirements. The needs of industry influenced the industrial design education and its acceptance systems. These influences constituted a transition from ability to knowledge in industrial design education. On the other hand, birth and improvement of industrial design education didn't emerge the need of industry. When MSFAU, METU, MU and ITU Industrial Design Departments are examined, it was observed that the architect and interior design instructors who had roles about the establishment of these departments generated the acceptance system according to their custom ways they lived.

According to results of surveys done, it is observed that students having their first year at industrial design department came from different education substructure. Visual knowledge level is evaluated with ability exam and scientific knowledge level is evaluated with central multiple choice exam. These knowledge varieties are seen among students according to their acceptance systems. The second part of the research was done with industrial designers who graduated most 5 years ago. The sectors and positions the designers work at were researched. Besides the professional

proficiencies of designers were evaluated according to education they studied, it was observed that there are differences about designers' professional proficiencies according to acceptance systems.

In conclusion part, application differences between industrial design education and acceptance system in the world and Turkey were examined; effects of industrial design education improvement apart from industry and their reflections on the student acceptance systems were examined. Differences and similarities which emerged as a result of surveys were argued and basic differences between two systems and their reflections on professional life were argued. It was observed that industrial designers graduated from schools accepting students with ability exam are more successful at professional proficiencies which require visual knowledge and the designers graduated from schools accepting students with central multiple choice exam are more successful at professional proficiencies which are known necessary about product innovation period.

1. GİRİŞ

Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinde merkezi sınav sistemi ve yetenek sınav sistemi olmak üzere iki farklı öğrenci kabul şekli vardır. Tez çalışmasının amacı lisans düzeyinde mevcut iki öğrenci kabul sisteminin endüstriyel tasarım bölümlerine etkilerini, bölümleri tercih eden öğrenci yapılarını ve bu bölümlerden mezun olan tasarımcıların mesleki yeterlilik koşullarını incelenmek ve farklılaşma olup olmadığını araştırmaktır.

Endüstri ürünleri tasarımı, hem bir meslek hem de üniversite öğrenim görülen bir lisans programı olarak Türkiye’de gün geçtikçe gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. 1995 yılında dört üniversitede lisans programı olarak bulunan endüstriyel tasarım, 2012 senesinde öğrenci kabul eden 22 bölüm ve toplam 928 öğrenci kontenjanı ile hızlı bir yaygınlaşma süreci yaşamıştır (ÖSYM, 2012). Özellikle üniversitelerin diğer bölümleri ile karşılaştırıldığında 7 devlet üniversitesine karşılık 15 özel üniversitede lisans düzeyinde öğrenci kabul etmesi de bu durumun bir göstergesidir. Önümüzdeki seneler içerisinde endüstriyel tasarım eğitimi veren üniversite sayısı 42’ye ulaşacaktır (YÖK, 2012).

Türkiye’de gittikçe sayısı artan endüstri ürünleri tasarımı bölümleri içerisinde lisans eğitimi almak isteyen bir lise mezunu seçmek istediği üniversiteye göre iki farklı sınav sistemi ile karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki üniversitelerin ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sisteminden aldığı puan ile sınava giren tüm öğrenciler arasında sıralamaya girmesidir. Sıralamada o bölümü tercih edenler içinde bölüm kontenjanına göre sıralamaya girerek endüstri ürünleri tasarımı bölümü okumaya hak kazanmaktır (ÖSYM, 2012). İkincisi ise ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sistemine girerek önceden bölümlerin belirlediği 140 taban puanını almak ve girmek isteği bölüm için bölümün bulunduğu üniversiteye başvuru yaparak o bölümün tarafından uygulanan yetenek sınavına girerek başarılı olmaktır (ÖSYM, 2012).

İki öğrenci kabul sistemi arasındaki fark üniversitede endüstriyel tasarım bölümü okumak isteyen öğrencilerin lise eğitimleri ve üniversiteye hazırlanış şekilleri ile

doğrudan ilgilidir. Merkezi sınav ile öğrenci alan endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemleri genelde liselerin matematik-fen alanlarından gelen öğrenciler için daha avantajlı bir yapı oluşturmaktadır. Çünkü ÖSYM (2011) tercih rehberi kitapçığına göre bu bölümler öğrencilerini MF-4 puanına göre almaktadırlar. Bu da öğrencileri matematik ve fen ağırlıklı bir eğitim sisteminden gelmeleri demektir. Yetenek sınavı ile öğrenci alan endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemleri ise desen çizimi kuvvetli, güzel sanatlar liselerinden mezun öğrenciler için daha avantajlı olmaktadır. Bu durumda farklı alım sistemlerine sahip okullara farklı altyapıdan öğrenci gelmesine neden olmaktadır.

Öğrenci kabul sistemlerini üniversitelerin eğitim vizyonları ile paralellik göstermektedir. Özellikle Türkiye’deki endüstriyel tasarım eğitiminin iki farklı kutuptan başlaması bölümlerin öğrenci kabul sistemlerine de yansımaktadır (Er,1993). Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitiminin sanayiden bağımsız bir şekilde başlaması ve bunun yansımaları da bu tez çalışmasında irdelenecektir. Ayrıca endüstriyel tasarım eğitiminin dünyadaki gelişiminin etkileri Türkiye ile kıyaslanacaktır.

Bu araştırmanın başlangıcı, kuruluş yılları, eğitim kökeni ve mezun sayısı bakımından kökleşmiş dört endüstriyel tasarım bölümü üzerinden yürüyecektir. Bunlar kuruluş yıllarına göre Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Marmara Üniversitesi Endüstri ürünleri Tasarımı Bölümü ve İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümüdür. Ne kadar bu bölümler benzer eğitim programlarını uygulasalar da herbiri farklı bir eğitim ve tasarım kökeninden gelmektedirler (Er, 2000).

Bu bilgiler ışığında mezun endüstri ürünleri tasarımcılarının üç koşul bakımından değerlendirilmesi önerilebilir. Üniversite öncesi farklı eğitim yapıları ve disiplinleri, farklı eğitim ve tasarım kökeninden gelen endüstriyel tasarım bölümlerden mezun olmaları ve de farklı yapılarına karşılık benzer eğitim programlarına sahip bölümlerde eğitimi almaları. Bu koşullar altında; benzer yapıdaki eğitime rağmen farklı temellerden ve liselerden gelen öğrenci yapısı, aynı ünvan ve diplomaya sahip olan farklı okullardan mezun olan endüstri ürünleri tasarımcılarının mesleki anlamda farklılaşıp farklılaşmadıkları bu çalışmada araştırılacaktır.

1.1 Araştırma Soruları

Bu çalışma iki farklı öğrenci alım sisteminde mevcut okulları tercih eden öğrencilerin yapısını ve bu okullardan mezun olan tasarımcıların profesyonel hayatta farklılaşıp farklılaşmadıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle; literatür araştırması, röportajlar ve anket çalışmaları şeklinde kurgulanmıştır. Bu kapsamla aşağıdaki alt sorulardan da faydalanılmıştır.

- Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinin kuruluşları ve gelişimleri nasıl gerçekleşmiştir?
- Türkiye’deki endüstriyel tasarımı bölümleri alım sistemlerini hangi koşullara göre belirlemektedir?
- İki farklı alım sisteminin profesyonel hayatta endüstriyel tasarımcılar üstündeki etkisi var mıdır?
- Endüstri ürünleri tasarımı bölümünü yeni kazanan öğrencilerin mesleki beklentileri nelerdir ve bulundukları okulun alım sistemine göre farklılık göstermekte midir?

1.2 Tezin Yapısı

Bu araştırma şu bölümleri içermektedir:

- 1. bölüm (Giriş) araştırmanın temelini ve amacını açıklamaktadır. Ayrıca araştırmanın genel bir perspektifini çizebilmek için çalışmada cevaplanacak soruları içermektedir.
- 2. bölümde (Dünya’da Endüstriyel Tasarım Eğitime ve Öğrenci Kabul Sistemleri) Dünya’daki endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin kuruluşu ve gelişimi hakkında bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma ile bağlantılı olarak bölümlerin öğrenci alım sistemleri incelenmiştir ve sebepleri araştırılmış, ICSID üyesi endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemlerinin bir haritası çıkartılmıştır. Dünyada ki genel eğilimler incelenerek endüstri ürünleri tasarımı eğitiminde beceriden bilgiye geçiş yorumlanmış ve tartışılmıştır.
- 3. bölüm (Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitime ve Öğrenci Kabul Sistemleri) Türkiye’de endüstri ürünleri tasarımı eğitiminin temelini oluşturan üniversitelerin bölümlerini kuruluş ve yapı olarak incelenecektir. Bu verilerden yola çıkılarak bu

üniversitelerde bulunan endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemleri ve neden bu alım sistemlerini tercih ettikleri araştırılmıştır. Ayrıca dünyadaki endüstriyel tasarım eğitiminin gelişimi ile bir kıyaslama yapılmıştır.

- 4. Bölüm (Araştırma Yöntemi) çalışma boyunca kullanılan araştırma yöntemleri, uygulanma biçimleri ve araştırmada neden bu yöntemlerin kullanıldığı hakkında bilgi vermektedir.

- 5. bölümde (Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümlerini Tercih Eden Öğrencilerin Yapısı) Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı, Ortadoğu Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı, Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı, İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerini tercih eden öğrencilerin yapısını, mesleki bakışlarını, bulundukları üniversiteyi ve bölümünü tercih etme nedenleri araştırılacaktır. Dört bölüm arasında tercih edilme nedenleri arasında fark olup olmadığı bölümlerin birinci sınıf öğrencileri ile yapılan anket ve röportaj çalışmaları ile incelenecektir.

- 6. bölüm (Farklı Alım Sistemlerine Sahip Endüstriyel Tasarım Bölümü Mezunları Değerlendirmesi) Mezuniyetinden en fazla beş sene geçmiş endüstriyel tasarımcılar ile yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasında tasarımcıların çalıştıkları sektörler ve pozisyonlar araştırılmıştır. Bunun yanı sıra tasarımcıların üniversiteden aldıkları eğitime göre mesleki yetkinliklerini değerlendirmiş ve bu eğitimin profesyonel hayatta ne kadar yansıdığını değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmeler alım sistemine göre kategorize edilmiş, sonuçlar arasındaki farklar ve benzerlikler yorumlanmıştır.

- 7. bölüm (Sonuç ve Tartışma) Dünya'daki endüstriyel tasarım eğitimi ve öğrenci alım sistemleri ile Türkiye'deki endüstriyel tasarım eğitimi ve öğrenci alım sistemleri kıyaslanmıştır. Türkiye'deki endüstriyel tasarım eğitimin sanayiden bağımsız gelişiminin etkileri ve bu durumun öğrenci alım sistemlerine yansımaları irdelenmiştir. Yapılan anket çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan farklar ve benzerlikler tartışılarak iki farklı alım sistemi arasındaki temel farklar ve bu farkların profesyonel çalışma hayatına yansımaları tartışılmıştır. Günümüzde endüstriyel tasarım eğitiminin beceriden bilgiye geçişi ve bu durumun öğrenci alım sistemleri ile nasıl bir bağlantı oluşturduğu açıklanmıştır.

2. DÜNYA'DA ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİ VE ÖĞRENCİ ALIM SİSTEMLERİ

Son iki yüzyılda; insan, yaşam alanını şekillendirmekte ve kontrol etmektedir. Bu durum da insan yapımı dünya kavramının oluşmasına yol açmıştır. Bu değişimin en büyük enstrümanları mekanize olmuş endüstri ve bu endüstrinin oluşturduğu yapay doku, insan yaşamı için yeni ihtiyaçlar ve istekler oluşmasına yol açmıştır (Heskett, 1987). İnsanların bu ihtiyaçları yeni nesneler, ürünler doğmasına yol açmıştır.

Endüstriyel tasarımın kökleri zanaat kültürüne dayanmaktadır. Sürekli genişleyen, çeşitlenen yeni tüketim ihtiyaçları, üretimin el işçiliğinden mekaniksel üretime evrilmesine yol açmıştır (Heskett, 1987). Teknoloji ve bilimin de ilerlemesi ile birlikte endüstriyel tasarım mesleğine olan ihtiyaç da artmıştır. Mesleki başlangıç olarak görülebilen zanaatkarlar artık tüketim toplumu için yetersiz kalmış ve yeni bilgileri geliştirebilecek sorunları çözebilecek endüstriyel tasarımcılara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Endüstriyel tasarım ihtiyacı ile birlikte endüstriyel tasarım eğitimi de önem kazanmaya başlamıştır. Bu durumda endüstriyel tasarım eğitimi için “yeri”, “konumu” ve “rolü” ne olmalıdır?

ICSID'in 2009 yılında yapmış olduğu tanıma göre;

“Tasarım yaratıcı bir eylem olup, amacı nesnelerin süreçlerin, hizmetlerin ve onların sistemlerinin bütün yaşam döngüleri içinde ele almasıdır. Bu neden ile tasarım teknolojinin yenilikçi olarak insanileştirilmesinde, kültürel ve ekonomik alışverişte merkezi öneme sahip bir faktördür”

ICSID'e (2012) göre tasarımın strüktürel, organizasyonel, işlevsel, iletişimsel ve ekonomik ilişkilerin belirtilen şu görevler açısından gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

- Küresel sürdürülebilirliği ve çevre korumayı (etik açısından) güçlendirmek,
- Tüm insanlığa, kişilere ve toplumlara fayda ve bağımsızlık sağlamak,
- Son kullanıcılar, üreticiler ve pazarı yönetenler ile ilişkileri sağlamak,
- Dünyanın küreselleşmesine rağmen kültürel farklılıkları desteklemek.

2.1 Endüstriyel Tasarım Eğitiminin Kökleri

Zanaat üretiminde bir ürünün yapılanması, zanaatkarın el işçiliği ve ustalaştığı materyale göre şekillenmektedir. Bu durum ürün tasarım ve yapım sürecinin bir kişi üzerinden gerçekleşmesine, kişisel bilgi ve tecrübenin ürün üzerinde etkiler bırakması ile sonuçlanmaktadır (Heskett, 1987). Usta çırak ilişkisi ile yeni yetişecek zanaatkarın eğitilmesi de yıllar sürecektir iş tecrübesi ve mesleki birikim ile gerçekleşmektedir. Seri üretimde ise endüstri bir çok kompleks yapının ve özelleşmiş aktivitelerin tutarlılık ile bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Bu süreçler birbirlerine bağlıdır fakat herbiri kendi içinde uzmanlaşma ve bilgi sahibi olmayı gerektirir. Endüstriyel üretimin koşullarının değişmesi ile birlikte bir çok tasarım uygulaması zanaat kültürünün işlevlerini kendi bünyesine almakta bu durum da üretim ve tasarımcı arasında içe dönük bir birliktelik yaratmaktadır (Heskett 1987).

Avrupa'nın endüstri ile tanışması 17. yy'da Çin'den porselen ihraç edilmesi ile başlamıştır. Porselen üretimi Avrupa'da yer almış ve bu üretimde heykel eğitimi görmüş sanatçılar çalışmıştır. Ürünlerin tasarımı da bu sanatçılardan etkilenecek yapılanmış ve üretilmiştir. Avrupa'da tasarlanan ürünler ağırlıklı olarak kraliyet ve zenginler için üretilen ürünlerdi. 19. yy itibari ile tasarlanan ürünlerin ticari olarak geniş kitlelere satılmasının başlanması ile birlikte; mobilya, seramik ve metal ürünler gibi zanaatkarların elinden çıkan ürünlerin seri olarak üretilmesi ihtiyacı doğmuştur. 1851 Büyük Londra Fuarı bir dönüm noktası olmuş, mekanizasyonun sergilendiği uluslararası pazarların açıldığı fuarlar bir biri ardına açılmaya başlamıştır. 19. Yüzyılda üretim methodlarının da gelişmesi ile yeni ürünler Avrupa'ya ve dünyaya yayılmaya başlamıştır.

Sanatlar ve el sanatları anlamına gelen Arts and Crafts hareketi , 19. yüzyılın sonuna doğru İngiltere'de ortaya çıkan büyük bir sanat akımıdır. Endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğmuştur. Bu hareketin önderi William Morris, Viktorya döneminin ucuz ve kötü seri üretim mallarının niteliksizliğini vurgulayarak, geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış, ancak sonuçta geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir. El sanatlarını yeniden canlandırma çağrısı, malzemeye sadık kalmak, işlevsel nesneleri güzel yapmak, tasarımın işleve uygun olması gibi ilkeler, sonraki nesillerce sanat ve el sanatları değil, sanat ve endüstriyi birleştirme adına uyarlanmıştır (Heskett, 1987).

Werkbund 1907 senesinde Almanya'nın hızlı bir şekilde endüstrileşmesi ve modernleşmesi sonucunda kurulmuş, Almanya'nın ekonomik hayatına artistik ve etik ruh katmayı hedeflemiştir. Tasarımcı ve üretici arasında bir ilişki kurarken, sanat ve endüstri arasında birlikteliğin gerekliliğini vurgulamıştır (Cross, 1983). Werkbund, Arts and Crafts gibi kültürel bir reform niteliği taşımaktadır. Bu reformu başta eğitim olmak ile birlikte organizasyonlar, sanayi işbirliği ile birlikte yürütmüştür. İngiliz reformcuları, John Ruskin ve William Morris çağdaş toplum için endüstri öncesi standartlara dönülmesi gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu dönüşüm zanaatkar ve sanatçıların özgünlüğü ile birlikte endüstriyel olarak üretilen ürünlerin iyi tasarım olmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Werkbund'da İngiliz Arts and Crafts'ın mimarlık, zanaat ve endüstriyel tasarım alanlarında Almanya'daki yansımasıdır (Cross, 1983). Sanayi ve üretici kadar tüketicinin de endüstriyel ürün tasarımının kalitesini arttırmak için eğitilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Reform tüm eğitim seviyelerinde artistik öğretiler ile başlamalı, tasarım ve estetiğin farkındalığı ilkökul seviyesinden başlanılarak öğrencilere anlatılmalıdır (Cross, 1983).

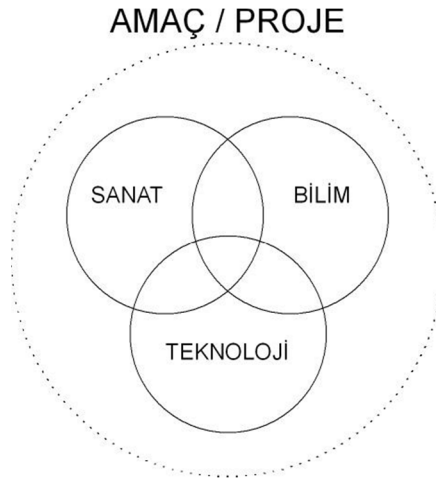
2.1.1 Beceri mi, Bilgi mi ?

1851 Büyük Londra Fuarı bir dönüm noktasını olmuş mekanizasyonun sergilendiği uluslararası pazarların açıldığı fuarlar bir biri ardına açılmaya başlamıştır. 19. Yüzyılda üretim methodlarının da gelişmesi ile yeni ürünler Avrupa'ya ve dünyaya yayılmaya başlamıştı. Gelişen teknoloji, hızlanan üretim ve tüketim ile birlikte tasarlanması gereken ürün sayısı çoğalmıştır. Chicago ağır çelik endüstrisi ve endüstriyel üretimi ile Orta Amerika'nın en önemli merkeziydi. Bu ortamda biçim işlevi izler sloganıyla Louis H. Sullivan modern tasarım/mimarlık akımının öncülerinden sayılmıştır. Onun ortaya koyduğu işlevselcilik akımı Bauhaus'da, daha sonra Houschule für Gestaltund-Ulm'de ve 1970'lere kadar süren bir prensip olmuştur.

Tasarlama eylemlerindeki değişimler ve bu konularda bilinçlenme, ileri endüstriye sahip ülkelerde 1920'lerde Le Corbusier, Gropius ve sonra Bauhaus hareketleri ile görülmeye başlanmıştır (Bayazit, 2004). Üretim metotlarının mekanizeleşmiş yapısına tepki olarak Arts and Crafts ve Art Nouveau akımları görülmüştür. Bu akımların aksine Bauhaus endüstriyel üretim ve sanatı bir araya getirmiştir (Cross, 1983). Bauhaus'un en temelinde sanatsal ve uygulamalı öğretim yatıyordu. Her

öğrenci kendi seçtiği çalışma atölyesine katılıp bitirdikten sonra, mecburi hazırlık kursunu tamamlamak zorundaydı. Böylelikle temel zanaat bilgisi, tasarım parametreleri ve uygulama bir araya getirilmişti (Şekil 1).

Bauhaus 1923 uluslararası sergide önemli sloganlarından olan “Sanat ve Teknoloji: Yeni Bütünlük” söyleminde bulunmuş ve bauhaus eğitiminin bütün bilimsel ve pratiker alanlardaki yaratıcı işleri kapsayacağını belirtmiştir. Öğrenciler zanaat, çizim ve resim çalışmaları ve bilim, teori öğretilerinin bir bütünü olan eğitim programını göreceklerdi (Findeli, 2001).

Şekil 1: Tasarım eğitim programı için model (Findeli 2001).

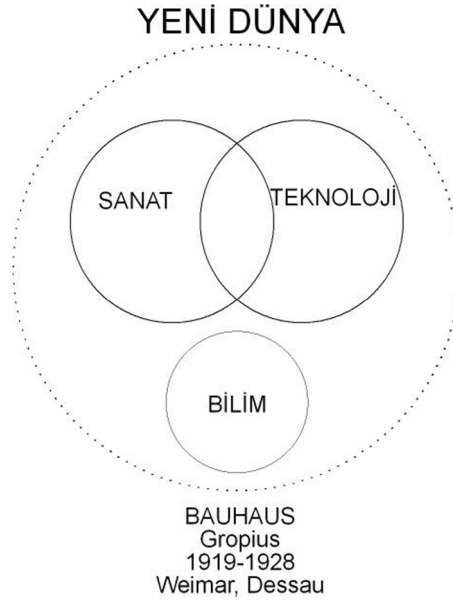
Geliştirilen tasarım eğitimi ile birlikte hangi teorik modelin tasarım eğitimi için temel olacağı konusunda birçok tartışma ve araştırma yapılmıştır. Aslında eğitim modellerinin bulundukları dönemlere göre şekillendikleri de söylenebilir.

Bauhaus ile başlayan New Bauhaus ile devam eden tasarım eğitimi anlayışında üç temel yapıyı oluşturan sanat, bilim ve teknoloji öğretileri kullanılmıştır (Şekil 2). Morris(1939) tasarımın aktivite bütünlüğü işlevini alabileceğini belirtmişti. Sözsəl, anlamsal ve öğretici yapılar arasında bir paralellik ile artistik, bilimsel ve teknolojiyi özümseyen bir tasarım yapısından bahsetmiştir (Findelli 2001).

Bauhaus döneminden itibaren belirtilen bu tasarım eğitimi modelinde üç saç ayağı konumunda olan sanat, bilim ve teknoloji içerikli eğitim programları kullanılmaya başlanmıştır. Fakat bauhaus un bu üçgeni belirlemesinden sonra çeşitli karşı çıkışlar da oluşmuştur. Bir yandan göreceli olarak kabul edilen bu tasarım girdilerinin çeşitlenebileceği savunulurken, diğer taraftanda her tasarımın kendi fonksiyonlarının

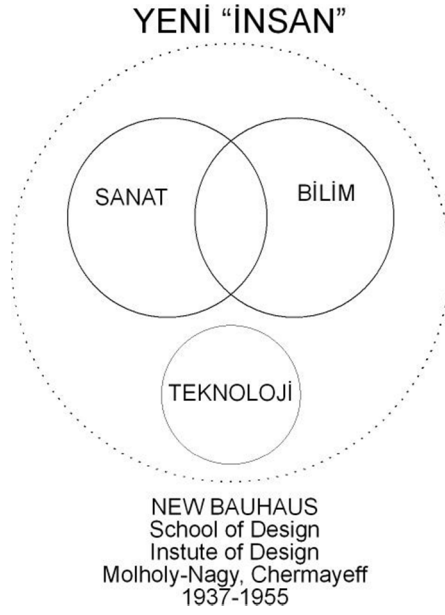
belirlenmesinde bu üç yapının kısıtlayıcı veya gereğinden fazla girdilere yol açacağı, tasarımın bu şekilde kalıplanmaması gerektiği savunulmuştur (Cross, 1982).

Bauhaus tasarım eğitim programı ilk olarak sanat ve teknolojinin bütünsel olduğu ve bu bütünselliğin bilim ile desteklendiği bir protatip olarak oluşmuştur (Findeli, 2001). Dönemde gelişen teknolojik altyapılar, sergiler ve ülkelerin birbirleri ile girdikleri teknolojik yarış Bauhaus'un bu dönemdeki eğitim programının oluşmasında öncü olmuştur.

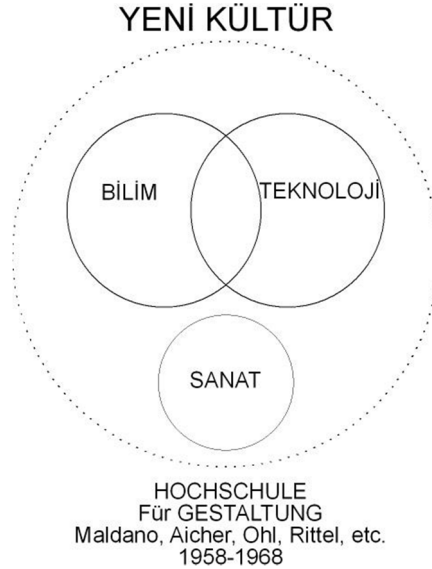
Şekil 2: Bauhaus tasarım eğitim programı modeli (Findeli, 2001).

Zanaatkarların ürettikleri ürünlerin teknoloji ile endüstriyel anlamda gelişmesi ve teknoloji toplumunun modernleşmesi tasarım ihtiyacına karşılık endüstriyel tasarımcı yetiştirilmesinde öncülük etmiştir. New Bauhaus 1937 yılında Moholy-Nagy tarafından felsefe orjinli olarak planlanarak Chicago’da kurulmuştur (Findelli, 2001). Morris (1939) tasarımın bir çeşit gösterge bilim olabileceğini; eğitimin sözselsel, anlamsal, öğretici boyutta olması gerekliliği ve tasarımın sırasıyla artistik, bilimsel ve teknolojik girdiler içermesi gerektiğini vurgulamıştır. Bauhaus’un İkinci Dünya Savaşı etkileri ile Amerika’ya taşınması Amerikan tasarım eğitim kültürünü de etkilemiştir.

Şekil 3 : New Bauhaus tasarım eğitim programı modeli(Findeli, 2001).

Tomas Maldonado ve Max Bill 1958’de Ulm için yeni eğitim felsefesi söyleminde bulunmuş, eğitim hazırlıklarının bilimsel işlevcilik kaynaklı olacağını belirtmiştir (Findelli, 2001). Tasarımda artistik katkının azaltılarak insan ve sosyal bilimler paydasının artacağını, bilim ve teknolojinin yeni kültür olacağını belirtmiştir (Şekil 4).

Şekil 4 : Ulm Hochschule tasarım eğitim programı modeli (Findelli, 2001)

ABD ‘deki ilk tam zamanlı lisans düzeyinde endüstriyel tasarım programı Carnegie Institute of Technology’de 1934 senesinde açılmıştır. Carnegie Institute ilk

kurulduğunda üretim merkezli teknik bir okul olarak kurgulanmıştır (Lesko, 1997). Programın başlamasında ki en önemli unsur Westinghouse gibi önemli bir firmanın bünyesinde istihdam edebilmesi için endüstriyel tasarımcı yetiştirmesi üzerine bu bölüme destek vermesidir. Teknik anlamda güçlü bir üniversiteye sanat ve insan bilimleri bakımından merkez oluşturabilecek bir bölüm için çalışmalara başlanılmış ve uygulamalı tasarım bölümü olarak güzel sanatlar koleji altında kurulmuştur.

Bölüm mühendislik okulunun pratik tecrübelerini ve yakın endüstrinin öğretici metotlarını kullanmayı planlamıştı. Ayrıca Westinghouse'un üretim yöntemleri, pazarlama gibi piyasa tecrübeleri de bu bölümün kendini geliştirmesinde rol oynayacaktı (Lesko, 1997). Ayrıca bölümün kurucu öğretim üyelerinden olan Müller-Munk 1935 yılında bölümün pratik sanatlar gibi bir kurgudan ziyade Bauhaus'un "bilimsel" programının örnek alınacağını belirtmiştir.

1950'ler ve 60'larda ki politik hareketler, bir yandan da gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde endüstriyel tasarım eğitiminin geniş bir sosyal, ekonomik ve modernleşme projesi olarak başlatılmasında rol oynamıştır (Er, 1993). Endüstriyel tasarım gelişmemiş ülkelere moderniteyi getirmek için bir yol olarak görülmüştür. Bu modernleşme projesi endüstrisiyi etkilemenin yanı sıra hem de ülkelerin sosyal yapılarını da değiştirmek amacı ile kurgulanmıştı. Bu noktada gelişmemiş ülkelerde ki tasarım eğitimi modelleri de gelişmiş ülkelerde ki güçlü tasarım ideolojilerinden transfer edilmiştir. Eğitim transferlerinde Almanya (Bauhaus, Ulm) ve Amerika endüstriyel tasarım eğitim modellerinin Asya ülkeleri , Güney Amerika ülkeleri, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere transfer edildiği bilinmektedir (Er, 2001).

Bu eğitim ve meslek transferinin en önemli öncülerinden olan ABD 1950'li yılların ikinci yarısında ABD Devlet Bakanlığı'na bağlı International Cooperation Administration yardım programı çerçevesinde, el sanatları ürünlerinin Batı pazarına uyarlanmasını amaçlayan bir proje oluşturmuştur (Er, 2001). Bu projenin amacı ABD için stratejik öneme sahip belirli ülkelerin ekonomilerini geliştirmeye yönelik bir ivme kazandırarak büyüyen Sovyet etkisi karşısında ekonomik ve politik olarak güçlenmelerini sağlamaktır. Proje parasal yardımdan çok mesleki ve teknik eğitim programlarını içeriyordu (Er, 2001). Ne kadar programın başarılı olup olmadığı sorgulansada el sanatları ürünlerinin Amerikan pazarı için uyarlanması projesi, bir çok gelişmekte olan ülkede endüstriyel tasarım eğitiminin başlaması yönünde ilk ivmeyi sağlamıştır. Bu projenin endüstriyel tasarım eğitimine en büyük girdisi bilgi

transferine dayalı olmasıdır. Gelişmemiş ülkelerde zanaatkar kollarının elinde olan üretim potansiyelinin araştırma ve bilgi girişi ile birlikte endüstrileştirerek mevcut problem akışı içinde çözümler yaratılması ve bu fikirlerin üretilebilir hale dönüştürülmesi ile kitlelerin kullanabileceği tasarım ürünlerinin üretilmesidir.

1998’de Buchanan modern endüstriyel tasarım eğitiminin tarihsel gelişimini özetlerken üç ana aşamadan bahsetmektedir (Er, 2001). Birinci aşama tasarım doğasının ticaret kriterleri ile karakterize edilmesidir. Bu model hem zanaatkarlık döneminden gelen çıraklık düzeninde hem de ticaret tabanlı okulların düzeninde en önemli mesleksi özellik olmaktadır. Tüketicinin arz ettiği metanın üretilmesi veya daha açık tanımlandırmak gerekir ise müşterinin direkt siparişi sonucunda zanaatkar veya tasarımcının yorumlaması ile ürünün oluşturulmasıdır. Eğitim sistemi de bu modeli takip ederek şekillenmektedir. İkinci aşama ise Buchanan’ın tanımladığı gibi mesleki gelişim çağında tasarım eğitiminin mesleki uygulamaları takip etmesidir (Er, 2001). Karşılaşılan problemlerin araştırmalar sonucunda sonuca ulaştırılması sağlanmaya başlamıştır. Tasarım bilgisi ve tasarım düşüncesi bu dönemde tasarım eğitimi üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Bilginin kapsamı ve rolü her okulun doğası ve vizyonuna göre tasarım eğitimlerinde farklılık göstermektedir. İkinci aşamada eğitim modelleri tasarım eğitimi verilen okulların sanat okulları ve teknik okullar olmasına bağlı olarak şekillenmektedir. Üçüncü ve son aşamada ise günümüzün gelişme çağı olarak tanımlanmakta ve bu çağda tasarım eğitimi ve tasarım uygulamaları birbirine eşit partnerler olarak görülmektedir. Tasarım eğitimi, özgür mesleki bir eğitim için kapsamlı bir bilgi tabanı gerekliliği sağlamaktadır. Bunun yanı sıra çağdaş kültür için özgün sanatta kendine ilham olarak alabilmektedir. Araştırma, tasarım eğitimi için merkez noktası haline gelmiştir (Buchanan, 1998).

2.1.2 Beceriden Bilgiye Geçiş

Görsel bilgi tasarımcıda sezgisel olarak oluşan bir bilgi türüdür (Frascara, 2007). Önceden gördükleri ve öğrendiklerinin bir bütün olarak bir ürüne, bir çizime veya bir fikire dönüştürme, bu olgular tasarımcının geçmiş tecrübelerinden beslenmektedirler. Frascara (2007) tasarımcıların arkasına saklandıkları iki olgudan bahsetmektedir. Bunlar sezgi ve yaratıcılıktır. Görsel bilgi sonucu bu iki kavramdan beslenen

tasarımcı birikmiş görsel bilgiyi sürekli yeniden kullanarak yaratıcılık işlevini yerine getirememektedir (Frascara, 2007). Endüstriyel tasarım mesleğinin başlangıcında rol oynayan zanaatkarların kullandıkları tasarım bilgisini de görsel bilgi olarak adlandırabiliriz. Ayrıca görsel bilgi girdileri olarak popüler sanat kültüründen beslenme ve sıradan tasarım uygulamaları “tasarım araştırması” olarak gösterilmektedir (Frascara, 2007). Bu uygulama tasarım uygulaması olarak adlandırılabilirken araştırma niteliği taşımamaktadır. Görsel bilgi bir yandan geçmişten beri gelmiş tecrübeler ile desteklenmiş beceri olgusunda desteklemektedir.

Tasarım eğitimi öğrencileri mesleki anlamda tekniksel bir role hazırlar (Cross, 1982). Geleneksel olarak tasarım eğitmenleri öğrencilerine kendi bilgi, deneyim ve yetenekleri üzerinden temelde çıraklık eğitimi baz alınarak tasarım çalışmalarında bulundururlar. Tasarım öğrencileride küçük projeler ile kendilerine biçilen bu rollerde problemler çözerek deneyim kazanmaya çalışırlar. Cross (1982) üç temel eğitim kriterinden bahsetmektedir. Bunların birincisi mesleki açıdan değerli bilgilerin öğrenciye aktarılmasıdır. Bu kriterdeki en önemli olgu değerli bilginin ne olduğudur. İkinci kriter ise eğitilecek öğrencilerin hangileri olacağıdır. Daha açıklamak gerekir ise hangi öğrencilerin eğitim için seçileceğidir. Bu kriterde öğrencinin bilinçli ve farkında olması, neyi neden öğreneceğini bilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Üçüncü kriter ise eğitimin tek bir temel bilgi üzerine verilmemesi gerektiği, verilecek eğitimin bir bilgiler bütünü olması gerektiğidir. Bu kriterler doğası gereği her meslekte herkesin “eğitilmiş” insan olması için gereken koşulları belirttiği için tasarım alanında da değer taşımaktadır.

Endüstri çağının başlangıcında nesnelerin tasarımından çok üretimine ağırlık verilmiştir. Tasarlamanın icraat kadar önemli olduğu bir noktada artık yalnızca nesneyi üretmek, ihtiyaçları fiziksel olarak karşılamak yeterli olmamaktadır. Nesnenin bir bütün olarak tasarımı, hem ihtiyaçlar hem de istekler dikkate alınmalıdır (Giard, 1990). 1900 lerin başından itibaren endüstri çağı yapma ve onunla ilişkili el becerileri ile eşanlamlı iken, sanayi devriminin bu evrimi bilginin elde edilmesinden ya da neyi niçin yaptığımızı anlayabilmeden yana olan değişimlere yol açmaktadır. Tasarlama bilgisi üretme becerisinden daha gerekli hale gelmeye başlamıştır (Giard, 1990). Dahası endüstriyel tasarımın kuramsal birikimi diğer

teknolojik mesleklerle aynı oranda genişlemiştir. Malzeme, üretim yöntemleri, ergonomi ve genelde teknoloji alanındaki gelişmelere bakıldığında endüstriyel tasarım alanındaki bilgi birikimi genişliyor ve karmaşıklşıyor.

Materyal kültürümüzdeki objeler büyük bir bilgi zenginliğı taşımaktadır. Eğer bir objenin formu, ölçüleri, üretilmesi gereken materyali bilerek tasarlamak istersek eski örneklerden bakarak örnek alabiliriz. Fakat objeyi basitçe geçmişten kopyalamış oluruz (Cross, 1982). Bu tasarlama olgusu zanaatkar tasarıma kusursuz bir örnek oluşturmaktadır. Objeler, işlevlerin nasıl gerçekleştirileceğı ve kesin gerekliliklerin nasıl fayda sağlayacağı ile ilgili bilginin form halidir. Onlar herkese uygun bilginin formudur. Kimse, mekanik, metalurji ve ahşabın moleküler yapısını anlamak, bir baltanın ahşabı parçalamada en etkili araç olduğunu veya önerildiğini bilmek zorunda değildir. Elbette objeler ve onların nasıl işe yaradığı hakkında kesin bilgi ulaşılır oldu ve bazen objelerin tasarımında önemli ilerlemelere yol gösterdi. Ama genelde “keşif teoriden önce gelir”; yapmanın dünyası anlamının dünyasının genellikle başında gelir; teknoloji bilime önderlik eder aksine bilinildiğı gibi karşılıklı değildir (Cross, 1982). Tasarımcıların artık objeye göre bilgi oluşturmaları gerekmektedir.

Buchanan (2001) profesyonel tasarım dünyasında ve tasarım eğitiminde gerçekleşen beceriden bilgiye geçiş sürecinde ki değişimi; tasarımın bir sanat disiplini olması, tasarım olgusunun belirlediğı alan, ve en önemlisi tasarım işlevini gerçekleştiren tasarımcı başlıklarında gözlenmekte olduğunu belirtmiştir. İlk değişim ürün tasarım sürecinde ürün stilize etmekten daha genel bir bakış açısı olan sosyal yaşamın içinde tasarım düşüncesi ile birlikte ürünü bütün olarak ele alan bir tasarım sürecine geçiştir. İkinci değişim “şey” lere yoğunlaşmaktan sistemsel çözümlere geçiştir. Bu durum objelerden ürün sistemlerine ve kültürel çevreye kadar tasarımcının sorumlu olması ve analiz etmesi anlamına gelmektedir. Üçüncü değişim ise tasarımcının daha özel konularda profesyonelleşmesi ve bilgi sahibi olmasıdır. Her objeyi tasarlamaktan çok belirli konularda kendini geliştirerek belirli sektör ve ürün çözümlerinde uzmanlaşmış tasarımcılar oluşmasıdır. Artık tasarımcılar daha fazla bilgi sahibi olmalı ve tasarım bilgisinin önemini kavramalıdır. Artık durum tasarımcıların genelleşmiş yapıdan çok bir konuda uzmanlaşmış bilgiye sahip olmalarını gerektirmektedir. Belirli bir konuda uzmanlık artık günümüzde tasarımın vazgeçilmezlerindendir (Buchanan, 2001).

2.1.3 Ürün Tasarımından Ürün İnovasyon Sürecine

Design Council (İngiltere, 2007), iyi tasarımı tanımlarken dört stratejik yapının bütünlüğünden bahsetmiştir:

- İyi tasarım sürdürülebilirdir. Tasarlanan bir obje, sistem veya servis; etik, fonksiyonel ve ticari yapıda olarak insanların yaşam kalitesini artırıcı nitelikte olmalıdır.
- İyi tasarım; problem tanımlamalı, çözüm bulmalı ve bu çözümleri gerçekleştirmelidir.
- İnovasyon yaratıcılıktan faydalanmalıdır. İyi tasarım yaratıcı fikirler ve inovasyon ile bağlantılıdır. Fikirler tüketim pazarına sunulabilmeli, kullanıcı veya alıcı için pratik ve atraktif biçimde şekillenmelidir.
- İyi tasarım ölçülebilir olmalıdır. Değeri ekonomik, sosyal ve çevresel etkenlere göre ölçülebilmelidir.

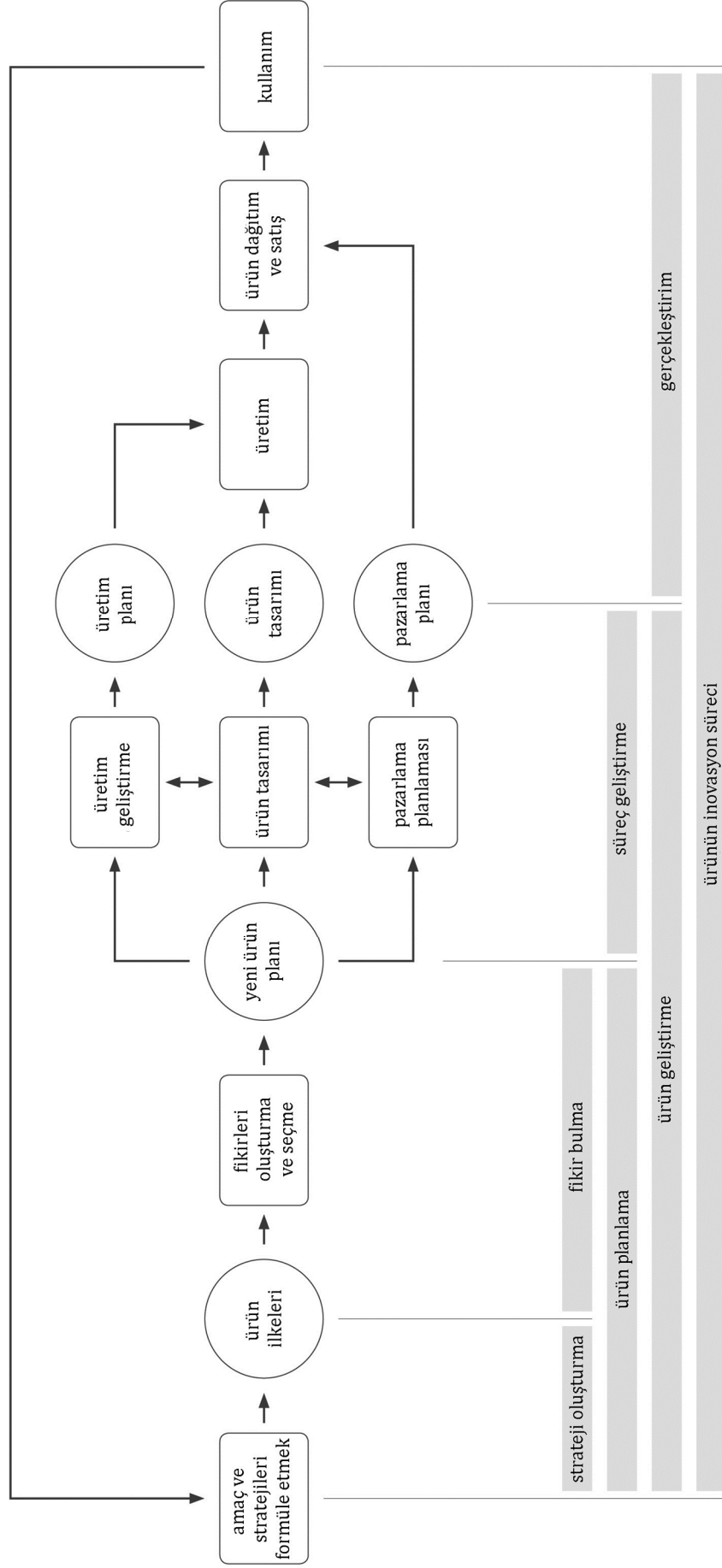
Endüstriyel tasarım; bir ürünün belirli kaygılarla tasarlanmasından çok ürünün yaşam döngüsünü şekillendirmeye başlamıştır. Tasarım bir aktivite sonucu değil yaşayan bir aktivite süreci ve prosestir. Bu proses araştırma, kavramsallaştırma, modelleme, test etme ve yeniden tasarlama süreçlerinin bütünüdür. Tasarım; yaratıcılık ve inovasyon, teknoloji, kullanıcı arasında bir köprü oluşturan bilimsel ve ticari bir disiplindir (Commission of the European Communities, 2009). Ayrıca tasarım; etik olarak sorumlu, fonksiyonel, ergonomik, kullanılabilir, erişilebilir, güvenli, pazar ve kültüre göre fiyatlandırılabilir olmalıdır. Bir çok tasarımcı üretim yapan firmalarda ürün ve ambalaj tasarımı yapmaktadır. Günümüzde bu yetkinlikler ile birlikte ürün döngüsü veya işlevsel alanlarda servis ve sistem tasarımı da yapmaktadır. Artık endüstriyel tasarım ürün, servis, sistem, çevre ve iletişimini de kapsamaktadır (Commission of the European Communities, 2009).

Avrupa Birliği global iş çevrelerindeki radikal değişimler sonucu çeşitli planlamalar yapmıştır (Commission of the European Communities, 2009). Bu planlamalar ucuz maliyetli Çin, Brezilya ve Hindistan gibi üçüncü dünya ülkelerinin piyasalara girmesi ile birlikte değişen piyasa dengelerine karşı kendini koruyabilmek adına. Çözüm olarak teknoloji destekli inovasyon faaliyetleri ile birlikte tasarımın başı çektiği inovasyon faaliyetleri ön görülmüştür. Tasarımın inovasyon üzerinde başrolü oynamasının en büyük etkisini Heskett(2008); tasarımcılar faaliyetlerini firmaların

içinde sürdürmeleri ile birlikte mikroekonomik bir maliyet ile firmalara makroekonomik faydalar sağlayabilmektedirler şeklinde açıklamıştır.

Günümüz şartlarına uymuş endüstriyel üretim yapan firmalarda yeni ürün tasarımı firmanın diğer departmanlarından izole bir şekilde yapılmamaktadır. Ürün tasarımı “ürün geliştirme” adı altında daha geniş bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Ürün geliştirme; ürün tasarımı ile birlikte üretim planı, ürün dağıtım kanalları ve ürün satışı da kapsamaktadır (Boeijen, 2010). Ürün geliştirme, ürün inovasyon sürecinin önemli bir parçasıdır. Ürün inovasyonu; yeni ürünün, üretiminden satışına kadar yapılması gereken tüm çalışmalar ve aktiviteleri kapsamaktadır. Bu yüzden bir ürünün inovasyonu birçok farklı disiplinin bir arada çalışması sonucu oluşmaktadır. Bu durum ürün inovasyon sürecinde endüstriyel tasarımcının bir ekibin parçası olması demektir (Şekil 5). Ürün stratejisi oluşturmak ile birlikte, ürünün kullanıma kadar olan her sürecin içinde yer alması gerekmektedir. Ürünün tasarım girdilerinde kullanıcı gereksinimleri kadar ürünün satışı, nakliyesi, üretimi, firma yeterlilikleri gibi faktörleride göz ardı etmemelidir. Bu da ürün yaşam döngüsü içerisinde ürün tasarımcısının her süreçten haberdar olması gerekliliğini doğurur (Boeijen, 2010).

Ürün inovasyon süreci, endüstriyel tasarım eğitimini de etkilemiştir. Üniversitelerde mevcut durum irdelenerek endüstriyel tasarım mühendisliği(Delft) bölümleri kurulmuş, endüstriyel tasarımın altında servis tasarımı gibi bölümleri oluşturulmuş; Politecnico Milano Endüstriyel Tasarım yüksek lisans programı İnovasyon ve Tasarım programına dönüştürülmüştür (Rampino, 2011). Delft Endüstriyel Tasarım Mühendisliğini yeni ürün tasarımı yapar şeklinde tanımlamaktadır. Ürün tasarımını tüketicinin, üreticinin değerlendirmelerine dayanarak şekillendirdiklerini belirtmektedirler (Delft, 2012). Delft Design Guide (2010) ürün tasarım sürecini; ürün briefi belirlenmesi, konsept tasarımı, tasarımı somutlaştırma ve detay tasarımı olmak üzere dört kısımda belirtmiştir.

Şekil 4: TUDelft Endüstriyel Tasarım Mühendisliği Ürün İnovasyon Süreci Şeması

2.2 Dünya’da Endüstriyel Tasarım Bölümü Öğrenci Alım Sistemleri

Genel anlamda endüstriyel tasarım eğitimi iki kalıplaşmış alanda sınıflanmıştır. Bunlar bilimsel eğitim veya sanatsal eğitimidir. Bu iki eğitim kültürü; sosyal, kültürel ve eğitimsel sistemlerin uzun süredir gelen egemenliğinin sonucudur (Cross, 1982). Türkiye’de olduğu gibi diğer ülkelerde de öğrencilerin orta öğrenimde seçmek zorunda oldukları eğitim alanları, üniversite tercihlerini de doğrudan etkilemektedir. Öğrencinin seçmiş olduğu sanatsal veya bilimsel orta öğretim eğitimi seçeceği endüstriyel tasarım programı alım sistemine uyumluluğunu da etkilemektedir.

Dünya’da ICSID’e üye ülkelerin alım sistemlerini incelediğimiz zaman 4 farklı öğrenci değerlendirme kriteri ile karşılaşmaktayız. Bunlar:

- Portfolyo : Öğrenci adayının bölüme başvurmadan önce mesleki anlamda veya mesleğe yatkınlığına referans verecek çalışmalarda bulunup bulunmadığının değerlendirilebileceği bir çalışmalar bütünüdür. Öğrenci adaylarının mesleki yetkinlik ve becerilerinin ölçüldüğü bir değerlendirme kriteridir.
- Mülakat : Öğrenci adayının bölüm tarafından sözlü, çizim veya yazılı sınava tabii tutulmasıdır. Bölüm öğrenci adayının mesleğe yatkınlığını mülakat sonucunda test ederek karar vermektedir. Öğrenci adaylarının mesleki yetkinlik ve becerilerinin ölçüldüğü bir değerlendirme kriteridir.
- Lise Ortalaması : Öğrenci adayının lise eğitimi başarılarına göre değerlendirildiği bir kriterdir. Öğrenci adayının mesleki yetkinliği ve becerisinden çok lise başarısı, öğrenme yetisi ve bilgi yorumlayabilme kabiliyetine göre değerlendirildiği bir kriterdir.
- Standart Test Puanı : Öğrenci adaylarının lise eğitiminden sonra üniversiteye girebilmek için girdikleri genel bir sınavın puanına bakılarak değerlendirildiği bir kriterdir. Öğrenci adayının mesleki yetkinliği ve becerisinden sınav başarısı, dolayısı ile öğrenme yetisi ve bilgi yorumlayabilme kabiliyetine göre değerlendirildiği bir kriterdir. Standart test, her ülkenin kendi eğitim düzeni içinde merkezi olarak yapılır ve alınan puan ülkede puan ile öğrenci kabul eden üniversitelerce kabul edilir. Amerika’da UCAS, İngiltere’de BTEC/HNF/Edexcel gibi sınavlar örnek gösterilebilir.

Endüstriyel tasarım bölümlerini öğrenci alım kriterlerine göre değerlendirdiğimizde üç farklı alım sistemi gözlemlemekteyiz. Bunları; yetenek değerlendirme sistemleri

ile öğrenci kabulü (mülakat, portfolyo), merkezi değerlendirme sistemi ile öğrenci kabulü (lise ortalaması, standart test puanı), hem yetenek hem de merkezi değerlendirme sistemleri ile öğrenci kabulü (mülakat, portfolyo, lise ortalaması, standart test puanı) olarak ayrılabilirler.

2.2.1 Yetenek Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü

Yetenek değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümler öğrenci adaylarının görsel bilgisinin, becerisini ve mesleki yatkınlıklarını ölçerek öğrenci kabul etmektedirler. ICSID’de üye bölümlere baktığımızda bu bölümlerin mülakat ve portfolyo değerlendirmesi üzerinden bölümlerine öğrenci kabul ettiklerini görmekteyiz (Çizelge 2.1). Yetenek değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerin nesne yapma becerisi kriteri üzerinden öğrenci değerlendirmesi yaptıklarını kabul edebiliriz.

Çizelge 2.1 : ICSID üyesi yetenek değerlendirmeleri ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler.

Ülkeler	Üniversiteler	Üniversite Çeşiti	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
İsviçre	Swiss Design Centre	Özel	-	Portfolyo
Kanada	Carleton University	Devlet		Portfolyo
Macaristan	University Of West Hungary	Devlet	Uygulamalı Sanatlar	Portfolyo Mülakat
İtalya	Istituto Quasar Design University Roma	Devlet	-	Portfolyo Mülakat
	Istituto D’Arte Applicata E Design Torino	Özel	-	Portfolio Mülakat

2.2.2. Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü

Merkezi değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümler öğrenci adaylarının bilgi öğrenme başarısının ve araştırmaya yatkınlıklarının ülke genelinde merkezi bir değerlendirme ile ölçer. Değerlendirme sonucunda bölümleri tercih eden öğrenciler arasında yapılan sıralama sonucunda bölüm öğrenci adayını kabul etmektedirler. ICSID’de üye bölümlere baktığımızda bu bölümlerin lise ortalamaları ve merkezi

sınav sonuçları değerlendirmeleri üzerine bölümlerine öğrenci kabul ettiklerini görmekteyiz (Çizelge 2.2). Merkezi değerlendirme sistemleri ile öğrenci kabul eden bölümlerin bilgi elde edebilme, bilgiyi işleme ve yorumlama kriterleri üzerinden öğrenci değerlendirmesi yaptığını kabul edebiliriz.

Çizelge 2.2 : ICSID üyesi merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler.

Ülkeler	Üniversiteler	Üniversite Çeşiti	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
İtalya	Parco Scientifico E Tecnologico Galileo SCPA	Özel	Tasarım	Lise Ortalaması
	Ecole Nationale Supérieure Des Arts Decoratifs	Devlet	Sanat ve Dekor	Merkezi Sınav Sistemi
	Politecnico Di Milano	Devlet	Tasarım	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
	Università Iuav Di Venezia	Devlet	Sanat ve Tasarım	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
Hollanda	Delft University Of Technology	Devlet	Endüstriyel Tasarım Mühendisliği	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
	Technical University Of Eindhoven	Devlet	Endüstriyel Tasarım	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
İngiltere	University Of Brighton	Devlet	Mimarlık ve Tasarım	Lise Ortalaması
Kolombiya	Pontificia Universidad Javeriana	Özel	Tasarım	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
Norveç	Oslo School Of Architechture & Design	Devlet	Mimarlık ve Tasarım	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
Macaristan	Moholy-Nagy University of Art & Desin School	Özel	Tasarım	Merkezi Sınav Sistemi
Singapur	Temasek Polytechnic	Devlet	Tasarım	Merkezi Sınav Sistemi

2.2.3. Yetenek ve Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü

Yetenek ve merkezi değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümler öğrenci adaylarının bilgi öğrenme başarısının ve araştırmaya yatkınlıklarının ülke genelinde merkezi bir değerlendirme ile ölçümünün yanı sıra görsel bilgisinin, becerisini ve mesleki yatkınlıklarını ölçerek öğrenci kabul etmektedirler. Değerlendirme sonucunda bölümleri tercih eden öğrenciler arasında yapılan sıralama sonucunda bölüm öğrenci adayını kabul etmektedirler. ICSID’de üye bölümlere baktığımızda bu bölümlerin lise ortalamaları, merkezi sınav sonuçları, portolyoları ve mülakat değerlendirmeleri üzerine bölümlerine öğrenci kabul ettiklerini görmekteyiz (Çizelge 2.3). Yetenek ve merkezi değerlendirme sistemleri ile öğrenci kabul eden bölümlerin bilgi elde edebilme, bilgiyi işleme ve yorumlama kriterlerinin yanısıra nesne yapabilme becerisi üzerinden öğrenci değerlendirmesi yaptığını kabul edebiliriz.

Çizelge 2.3 : ICSID üyesi yetenek sınavı ve merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler.

Ülkeler	Üniversiteler	Üniversite Çeşiti	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
Amerika Birleşik Devletleri	Art Center College Of Design	Özel	Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
	College For Creative Studies	Özel	Yaratıcı Çalışmalar	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi
	California College Of The Arts	Devlet	Tasarım ve Mimarlık	Portfolyo Lise Ortalaması
Tayvan	National Taiwan University Of Science And Technology	Özel	Endüstriyel ve Ticari Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Finlandiya	Aalto University School of Art and Design	Devlet	Sanat, Tasarım ve Mimarlık	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Güney Afrika	Cape Peninsula University of Technology	Devlet	Bilişim ve Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması

Çizelge 2.3 (devam): ICSID üyesi yetenek sınavı ve merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan endüstriyel tasarım bölümlerinden örnekler.

Ülkeler	Üniversiteler	Üniversite Çeşiti	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
Kolombiya	Universidad El Bosque	Özel	Tasarım ve Görsel İletişim	Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Hong Kong	Hong Kong Design Institute	Devlet	Mimari Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Hindistan	MIT Institute of Design	Devlet	Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
	National Institute of Creative Communication	Devlet	Sanat ve Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Çin	Xi'An Jiaotong University	Devlet	Makina Mühendisliği	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
Japonya	Tama Art University	Özel	Sanat ve Tasarım	Portfolyo Lise Ortalaması Merkezi Sınav Sistemi Mülakat

2.2.4 Öğrenci Alım Sistemlerinin Değerlendirilmesi

Avrupa ve Kuzey Amerika'daki endüstriyel tasarım bölümlerine baktığımızda büyük çoğunluğunun yetenek değerlendirme sistemleri ile öğrenci kabul ettiklerini görmekteyiz (Çizelge 2.4). Öğrenci adayı merkezi sınav sisteminden bölümün veya üniversitenin belirlemiş olduğu puanı aldıktan sonra bölümün düzenlediği yetenek ile değerlendirme sistemine tabi olmaktadır. Yetenek değerlendirme sistemi öğrenci adayının endüstriyel tasarım mesleğine uyumluluğunu ölçmektedir. Genel olarak lise öğreniminde veya üniversite öncesi yapmış olduğu endüstriyel tasarıma referans

olabilecek çalışmalarının başvurduğu bölüm tarafından değerlendirilmesi sonucu öğrenci bölüme kabul edilmektedir.

Çizelge 2.4 : ABD’deki NASAD üyesi endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.

Ülkeler	Üniversiteler	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
ABD	Academy of Art University	Art School	Merkezi Sınav Lise Ortalaması Portfolyo
	Appalachian State University	College of Fine and Applied Arts	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo
	Carneige Mellon University	Collage of Art	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo
	Virginia Polytechnic Institute and State University	School of Architecture and Design	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo
	University of Houston	College of Architecture	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo
	Montclair State University	College of the Arts	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo
	Massachusetts College of Art and Design	Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo Mülakat
	Auburn University	Collage of Architecture, Design and Construction	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo
	Western Washington University	Engineering Technology	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo
	Pratt University	Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Lise Ortalaması Portfolyo
	Parsons The New School for Design	Design	Lise Ortalaması Portfolyo

Almanya’da endüstriyel tasarım bölümlerinin öğrenci alım sistemlerine baktığımızda merkezi sınav sisteminden alınan puanlar ile başvuru okullar öğrenci adaylarına yaratıcılık, yeni ürün geliştirme ve çizim mülakatları yapmaktadır (Shwarze, 2012). Birçok okul bu sınavlar ile birlikte portfolyo incelemesinde bulunmaktadır. Ayrıca yeni ürün geliştirme ve yaratıcılık kriterlerini ölçme amaçlı ödevler verilerek belirli süreler içerisinde bu uygulamaların teslimi istenmektedir. Almanya farklı bir uygulama ile öğrenci değerlendirme sistemlerine ek olarak staj çalışması istemektedir (Çizelge 2.5). Öğrenci adayı belirli bir süre endüstride staj yaptıktan sonra okula kabul edilmektedir.

Çizelge 2.5 : Almanya’da Endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.

Ülkeler	Üniversiteler	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
Almanya	Burg Giebichenstein University	School of Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo, Mülakat Staj
	Kunsthochschule Berlin Weissensee	School of Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo, Mülakat Staj
	Hochschule Pforzheim University	School of Design	Lise Ortalaması Mülakat Portfolyo
	Universität der Künste Berlin	Design	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat, Portfolyo
	Stuttgart State Academy of Art and Design	School of Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat, Portfolyo
	Hochschule für Gestaltung Schwabisch Gmünd	Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo, Staj
	Köln International School of Design	Design	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
	Kunsthochschule Berlin Weissensee	School of Art and Design	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
	Universität der Kassel	Art, Aesthetics	

Çizelge 2.6 : İngiltere’deki Endüstriyel tasarım bölümleri ve öğrenci kabul sistemleri.

Ülkeler	Üniversiteler	Bulundukları Fakülteler	Öğrenci Değerlendirme Kriterleri
İngiltere	Bournemouth University	Design	Merkezi Sınav Sistemi
	University of the West of England		Merkezi Sınav Sistemi
	Ravensbourne College of Design and Communication	Product and Interaction Design	Merkezi Sınav Sistemi
	Edinburg Napier University	School of Arts & Creative Industries	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	Glasgow School of Art	Art Art&Design	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
	Teesside University	School of Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo
	Northumbria University	School of Art, Design and Performance	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	University of Central Lancashire	3D Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	University of Salford Manchester	Grays School of Art	Merkezi Sınav Sistemi Mülakat
	The Robert Gordon University	Institute of Arts	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	Sheffield Hallam University	College of Art & Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	University of the Arts London	Faculty of Arts, Media & Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat
	Staffordshire University	School of Engineering and Design	Merkezi Sınav Sistemi Portfolyo Mülakat

2.3. Bölüm Değerlendirmesi

Endüstriyel tasarım yaratıcı bir eylemdir ve zanaat köklerinden gelmektedir. Bu kökler, endüstrinin geliştiği ortamda estetik kaygılar duyulması ile ortaya çıkmıştır. Zanaatkârların ürün kullanıcı ilişkisi ve estetik kaygılarının endüstri tarafından da benimsenmesi gerekliliği vurgulanmış, endüstri ile zanaatın birleşimi endüstriyel tasarım disiplininin oluşmasında etkili olmuştur. Bu birleşim Bauhaus ile başlamış ve bir yandan da endüstriyel tasarımın içinde bilginin önemi kavranmaya başlamıştır (Findeli, 2001).

Bauhaus'un bilim, teknoloji ve sanat üçgeninde şekillenen eğitim yapısı modernleşme yolundaki toplum ve gelişmelerin ışığında bilim ve teknolojiyi öne çıkarmıştır. Morris (1939) tasarımın bir çeşit göstergebilim olabileceğini; eğitimin sözsel, anlamsal, öğretici boyutta olması gerekliliği ve tasarımın sırasıyla artistik, bilimsel ve teknolojik girdiler içermesi gerektiğini vurgulamıştır. Artık maddi kültürümüzde objeler büyük bir bilgi zenginliği taşımaktadır. Objenin tasarımı artık onun boyut, malzeme ve formuna karar vermekten çıkmıştır. Objenin işlevini nasıl gerçekleştireceği ve kesin işlevinin nasıl fayda sağlayacağı bilgisi tasarımdaki en önemli kriterlerdir.

Beceriden bilgiye doğru bu geçiş endüstriyel tasarım eğitiminde değişiminde büyük rol oynamıştır (Giard,1990). Bu değişimler tasarımın bir sanat disiplinden; ürün stilize etmekten daha genel bir bakış açısı olan sosyal yaşamın içinde tasarım düşüncesi ile birlikte ürünü bütün olarak ele alan bir tasarım sürecine geçiştir. İkinci değişim tasarım eğitiminin, objelerden ürün sistemlerine ve kültürel çevreye kadar tasarımcının sorumlu olması ve analiz etmesi üzerine kendisini yenilemesidir. Üçüncü değişim ise tasarımcının daha özel konularda profesyonelleşmesi ve bilgi sahibi olmasıdır. Her objeyi tasarlamaktan çok belirli konularda kendini geliştirerek belirli sektör ve ürün çözümlerinde uzmanlaşmış tasarımcılar oluşmasıdır. Bu da tasarımcılara tasarım eğitiminin daha fazla bilgi sahibi olmaya teşvik etmesini ve tasarım bilgisinin önemini kavramalarına öncülük etmesini getirmektedir (Giard,1990).

Peki değişen bu bilgi ağırlıklı tasarım eğitiminin öğrencileri kimler olmalıdır? Eski sisteme göre sanatsal becerisi yüksek olan öğrenci adayları mı yoksa bilgi işleme yetisi kuvvetli ve araştırma yeteneği gelişmiş öğrenci adayları mı? Gelişmiş

Ülkelerin endüstriyel tasarım bölümleri ğrenci alım sistemleri incelendiğinde bölümlerin büyük bir kısmının öğrencilerin yetenek değerlendirme kriterlerini kullandığını görmekteyiz. Aynı zamanda yeni ürün geliştirme sürecinin oluşturduğu ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar üzerine kurgunan blmlerde ise bilgi işleme yetisi yüksek ğrenci profili oluşturma çabasını görmekteyiz.

3.TÜRKİYE’DE ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİ ÖĞRENCİ ALIM SİSTEMLERİ

Endüstri ürünleri tasarımı, hem bir meslek hem de üniversite öğrenim görülen bir bölüm olarak Türkiye’de gün geçtikçe gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. 1995 yılında yalnızca dört üniversitede lisans programı olarak bulunurken 2012 senesinde 22 üniversitede toplam 928 öğrenci kontenjanı ile oldukça hızlı bir büyüme gerçekleştirmiştir (ÖSYM, 2012) (Çizelge 3.1). Özellikle üniversitelerin diğer bölümleri ile kıyaslanır ise 7 devlet üniversitesine karşılık 15 özel üniversitede öğrenci alımı yapması da bu durumun bir göstergesidir.

Türkiye’de gittikçe sayısı artan endüstri ürünleri tasarımı bölümleri içerisinde lisans eğitimi almak isteyen bir lise mezunu seçmek istediği üniversiteye göre iki farklı sınav sistemi ile karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki üniversitelerin ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sisteminden aldığı puan ile sınava giren tüm öğrenciler arasında sıralamaya girmesidir. Sıralamada o bölümü tercih edenler içinde bölüm kontenjanına göre girdiği sıralamada kazananlar listesine girerek endüstri ürünleri tasarımı bölümü okumaya hak kazanmaktır (ÖSYM, 2011).

Bunlardan ikincisi ise ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sistemine girerek önceden bölümlerin belirlediği bir taban puanı almak, bu koşulu sağladıktan sonra da girmek isteği bölüm için bölümün bulunduğu üniversiteye başvuru yaparak o bölümün tarafından uygulanan yetenek sınavına girerek başarılı olmaktır (ÖSYM, 2011).

Bu iki yol arasındaki fark üniversitede endüstri ürünleri tasarımı bölümü okumak isteyen öğrencilerin lise eğitimleri ve üniversiteye hazırlanış şekilleri ile doğrudan ilgilidir. Merkezi sınav ile öğrenci alan endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemleri genelde liselerin matematik-fen alanlarından gelen öğrenciler için daha avantajlı bir yapı oluşturmaktadır. Çünkü ÖSYM 2011 tercih rehberi kitapçığına göre bu bölümler öğrencilerini MF-4 puanına göre almaktadırlar. Yetenek sınavı ile öğrenci alan endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım

sistemleri ise desen çizimi kuvvetli, güzel sanatlar liselerinden mezun öğrenciler için daha avantajlı olabilmektedir. Bu durumda farklı alım sistemlerine sahip okullara farklı altyapıdan öğrenci gelmesine neden olmaktadır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1 : Türkiye’deki endüstriyel tasarım bölümleri.

Üniversiteler	Üniversite Çeşiti	Bulundukları Fakülteler	Değerlendirme Kriterleri	Öğrenci Kontenjanı
Anadolu Üniversitesi	Devlet	Mimarlık ve Tasarım	MF4	60
Atılım Üniversitesi	Özel	Güzel Sanatlar ve Tasarım	Yetenek	30
Bahçeşehir Üniversitesi	Özel	Mimarlık ve Tasarım	MF4	40
Beykent Üniversitesi	Özel	Uygulamalı Bilimler	Yetenek	60
Doğuş Üniversitesi	Özel	Sanat ve Tasarım	Yetenek	25
Gazi Üniversitesi	Devlet	Mimarlık	MF4	25
Haliç Üniversitesi	Özel	Mimarlık	Yetenek	30
Işık Üniversitesi	Özel	Güzel Sanatlar	MF4	30
İstanbul Teknik Üniversitesi	Devlet	Mimarlık	MF4	45
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Özel	Mimarlık	MF4	50
İstanbul Arel Üniversitesi	Özel	Mühendislik Mimarlık	MF4	40
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Özel	Güzel Sanatlar ve Tasarım	MF4	56
Karabük Üniversitesi	Devlet	Güzel Sanatlar ve Tasarım	MF4	130
Kadir Has Üniversitesi	Özel	Sanat ve Tasarım	MF4	30
Marmara Üniversitesi	Devlet	Güzel Sanatlar	Yetenek	20
Melihşah Üniversitesi	Özel	Mühendislik ve Mimarlık	MF4	40
Mimar Sinan Üniversitesi	Devlet	Mimarlık	Yetenek	30
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	Devlet	Mimarlık	MF4	45
Okan Üniversitesi	Özel	Mimarlık	MF4	40
TOBB ETÜ Üniversitesi	Özel	Güzel Sanatlar, Tasarım, Mimarlık	Yetenek	30
Yaşar Üniversitesi	Özel	Sanat ve Tasarım	MF4	22
Yeditepe Üniversitesi	Özel	Güzel Sanatlar	Yetenek	50

3.1 Türkiye’de Endüstri Ürünleri Tasarımı Eğitiminin Gelişimi

1950’li yılların ikinci yarısında ABD Devlet Başkanlığı’na bağlı International Cooperation Administration(ICA) yardım programı çerçevesinde, el sanatları ürünlerinin batı pazarlarına uyarlanmasını amaçlayan bir proje hazırlamıştır (Er, 2001). Türkiye ile sınırlı olmayan olmayan bu projede Amerikalı tasarımcılar yer almıştır. İkinci Dünya savaşı sonrasında, ABD Devlet Bakanlığı Marshall Planı’na benzer bir başka planı geliştirmekte olan ülkeler için uygulamaya sokmuştur. Amaç ABD için stratejik öneme sahip belli ülkelerin ekonomilerini geliştirmelerine yardım ederek, büyüyen Sovyet etkisi karşısında ekonomik ve politik olarak güçlenmelerini sağlamaktır. ICA’nın yürüttüğü bu program mesleki ve teknik eğitim programlarını içeriyordu (Er ve diğerleri, 2003). Bu program kapsamında ICA 1955’te American Society of Industrial Designers (ASID) ile ilişki kurarak endüstriyel tasarım programına dahil etti ve ASID katkıları ile beş tasarım firması ile anlaşma yapıldı (Er, 2001).

Bilindiği kadarı ile el sanatları ürünlerinin Amerka pazarı için uyarlamasına dayanan ICA’nın tasarım girişimi ne Türkiye’de ne de geliştirmekte olan ülkelerde başarılı olamadı (Er, 2001). Fakat bu girişimin geliştirmekte olan ülkelerde endüstriyel tasarım eğitiminin başlaması yönünde ilk ivmeyi sağladığı bilinmektedir. Türkiye’de de Milli Eğitim Bakanlıkları gibi siyasi karar odaklarının endüstriyel tasarım disiplini ile ilk karşılaşmaları bu proje kapsamında gerçekleşmiştir (Er, 2001).

Endüstriyel tasarım eğitimi 1950’lerin sonu 60’ların başı gibi bir dönemde Amerikan yardım programı çerçevesinde ODTÜ bağlantılı bir şekilde girmiş, ancak 1970’lerin başında İDGSA’da (Mimar Sinan Üniversitesi) başlamıştır. 1990’lardan günümüze endüstriyel tasarım eğitimi veren kurumların sayısında önemli bir artış gözlemlenmiştir. Okullardaki sayısal artış ve çeşitlenmeye karşın, Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitiminin iki ana kaynaktan, kökten geliştiği öne sürülebilir (Er, 2001). Bunlardan ilkinin İstanbul’daki iki sanat eğitimi veren kurum oluşturur; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi. Özellikle Kıta Avrupası ve özellikle Almanya’daki tasarım etkisinde gelişen İstanbul köklü tasarım eğitiminin gelişmesidir. İkincisi ise Ankara’da endüstriyel tasarım eğitiminin başlatılması ve bunun odağındaki ODTÜ, ve bu çalışmaların Ankara ile sınırlı olmayıp etkilerinin Türk tasarım tarihinde görülmesidir (Er, 2001).

3.1.1 Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitiminin Ankara Kökeni : ODTÜ

Amerikan ICA yardım programı ile bağlantılı olarak 1956’da kurulan ODTÜ, kuruluşundan kısa bir süre sonra bir endüstriyel tasarım bölümünün ODTÜ Mimarlık Fakültesi’de oluşturulması yönünde Amerikan ve Türk taraflarınca ortak bir karara varılmıştır (Er ve diğerleri, 2003). ODTÜ’nün kuruluşunda kendisine danışılan ve rektörlük teklif edilen Pennsylvania Universty School of Fine Arts dekanı Prof. Holmes Perkins’in Temmuz 1957’de hazırladığı raporda, Mimarlık Fakültesi bünyesinde bir endüstriyel tasarım bölümünün önerilmekte olduğu görülmektedir. 1958-1961 yılları arasında ODTÜ Mimarlık Fakültesi’nde bir Tasarım Merkezi’nin kuruluşu için, ICA aracılığıyla, bu kurumun İsrail’de Israel Institute of Technology bünyesinde endüstriyel tasarım bölümünün kurulması için işbirliği yaptığı Boston Institute of Contemporary Art ile anlaşma sağlanmış ve Ford Foundation’ın da desteği ile 1960’lı yılların başında Sanayi Bakanlığı’nın da dahil olduğu çalışmalar yapılmıştır. Ancak yetişmiş eleman ve kaynak yetersizliğinden bu çalışmalardan bir sonuç alınamamıştır (Er, 2001).

Ünlü Amerikalı tasarımcı Raymond Loewy 1964 yılında, Illinois Institute of Technology’deki lisansüstü tasarım eğitimini konu alan Mart 1963 tarihli ID dergisinden bir makaleyi, o sırada IIT’de tasarım enstitüsünün yürütücülüğünü yapmakta olan Jay Doblin’in isminin altını çizerek dönemin ODTÜ Rektörü Kemal Kurdaş ve Mimarlık Fakültesi Dekanı Abdullah Kuran’a yollamıştır (Er, 2001). Bölümün kurulması için 1960’larda yapılan çalışmalarda Loewy ve Doblin gibi ünlü isimleri de içeren kapsamlı bir çalışma yürütülmekteydi. Dönemin ODTÜ Rektörü Kemal Kurdaş da anılarında Endüstriyel Tasarım Bölümü kurmak istediklerini, bunu için dış yardım aldıklarını; dünyada bu sahanın isim yapmış bir profesörü de getirip uzman müşavir olarak kendilerinden yararlanıldığını belirtmiştir. Fakat şartlar hazır olmadığı için bölümü eğitim programı içinde bir opsiyon olarak muhafaza edilmesine karar alındığını söylemiştir (Er, 2001).

1965 yılında, dönemin Mimarlık Fakültesi Dekanı olan ve 1958-61 dönemindeki Tasarım Merkezi çalışmalarında yer alan Abdullah Kuran tarafından bir ara rapor hazırlanmıştır (Er, 2001). 1969’da AID Kalkınma Programı kapsamında Amerikalı tasarımcı David Munro ODTÜ’de endüstriyel tasarım bölümü kurulması için görevlendirilmişti (Er ve Korkut, 1998). Mimarlık Bölümünde endüstriyel tasarım

seçmeli ders olarak verilmeye başlandı ve bu ders bölümün kuruluşu olan 1979 senesine kadar yüksek lisans stüdyo dersi olarak programda kalmıştır. Bölüm kurulma çalışmaları ne yazıkki 1971 senesinde de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu sen Munro ODTÜ Mimarlık Fakültesinde endüstriyel tasarım bölümü kurulması yönünde rapor yayınlamıştır. Türkiye genelinde ve ODTÜ’de politik koşulların elverişsizliği nedeniyle bölüm kurulamamıştır (Er ve Korkut, 1998). İzleyen yıllarda ise AID’nin Türkiye’den çekilmesi ile birlikte çalışmalar sonuçsuz kalmıştır. Fakat aynı sene Amerikan Haber Merkezi ve ODTÜ endüstriyel tasarımı tanıtmak amacı ile bir sergi düzenlemiştir. Sergide batıda endüstriyel tasarımın gelişimi tanıtılmış ve ODTÜ Mimarlık Bölümü endüstriyel tasarım dersinde yapılan projeler yer almıştır. Ayrıca devam eden senelerde bölüm kurulma çalışmaları kapsamında Ankara’da endüstriyel tasarımın tanıtılmasına yönelik bir sergi ve panel düzenlenmiştir. 1978’de ODTÜ “ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluş Raporu” yayınlanmasının ardından 1979’da bölümün lisans programı açılmıştır.

3.1.2 Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitimi İstanbul Kökeni: IDGSA ve TGSYO

Endüstriyel tasarım eğitimi için kökleri İstanbul’daki iki sanat eğitimi kurumu, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu’dur.

3.1.2.1 İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi

MSGSÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümü iki farklı ama eğitim kadrosu açısından aynı oluşumun birleşmesinden oluşmuştur. Bunlar o zamanki ismi ile İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde bulunan 1973 de kurulan İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı kürsüsü ve 1971 de 1472 sayılı yasa ile devletleştirilen Uygulamalı Endüstri Sanatlar Yüksek Okulu Endüstri Tasarımı Bölümüdür. Bu iki bölümün alt yapısı İDGSA’dan iç mimarlar ve mimarlar desteği ile oluşmuştur (Küçükerman, 2006). İDGSA’nın da temeli olarak Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi gösterilmektedir. Bu temel düşüncesinin hedefi ise “...Her ne olursa olsun, şahsen ve tek başına başarılı olmak...”, “Kişisel başarı her şeyin önündeydi” şeklinde bir eğitim temeli oluşturmaktı (Küçükerman, 2006).

İDGSA Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü İç Mimarlık Kürsüsü'nde yapılan endüstriyel tasarım projeleri 1972 yılında Mimarlık dergisinin ağustos sayısında yayınlanmıştır. 1973 yılında ise pek çok disipline sahip bir ekip ile İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Bölümü Sadun Ersin başkanlığında kurulmuştur. Bölümün kurulmasındaki önem İDGSA 'nin sanat içinde sanayiye kabul etme durumudur (Küçükerman, 2006). Öğrenciler iki isimli bir diploma almaya hak kazanıyorlardı. 1976 senesinde ise İDGSA Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü İç Mimarlık ve Endüstri Tasarımı Kürsüsü tarafından ilk öğrenci proje sergisi olan “İnsana Daha Uygun Çevre İçin Tasarım” konu başlıklı sergi hazırlanmış çeşitli fabrikalarda ve Odtü'de ve Alman Kültür Merkezi'nde sergilenmiştir. Aynı senede bu bölüme bağlı Endüstri Tasarımı Araştırma ve Yayın Enstitüsü (ETAYE) kurulmuştur (Er ve Korkut, 1998). 1977 senesi sonrası ise Güzel Sanatlar Fakültesi yanında Endüstri Sanatları Fakültesi kurulmuş, Akademi çatısı altında sanayi ve sanat ekseninde gelişen bölümlerden oluşan yeni bir fakülte kurulmuştur (Küçükerman, 2006).

12 Eylül ve sonrasında yaşanan gelişmeler İDGSA ve UESYO'u birçok bakımdan etkilemiştir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) kurulmuş ve üniversiteler bütünü ile yeniden düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak İDGSA değişmiş yerine Mimar Sinan Üniversitesi ismi gelmiştir. Kurulan Endüstri Sanatlar Fakültesi ve Endüstri Tasarımı Araştırma Enstitüsü'de kapatılmıştır. Bütün meslek yüksek okulları kapatıldığı için hem UESYO hem de orada kurulan bölümler kapatılmış ve öğrenciler Mimar Sinan Üniversitesi'ne aktarılmıştır. İDGSA'da ki “Endüstri Tasarımı Bölümü”, “Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü” olarak değiştirilerek Güzel Sanatlar Fakültesi'nden ayrılıp Mimarlık Fakültesi'ne bağlanmıştır. Aynı seneler yüksek lisans ve doktora programını da açan bölüm bugünkü halini almıştır (Küçükerman, 2006).

3.1.2.1 Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu

Eski adı Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün kuruluşu ile ilgili ilk çalışma 60'lı yılların ortalarına kadar gider. 1957 senesinde açılan Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, o tarihe kadar Türkiye'de sanat eğitimi veren Güzel Sanatlar Akademisi'nin yanında farklı gereksinimler ve bakış açıları ile hayata geçirilen yeni bir uygulamalı sanatlar kurumudur. TGSYO kurulduğunda Almanya'da Werkkunstschules olmak üzere birkaç tane benzer enstitü bulunmaktaydı. Okul

açıldığında “tekstil, grafik sanatlar, iç mimarlık, seramik ve dekoratif sanatlar” olmak üzere beş adet el sanatı ve tasarım içeren bölümler düşünülmüştür (Şatır, 2006). Yurt dışında ve özellikle Almanya’da bulunmuş ve benzer okulların misyonlarını inceleyen Milli Eğitim Bakanlığı’nın bazı üst düzey bürokrat ve eğitimcileri böyle bir okulun gerekliliğine karar vermişler ve 50’li yıllarda ön araştırmalara başlamışlardır (Özbiçer, 1998).

Ön çalışmalar Almanya’dan gelen eğitim konusunda bilgili ve deneyimli kişiler ile özellikle Bauhaus ve onun eğitim ilkelerini benimseyen bir okul açma konusunda rapor sunmuşlar. Okul 1957 senesinde açılmıştır. Okulun ilk eğitimcileri de özellikle Almanya’dan gelen ve uygulamalı sanatlar konularında uzman olan kişilerdir. Aynı şekilde Türk eğitimciler de, uygulama ağırlıklı, öğrencilerin el becerilerini geliştirmeye önem veren bu eğitim sistemine katkı sağlamışlardır.

Okulun öğrenci sayısının az olması ve mali gücünün kuvvetli olması gibi etkenler sonucunda iyi sonuçlar elde etmeye başlamış ve 60’lı yılların başından itibaren ülkenin sanat ve henüz o şekilde telaffuz edilmeyen tasarım gündeminde önemli yer almaya başlamıştır.

Endüstri tasarımı kavramı o dönemlerde “endüstriyel dizayn” diye adlandırılıp hakkında söz edilmeye başlanmıştır. Aynı dönemler Avrupa ve dünyada da endüstriyel ilişkilerin konuşulduğu tartışıldığı yıllardır. Bu yıllarda endüstriyel dizayn bölümünün açılması ile ilgili girişimler başlar ve 1965 yılında kurulması planlanan bu bölüme öğretim elemanı yetiştirmek amaçlı ilk öğrenciler Almanya’ya gönderilir. Yeni bölüm için öğrencilerin gönderilmesi 70’li yılların başında da devam eder. Yine bu senelerde iç mimarlık bölümünde endüstriyel tasarım bölümünün çıkışı konusunda bir yapılanma içine girilir ve eğitim ikiye ayrılır. Bunlardan birisi iç mimarlık iken diğeri mobilya ve ürün tasarımıdır.

Daha sonra bu iki dalda eğitim programlarını ve kadrolarını bu ikili yapılanmaya göre oluşturmaya başlar. Tabi şu an Endüstri ürünleri tasarımı bölümünün bir çok öğretim üyesinin iç mimarlık kökenli olduğu söylenebilir. Yeni program ile birlikte ürün tasarımı dalında Tasarım Yöntemleri, Araştırma Yöntemleri, Tasarım Tarihi, Ergonomi, Pazarlama gibi yeni dersler gösterilmeye başlar ve proje dersleri mobilya, ürün ve sergileme tasarımı ağırlıklı olur. YÖK ün kurulması ile birlikte DTGDYO yeni oluşturulan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine bağlandı ve 1985

yılında da Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü bağımsız bir bölüm olarak resmen kurulur.

3.1.3 Endüstriyel Tasarım Eğitiminde Teknik Üniversite Etkisi : İTÜ

1982 yılında kuruluş çalışmaları başlatılan İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü ancak 1993 yılında eğitime başlayabilmiştir. Bölümün açılması fikrinde, ülkemiz açısından tasarımcı yetiştirmenin öneminin yanısıra bu alanda dünyadaki gelişmenin, Avrupa topluluğuyla bütünleşmenin ve çağı yakalamanın etkili olması; bölümün açılmasının gündeme gelmesinde etkili olmuştur (Ertaş, 2011). Konu ile ilgili öğretim üyelerinin Mimarlık Fakültesi'nde olmaları ve tasarım eğitiminin mimarlık eğitiminin işleyişine yakın görülmesi bakımından bölümün Mimarlık Fakültesi bünyesinde kurulması önerilmiştir.

Endüstriyel tasarım mesleğinin Türkiye'de yeterince bilinmediği yıllarda bu mesleğin adını, görev tanımını doğru bilenler üniversite bünyesinde bile sayılıydı. Bölümün açılması ilk gündeme geldiğinde endüstriyel tasarımı mimarlığın bir yuandalı ya da endüstriyel bina planlaması olarak algılayanlar olmuştur. Endüstriyel tasarım bölümünün ilk olarak mimarının endüstriyel alanlarında eğitim vermek için kurulmak istendiği görülmüştür. Daha sonra tasarımcılığın nasıl bir meslek olduğu açıklığa kavuşturulmuştur (Ertaş, 2011).

1982-83 yıllarında bölüm kuruluşu için bir komisyon kurularak çalışmalar hızlandırılmıştır. Ders programları geliştirilmiş, ders verecek öğretim elemanlarının, atölye ekipmanlarının ihtiyaçları belirlenmiştir. Daha sonra Fakülte kurulunda bölümün hazırlık çalışmalarında görev almak isteyen öğretim elemanlarının görevlendirilmesine karar verilerek üniversite içerisinde diğer bölümler ile irtibat kurulmuş, diğer üniversitelerin endüstri ürünleri tasarımı bölümleri ile görüşmeler yapılmış, yabancı üniversitelerin ders programlarını içeren kataloglar temin edilmiştir. YÖK'teki taslak ders planı incelenerek, diğer fakültelerde bulunan öğretim üyeleri ve dersler de göz önüne alınarak İTÜ bünyesine uygun bir ders programı geliştirilmiştir.

İTÜ'de endüstri ürünleri tasarımı eğitimi ilk olarak yüksek lisans programı olarak başlamıştır. Bunun sebeplerinin arasında, Mimarlık Bölümü altında bir yüksek lisans programının kolayca başlatılabilmesi, yüksek lisans eğitime başlamanın

lisans eğitimine başlamaktan daha kolay ve risksiz olması, lisanstaki kadar altyapı gerektirmemesi olabilir (Ertaş, 2011). Yüksek lisans programının kazandırdığı ivme ile lisans eğitimi hazırlıkları da hızlanmıştır 1993 yılında ilk bölüm başkanı Prof. Dr. Nihat Toydemir ve ilk anabilim başkanı Prof. Dr. Nigan Bayazıt ile lisans programı açılmıştır.

3.2 Eğitim Yapıları ve Öğrenci Alım Sistemleri

Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinde ÖSYM’nin uyguladığı merkezi çoktan seçmeli sınav sistemi ve üniversitelerin uyguladığı yetenek/çizim sınavı olmak üzere iki farklı öğrenci alım şekli vardır. Yetenek değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlere baktığımız da iki bölüm “Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü” mevcut sistemin Türkiye’deki temellerini oluşturmaktadır. Merkezi sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlere de baktığımızda “Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü” ne kadar kuruluşlarında yetenek değerlendirme sistemleri ile öğrenci kabul etseler bile sonradan merkezi sınav sistemine geçerek Türkiye’deki bu alım sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerine örnek ve tecrübe teşkil etmişlerdir.

3.2.1 Yetenek Değerlendirme Sistemleri İle Öğrenci Kabulü

Endüstri ürünleri tasarım bölümlerinde yetenek değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümleri kazanabilmek için öncelikle öğrenci adaylarının merkezi sınav sistemine girmeleri gerekmektedir. Merkezi sınav sisteminden herhangi bir puan türünden üniversite tercihi yapabilmek için baraj puanı olan 140 puanı geçen öğrenci adayları üniversitelerin bünyesinde yapılan yetenek sınavlarına başvuruda bulunmaya hak kazanırlar. Özel yetenek gerektiren programların sınavları ile seçme ve yerleştirme işlemleri yükseköğretim kurumlarınca yapılmaktadır. Özel yetenek gerektiren programlara başvurular doğrudan programın bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumuna yapılır. Sınav ve değerlendirme işlemleri ilgili yükseköğretim kurumu tarafından yürütülür (ÖSYM, 2012). Eğitim programları için, programın özelliğine göre, yetenek sınavları üniversitelerce hazırlanacak,

uygulanacak ve sınavın sonuçları toplanarak bir puan halinde ifade edilecektir. Bu puana Özel Yetenek Sınavı Puanı (ÖYSP) denmektedir.

3.2.1.1 Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü eğitim hayatının başlarında üniversitenin Güzel Sanatlar Akademisi altındaydı. Daha sonra YÖK'ün aldığı bir karar ile Mimarlık Fakültesi'ne bağlanmıştır. Bu değişikliğin en ilginç etkisi belki de bölümün öğrenci alım sisteminde görülmektedir. Çünkü Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mimarlık Fakültesi bünyesinde yer almasına rağmen yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır. Bu da bölümün eski geleneklerinden gelen bir refleks olarak yorumlanabilmektedir (Bayrakçı, 2012).

İstanbul başlıca üretim endüstrisinin bulunduğu bir şehir olmasından dolayı bağımsız olarak bir endüstriyel tasarım bölümünün kurulması ve gelişmesinde de oldukça etkili olmaktadır. 1960 ve 70 lerde iç mimarlık bölümü mobilya ve mekan içi eşya ürünleri tasarımı konusunda dersleri programında yürütmeye başlamıştır. Bu dersleri alan iç mimarlar endüstriyel tasarımcı olarak firmalarda çalışabilmekteydiler (Er, 1993). Endüstri tasarımı bölümünde bir anlamda İDGSA tarihine bakıldığında iç mimarlık bölümü içinden evrilerek kurulduğu görülmektedir. Bu durum da doğal olarak iç mimarlık bölümünün gerek ders programı gerekte öğrenci alım sistemi geleneklerinin endüstri tasarımı bölümüne de geçmesine olanak tanımıştır.

Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü amaçlarını; üniversitenin kendi kimliğini taşıyan bilim ve sanat ortamı içinde amaca en uygun ürün tasarımı gerçeğini ve bu alanda yaratıcı çözümleri hayata geçirecek olan, en iyi ve yetkin endüstri tasarımcılarını yetiştirmek şeklinde belirtmiştir (MSGSÜ, 2012).

Bu amaca bağlı olarak, endüstrinin gerçek ihtiyaçlarını yansıtmakta olan, birçok alanla ilgili programlar geliştirilmiş bulunmaktadır. Bu programlar içinde, "üretim-tüketim-yatırım" kapsamındaki her türlü araç gereç, ulaşım, otomotiv, ambalaj gibi çok değişik ürünlerin tasarımı yer almaktadır. Endüstrinin bu önemli alanında ortaya çıkan gerçek tasarım ihtiyacı ve bu ihtiyacın karşılanabilmesi için çözümlenmesi gereken çok yönlü sorunlar, Endüstri Tasarımı programının temel hedeflerini ve yapısını oluşturmaktadır.

Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü öğrenci kabulü için iki aşamalı bir yetenek sınavı yapmaktadır. Bu sınavın birinci aşaması yani baraj sınavı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde ki yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden tüm bölümler için ortaktır. Bu sınavın amacı öğrencinin desen yeteneğini ve kabiliyetini ölçmektir. Sınavdan başarılı olanlar her bölümün kendisinin düzenlediği ikinci aşama sınavlarına girmeye hak kazanırlar. İkinci aşama sınavı yine bir çizim sınavıdır. Fakat bu sınavın amacı öğrenci adayının nesne ve üç boyutlu obje kavramını irdelemesini ölçmektir (Turan, 2012).

3.2.1.2 Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Celbiş(2006) bölümün kuruluş amacını belirtirken, endüstriyel tasarımcıyı; insan ve insan gruplarının fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılayacak tasarımları yapacak ve daha yaşanılabilir bir çevre oluşturmak için çalışacak bir meslek adamı olarak tanımlamıştır. Tasarım eğitimi de tasarımcı olacak öğrencileri bilimsel ve sanatsal çalışmaya, grup çalışması disiplinine yönlendirecek şekilde programlamayı amaçladıkları belirtilmiştir.

Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, insan ve insan gruplarının çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya ve onlara yaşanabilir bir çevre oluşturmaya yönelik ürünler tasarlayan tasarımcılar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Öğrenciler tasarım projeleriyle yaratıcılıklarını ve teknik bilgilerini geliştirirken; aynı zamanda araştırma, planlama, yöntembilim, ergonomi, tasarım tarihi, malzeme ve üretim teknikleri, tasarım yönetimi gibi derslerle kuramsal bir altyapı da kazanmaktadırlar. Öğrenciler ağırlıklı olarak ev aletleri, yatırım ürünleri, mobil ürünler, otomotiv gibi alanlarda tasarım projeleri gerçekleştirmektedir. Tasarım olgusu ancak estetik, teknik, ekonomik ve sosyal faktörlerin bir arada olması koşuluyla kavranabilir. Disiplinlerarası bir yaklaşımla kavranabilecek olan bu olgu, takım çalışması disiplini ile bilimsel ve teknik bilgi sahibi olmayı gerektirir. Yeni teknolojileri ve bilgileri insanların kullanımı için akılcı ürünler haline dönüştürürken, endüstri ürünleri tasarımcıları özgün kimlikleri ile etkin olmak zorundadırlar. Bu gereksinimleri karşılayabilmek için, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü öğrencilerine bahsedilen kapsamda bir formasyon sağlayabilecek bir eğitim programı oluşturulmuştur (MÜEÜTB, 2012).

Bölüm kurucu kadrosunun kökeni DTGSYO İçmimarlık Bölümü'dür. Bölüm öğretim üyelerinin bir çoğu değişik ülkelerde (Almanya, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada) endüstri tasarımı eğitimi almışlardır. Bu ikili formasyon ve değişik ülkelerde kazanılan tasarım deneyimleri öğrencilere önemli bir farklılık ve zenginlik olarak yansımaktadır (Celbiş, 2006).

Bölüme yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Yetenek sınavı iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden tüm bölümlerin ortak desen sınavından oluşur. Bu sınavda öğrenci adayının çizim ve desen yeteneğine ölçülür. İkinci aşama öğrencinin başvuruda bulunduğu bölümlere özelleşmiş sınavlardır. Öğrencinin form bilgisini ölçmeye dayalı çizim sınavı ile birlikte mülakat yapılmaktadır. Çizim sınavı öğrencinin somutlama, soyutlama ve görsel algılama becerilerini ölçmektedir. Mülakat sınavında ise öğrencinin endüstriyel tasarım ile ilgisi ölçülür. Öğrenciye mesleki anlamda terimler sorulur ve güncel tasarımlar gösterilerek yorumlanması istenir. Önemli olan durum rasyonel ölçümler ile sanatsal ölçümlerin bir arada yapılmasıdır (Ertem, 2012).

Bugün bölümün yapısına bakıldığında diğer devlet üniversitelerindeki endüstriyel tasarım bölümlerinden farkı; MSGSÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü devlet üniversiteleri içinde Güzel Sanatlar Fakültesi'ne bağlı tek bölümdür. Bu durumun özellikle öğrenciler açısından önemli faydaları; aynı kurum çatısı altında eğitim gören farklı sanat ve tasarım dalı öğrencilerinin birbirleri ile sürekli etkileşimleri, ortak derslik ve atölyeleri kullanmaları görsel ve entelektüel açıdan önemli katkılar sağlamaktadır (Özbiçer, 2011). Bir yandan da GSF ye bağlı olunması tabii ki öğrenci profiline de yansımaktadır. Yetişen öğrencilerimiz daha çok ürünün vitrin kısmına yani albenisine ve formuna hitap etmektedir. Görsel olarak ürünü özelleştirmektedir (Özbiçer, 2011).

3.2.2 Merkezi Değerlendirme Sistemleri ile Öğrenci Kabulü

Endüstriyel tasarım bölümlerinde merkezi değerlendirme sistemi ile öğrenci kabul eden bölümleri kazanabilmek için öncelikler öğrenci adaylarının merkezi sınav sistemi sonucu aldıkları puan ve lise ortalamaları önemlidir. Öğrenci seçme sınavının amacı, genel olarak, ortaöğretim mezunları arasından, yüksek öğretim programlarına yerleştirilmesinde kullanılacak farklı nitelikte puanların nesnel bir yolla elde

edilmesidir. Sınavın içeriğini, ortaöğretim kurumlarında kazanılması beklenen, okuduğunu anlama, matematik ile ilgili işlem yapabilme, fen ve sosyal bilimlerdeki temel kavramlarla düşünebilme gibi temel bilgi ve beceriler oluşturmaktadır. Böyle bir yolun seçilmesinin nedeni, ortaöğretimde temel bilgileri ve bu bilgiler ile akıl yürütme becerilerini daha iyi kazanmış adayların yükseköğretim programlarında daha başarılı olacakları ilkesinin benimsenmiş olmasıdır (YÖK, 2007).

Çizelge 3.2 : Türkiye’deki merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden devlet üniversitelerindeki endüstriyel tasarım bölümleri taban puanları.

Üniversiteler	2010 Puanları	2012 Puanları	2012 Puanları	2012 Öğrenci Kontenjanı
Anadolu Üniversitesi	447	437	391	60
Gazi Üniversitesi	469	453	403	25
İstanbul Teknik Üniversitesi	501	490	459	45
Karabük Üniversitesi	-	-	216	130
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	504	494	464	45

3.2.2.1 Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

1979 senesinde açılış kararı geç alındığı için ilk 15 öğrenci ODTÜ’de farklı bölümleri kazanmış öğrenciler içinden seçilmiştir. Diğer bölümlerden istekli öğrencilerin başvurusunun kabulü şeklinde bir duyuru yapılmıştır. Başvuranların içinden daha çok görsel algılamaya dayanan biraz da sözel yeteneğe dayanan bir dizi test ile 15 kişi seçildi ve eğitim başlamıştır (Asatekin, 2011). Fakat normal süreç oturduktan sonra mimarlık fakültesi merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul ettiğinden endüstri ürünleri tasarımı bölümünde bu sınav sistemi ile öğrenci kabul etmeye devam etmiştir. Fakat günümüzden farklı olarak o dönem merkezi sınav sistemi ile kabul edilen öğrenciler eşit ağırlık (matematik, türkçe) puanı ile kabul edilmektedirler.

5 sene merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabulünden sonra bölüm toplantılarında ortaya çıkan durum çerçevesinde Türkiye’deki diğer endüstriyel tasarım bölümlerinin yetenek sınavı ile öğrenci kabulü örnek ODTÜ’de YÖK e yapılan

başvuru doğrultusunda yetenek sınavına dönmüştür. (Asatekin, 2011). O dönemde yapılan yetenek sınavında desen ve sanat tarihi bilgisine bakılıyordu. ODTÜ deseni dışlamamıştır fakat sanat tarihi yerine algılama, fikir yürütme konusunda yetenekleri ölçebilecek bir takım testler geliştirdi ve alım sürecinde bunları kullanmıştır. Mevcut sisteme ek olarak mülakat yapmaya da başlanılmıştır. Orda da öğrencinin tavrı kendini ortaya koyması gibi durumlarına bakılmıştır (Asatekin, 2011).

Bu şekilde 7 sene öğrenci alınmıştır. Fakat 7 sene ve gelişen süreç içinde öğretim görevlilerinin dikkatini birkaç husus çekmeye başlamıştır. Bunlardan bir tanesi hemen hazırlık kurslarının ortaya çıkması ve desen etabının yetenekliyi değil kursa gideni seçmeye başlamasıdır. Ne de olsa hazırlık kursları desen yeteneğini belli bir aşamaya kadar geliştiriyordu. Dolayısı ile deseni ölçmek desen yeteneğini bir yetenek olarak ölçmek ODTÜ öğretim üyelerine yanlış gelmeye başladı. Eğer kurslarda yetiştirilebilirse desen kursta öğretilenerek geliştirilenecek bir olgu olarak düşünölmeye başlandı. O zaman aynı şeyi öğretim üyelerimiz de yapabilir şeklinde bir görüş sonucunda yetenk sınavı yöntem ile öğrenci seçmek yanlış olabilir diye bir gözlemde bulunuldu (Asatekin, 2011).

Merkezi sınav sistemi ile uygulanan testlerde belli bir seçicilik olduğu düşünöldü. Ama öte yandan ortaya çıkan başka bir olgu yetenek sınavlarının gerek işleme süreci gerek de zamanlaması ortaya bazı durumlar çıkarmıştır. Diğer bölömlerde istediğı yeri kazanamayan çoktan seçmeli sınavın sonucundan sonra yetenek sınavları açıldığı için istediğı yeri kazanamayan öğrenciler tasarıma meraklı olsalar da olmasalarda bu sınava girdikleri tespit edilmiştir. Bir nevi isteksiz öğrenciler ve arkada kalmışlar arasından seçme durumunda kalınabiliyordu (Asatekin, 2011). Bu seçiminin merkezi sınav sistemi ile öğrenci seçiminin ne kadar eleştirilirse eleştirilsin sözel veya sayısal belli bir düzenlemeyi yaptığı kuşkusuz olduğu düşünölmüştür. Sınavdan iyi yapanlar hem sözelden hem de sayısaldan yüksek kapasitesi olan insanlar olarak görölmüştür. Onları bir yana ayırınca bizim öğrencilerimizin ister istemez sözel yada sayısal açıdan çok birikimleri olmadıkları, kısıtları oldukları ortaya çıktı (Asatekin, 2011). Genel geçer olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin olayları daha yavaş takip edebildikleri, akıl yürütmede yani rasyonilazyonda geride kaldıkları, matematiksel düşünce sisteminden uzak kaldıkları geometri bilmedikleri gibi birtakım şeylerden dolayı gene bölüm toplantılarından ortaya çıkan çeşitli görüşmeler ve çeşitli tartışmalar sonucunda bu sistemin ODTÜ’de düşünölen yapıda

öğrenci getirmediğini sayısal ve sözel düşünme yeteneğinin daha yüksek olanların tasarım ve desen yeteneklerinin okulda verebileceği düşüncesi ile beraber ODTÜ tekrar çoktan seçmeli sınav ile öğrenci alımına geçmiştir (Asatekin, 2011).

Mehmet Asatekin, ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü öğrenci alım sistemini değerlendirirken; yetenek ile alanlar daha sanatsal daha yaratıcılığa ağırlık veren çoktan seçmeli sınav ile alan daha teknik ve teknolojiye ağırlık veren bir öğrenci profili oluşturmamasından bahsetmiş fakat ODTÜ için bunun pek doğru olmadığını belirtmiştir. Hem teknik açıdan hem de yaratıcılık açısından öğrencinin kendini geliştirmesi gerektiğine inanılması, dolayısı ile tasarımcı hem teknik problem çözümleyebilen hem de sanatçı kişiliği olan bir yaratıcılık karakteri olan bir kişi olması gerektiğini vurgulamıştır. Ürünün hem semantik yapılanmasını anlamlandırmasını sağlayan hem de teknik üretilebilirliğini sağlayan bir tasarımcı profilini özümsemişliğini ve eğitimin ona göre şekillendiğini belirtmiştir. Öğrencinin mezun olduğunda yeterince özelleşemeyeceği yani uzmanlaşamayacağı bir düşüncelerinin olduğunu çünkü mezun olan öğrencinin uzmanlaşacağı alanda iş bulup bulamayacağı Türkiye koşullarında bir soru işaretidir. Bir de uzmanlaştıktan sonra iş bulma daha da kısıtlanabilir. ODTÜ genel tasarım dilini bilen, uzmanlaşmasını bulduğu işe göre yapabilen bir araştırma yeteneğine sahip bir öğrenci yetiştirmek istemektedir.

3.2.2.2 İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Yapılan çalışmalar sonucunda 1993 yılında program tamamlanmış ve İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı lisans programı açılmıştır. O zaman programda pek önemli olmamasına rağmen fakültede yetenek sınavı ile öğrenci alımına bir yönelme vardı (Beyazıt, 2011). 1993 senesinde Cumhuriyet Gazetesi'ne verilen ilan ile bölme 125 kişi başvurmuştur ve 25 öğrenci alınmıştır. Yapılan yetenek sınavı MSGSÜ ve MÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümleri'nin aksine mantık ve genel kültür ağırlıklı bir sınavdı. İkinci senede ise alım sisteminde çoktan seçmeli sınavın katsayısı yüzde 25'e çıkartılmıştır. Fakat çoktan seçmeli sınavda eşit ağırlık puanı değerlendirmeye alınmıştır (Tunçelli, 2012). O dönemki öğrenci profili genel olarak başka üniversiteleri kazanmış fakat bu bölümü okumak isteyen öğrenciler şeklindedir. Bir sınavı yapıp sonuçlandırmanın sürecinin oldukça uzun olması ve de ilk sene alınan öğrencilerin zorlu çıkması bölümün sınav sistemini değiştirmesinde etkili olmuştur.

Öğrencilerden kimisi konu ile ilgilenmezken kimisi ise sadece belli bir konuya odaklanacak şekilde çalışmak istiyordu, çok çeşitli konularda çalışıldığını öğrencilere aktarmakta zorluklar yaşıyordu (Bayazıt,2011).

Bölüm; ilk öğrenci aldığı seneden itibaren öğrenciler ile ilgili değerlendirmelerini yaparak yetenek sınavı ile bölüme girmiş öğrencilerin yarısını başarılı, yarısını da başarısız buluyordu. Daha sonra dekanlığa yapılan başvuru ile alım sistemi için çoktan seçmeli sınav sistemine geçilmiştir. Nigan Bayazıt bu değişimi; “Bu değişimden sonra birden kalite ve seviyenin arttığını gördük. Aslında temel olarak yetenek sınavının bir ölçüt olabileceğine inanmıyorum. Tasarım akıl, mantık, eğitim ve kültür işi olduğunu düşünüyorum.” şeklinde belirtmiştir.

Bölüm açılmadan önce ilk raporlardan itibaren bölümün mühendislik ve işletmeye yakın olması gerektiği vurgulanmıştır. Ve bu yakınlık içinde öğrencilerin matematik beceri ve kabiliyetlerinin yüksek olması gerekmektedir. Bölüm ilk kurulduğunda bölüm başkanı Prof. Dr. Nihat Toydemir’di. Nihat Bey bir malzeme mühendisiydi. Tabii ki o zaman estetik yönde pek eğilim olmuyordu. Sadece malzeme ve teknik konulara önem veriliyordu ve mimarlık temelliydi. O zaman programda pek önemli olmamasına rağmen fakültede yetenek ile alım konusuna bir yönelme vardı (Bayazıt, 2011).

3.3 Bölüm Değerlendirmesi

İDGSA Endüstri Tasarımı ilk öğretim üyesi kadrosunda yer alan hocalar endüstriyel tasarım kökenli değillerdi. Daha çok iç mimarlık kökenli olup kısıtlı sayıda endüstriyel tasarım tecrübeleri vardı. Aslında bu durum sadece İDGSA’ya özgü değildir. Bu durumu endüstriyel tasarım eğitiminin başlangıcında katkıda bulunan tüm kökler için karakteristik bir özellik olarak belirtebiliriz (Er, 1993).

Endüstriyel tasarım eğitimi Türkiye gündemine 1950’lerin sonu 60’ların başı gibi bir dönemde Amerikan yardım programı çerçevesinde ODTÜ bağlantılı bir şekilde girmiş ancak 1970’lerin başında İDGSA’da başlamıştır. Aslında bu dinamiklerin en büyük bulgusu Dünya endüstriyel tasarım eğitimi gelişiminin aksine Türk endüstrisinin tasarım gereksinimi olmamıştır (Er, 1993). Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitimi Türk endüstrisinin tasarım gereksinimleri ortaya çıkmadan önce, ülke dışından bir takım yönlendirmeler ve bunların 1960 ve 70’ler Türkiye’sindeki

“modernist” ve gelişmeci/kalkınmacı çevrelerden özellikle de mimari, iç mimari kökenli akademik çevrelerden bulduğu destekler ile başlamıştır (Er, 1993). Bu durum eğitim sürecinde endüstriyel tasarımın kendi dilini yaratamamasına, başka meslek ve disiplinlerden alınan veya devşirilen sistemlerin uyarlanması sonucunu doğurmuştur.

Bu devşirmeyi öğrenci kabul sistemlerinde de görmekteyiz. İç mimarlık kökeninden gelmekte olan endüstri ürünleri tasarımı bölümleri (Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü) yetenek sınavı ile öğrenci kabulü yaparken mimarlık kökeninden gelen endüstri ürünleri tasarımı bölümleri (Orta Doğu Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü) merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul etmektedir. Alım sisteminde devşirilen bölümlerde ki öğrenci yapısının, bölümlerin öğretim üyelerinin alışkanlıklarına ve geçmiş birikimlerine göre şekillendiğini söyleyebilir. Bu durum için hem ODTÜ hem de İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümlerini gösterebiliriz. Her iki bölüm de kurulduklarında mevcut endüstri ürünleri tasarımı bölümleri gibi yetenek sınavı ile öğrenci almaya başlamalarına rağmen bölüme kabul edilen öğrencilerin yapısını beğenmeyerek alım sisteminin sonradan değişmesini istemişlerdir. Bu durum da endüstri ürünleri tasarımı bölümleri alım sistemleri bir çok farklı ve zaman içinde değişen durumlara göre karar verildiğini veya değiştirildiğini göstermektedir.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinde ÖSYM’nin uyguladığı merkezi çoktan seçmeli sınav sistemi ve üniversitelerin uyguladığı yetenek/çizim sınavı olmak üzere iki farklı öğrenci alım şekli vardır. Bu çalışmanın amacı iki farklı öğrenci alım sisteminde mevcut okulları, okulları tercih eden öğrencilerin yapısını ve bu okullardan mezun olan tasarımcıların çalışma şekil ve koşullarını incelemek ve aralarında farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Bu yapı içerisinde nicel ve nitel olmak üzere birden fazla araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma üç farklı araştırma bileşeninin ortak çözümlenmesi ile oluşacaktır. Bunlar Dünya’da ve Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitimi üzerine literatür araştırması, endüstri ürünleri tasarım bölümlerini tercih eden öğrencilerin yapısının araştırılması ve de farklı alım sistemlerine sahip endüstriyel tasarım bölümü mezunları değerlendirmesi şeklindedir.

4.1 Literatür Araştırması

Çalışmanın bu kısmının amacı Dünya’daki ve Türkiye’deki endüstriyel tasarım eğitiminin gelişimi, öğrenci kabul sistemleri ve bölüm yapılarını araştırmaktır. Endüstriyel tasarım eğitiminin yapısı ve gelişimi bölümlerin öğrenci alım sistemleri ile paralel olduğu düşünülerek eğitim sistemleri üzerindeki araştırmalar öğrenci kabul sistemleri ile birlikte yorumlanmıştır. Dünya’da endüstriyel tasarım eğitiminin başlangıcı ve gelişimi, endüstriyel tasarım bölümlerinde bölüm yapısı ve alım sistemleri arasında bir bütünlük olup olmadığı, alım sistemlerinin nasıl belirlendiği bu bölümde yazılı kaynak taraması şeklinde incelenmiştir. Araştırmanın bu kısmında endüstriyel tasarım eğitiminin gelişimi ve geleceği konusunda da araştırmalar yapılmıştır.

Türkiye’deki endüstriyel tasarım eğitiminin gelişimi, öğrenci alım sistemleri ve uygulanma nedenleri hakkında yazılı kaynak taraması ile birlikte bu bölümlerin kurucu öğretim üyeleri veya bölüm başkanları ile röportaj çalışmaları yapılmıştır.

Türkiye’deki eğitim yapısı Dünya ile karşılaştırılmış, değişen endüstriyel tasarım eğitimi yapısı ışığı altında Türkiye’de bulunan bölümler ve yapıları irdelenmiştir.

4.1.1 Araştırma Alanı

Araştırma alanı olarak, Dünya’da endüstriyel tasarım eğitimi literatürü araştırılmış, ICSID’e üye endüstriyel tasarımı bölümleri üzerinden bölümlerin öğrenci alım sistemleri incelenmiştir. Endüstriyel tasarım eğitimi, gelişimi ve bu gelişimin öğrenci alım sistemleri ile bağlantısı araştırılmıştır.

Türkiye’de endüstri ürünleri tasarımı eğitimi veren en eski okul ve bölümlerden dört tanesinin yapısı, öğrenci alım şekilleri ve nedenleri incelenmiştir. Bu okulların alım sistemi okulların kuruluş tarihleri, mezun sayıları ve de iki farklı alım sisteminde de eşit sayıda olması kriterlerine göre belirlenmiştir.

Bu bölümler :

- Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü
- Ortadoğu Üniversitesi Endüstri ürünleri Tasarımı Bölümü
- Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü
- İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Araştırmanın bu kısmında iki farklı yol izlenmiştir. Birincisi literatür araştırması yaparak kaynaklardan bu bölümlerin kuruluşları ile ilgili bilgi toplamak. Diğeri ise bölümlerin kuruluşlarında rol oynayan veya şu an bölüm başkanlığını yürütmekte olan öğretim üyeleri ile röportaj yaparak bölümlerin yapıları, alım sistemleri ve nedenleri hakkında bilgi toplamaktır.

Bu doğrultuda Prof. Dr. Nigan Beyazıt (İTÜ), Prof. Dr. Cemil Toka (MSGSÜ), Prof. Dr. Oğuz Bayrakçı (MSGSÜ), Doç. Dr. Mehmet Asatekin (ODTÜ) ve Yrd. Doç. Arslan Özbiçer (MÜ) ile birer röportaj çalışması yapılmıştır.

4.1.2 Röportaj İçeriği

Röportajlarda hedeflenen öncelikli sonuç endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemlerinin hangi kriterlere göre gerçekleştiğini belirlemektir. Bu

bağlamda röportaj içeriği aşağıdaki başlıklara cevap aranacak biçimde oluşturulmuştur.

- Bölümlerin kuruluş çalışmaları nasıl gerçekleşmiştir?
- Bölümlerin bulundukları fakülteler altında yer alma nedenleri nelerdir?
- Bölümler öğrenci alım sistemine nasıl karar vermiştir?
- Bölüm için hedeflenen öğrenci kitlesinin tanımı nasıldır?
- Bölümün vermek istediği eğitimi politikası nedir?

Bu sorular ışığında bölüm kurucu öğretim üyeleri veya bölüm başkanları ile birer röportaj yapılmıştır. Röportaj soruları röportajın başında belirtilerek, öğretim üyesinin soruları bir bütün içerisinde cevaplaması istenmiştir. Bu esnada öğretim üyesinin de onayı ile ses kaydı alınmış, bu ses kaydının çözümlemesi yapılmıştır.

4.2 Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümlerini Tercih Eden Öğrencilerin Yapısı

Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki endüstri ürünleri tasarımı bölümlerini tercih eden üniversite adaylarının yapılarını incelemektir. Bu yapıda endüstri ürünleri tasarımı bölümleri ve öğrenci alım sistemlerine göre farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Üniversite birinci sınıf öğrencileri ile birlikte yapılan bu çalışmada açık uçlu anket yöntemine başvurulmuş, öğrencilerin eğilimleri araştırılmıştır.

Bu araştırmada anket çalışmasının uygulanması endüstri ürünleri tasarımı bölümü birinci sınıf öğrencilerine ulaşarak cevaplardan kantitatif veriler elde edilmesini sağlamıştır. Bu sonuçlar da yorumlayarak verilere dayalı bir kıyaslama yapmaktır. Fakat toplam ulaşılan öğrenci sayısı 50'de kalmasından dolayı araştırma öğrenci eğilimlerini belirlemek için kullanılmıştır.

4.2.1 Araştırma Alanı

Bu çalışmada hedeflenen kitle belirlenen dört okulun (Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Ortadoğu Üniversitesi Endüstri ürünleri Tasarımı Bölümü, Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü) birinci sınıf öğrencileridir.

Bu çalışmada üniversite adaylarının yerine üniversite birinci sınıf öğrencilerinin tercih edilme sebebi lise mezunu üniversite adaylarından daha bilinçli bir şekilde okudukları bölüm ve üniversiteyi tercih etme sebeplerini aktarabileceklerinin düşünülmesidir. Bir başka açıdan da endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanma potansiyeline sahip üniversite adayı yerine okuduğu bölümü kazanabilme başarısına ulaşmış üniversite öğrencisinin lise öğrenimi yapısını incelemek araştırmayı daha net bir sonuca ulaştırmaktadır.

Anket çalışması dört okulda da 10 kişilik gruplar ile yapılmıştır. 10 kişi birinci sınıflar içerisinde gönüllülük esasına dayanarak seçilmiştir. Her öğrenci tek tek anketi doldurması için ayrı bir mekana alınmış ve diğer arkadaşlarından etkilenmemesi sağlanmıştır. Yapılan anket çalışmasında hiçbir şekilde öğrencinin kişisel bilgileri alınmamış veya kullanılmamıştır.

4.2.2 Anket Yapısı

Endüstri ürünleri tasarımı bölümünde ilk senelerindeki öğrencilere uygulanan anket iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda anketi dolduran kişinin lise bilgilerinin verilmesi istenmektedir. Bu kısmın amacı endüstri ürünleri tasarımı bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin hangi lise ve eğitim altyapısından geldiğini öğrenmektir. Ayrıca bu altyapıların endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin öğrenci alım sistemlerinden dolayı farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

İkinci bölümde ise beş adet soru sorularak bu soruların cevaplandırılması istenmektedir. Soruları cevaplarırken anket çalışmasını dolduran kişiden belirli cevap seçenekleri içinden yakın olan cevap veya cevapları işaretlemesinin yerine boşluk doldurarak aklındaki cevabı vermesi istenmiştir. Bu sayede anketi dolduran kişinin belirli cevapları seçmesi yerine aklındaki bir veya birden çok cevabı yazması sağlanmıştır. Böylece hem daha doğru sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmüş hem de verilen cevapların birden fazla nedeni var ise bunlar da değerlendirilmiş ve nicel çalışmaya aktarılmıştır.

4.2.3 Anket Soruları

Anket soruları endüstri ürünleri tasarımı bölümü birinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken öğrencinin üniversite öncesi

eğitim altyapısı ve meslek tercihinin etkileyen unsurları araştırmak göz önünde bulundurulmuştur. Verilen cevapların kısıtlanmaması amacı ile açık uçlu olarak hazırlanan anket soruları aşağıdaki gibidir:

- Anketi dolduran öğrenciye ait bilgiler; mezun olduğu lise, lisede öğrenim gördüğü alan.
- Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünü tercih sebebiniz nedir?
- Okumakta olduğunuz okulu tercih sebebiniz nedir?
- Yetenek sınavı ile mi, çoktan seçmeli sınav ile mi bu bölüme girdiniz? Diğer sınav sistemi ile öğrenci alan okullara başvurdunuz mu?
- Okuduğunuz bölümden beklentileriniz nelerdir? Nasıl bir eğitim almayı hedefliyorsunuz?
- Mezun olduktan sonraki kariyer planınız nedir?

4.3 Endüstriyel Tasarım Bölümü Mezunları Değerlendirmesi

Bu çalışmanın amacı endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının profesyonel mesleki hayatlarında farklılaşma yaşayıp yaşamadıklarını araştırmaktır. Farklı alım sistemlerine sahip endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun olan tasarımcılar piyasaya çıktıklarında tasarım sürecindeki temel rollerinin, tasarım sürecine katkılarının, çalışma alanlarının ve mesleki verimliliklerinin farklılaşıp farklılaşmadıkları araştırılmıştır.

Araştırmalarda firmaların endüstri ürünleri tasarımı departmanları yöneticileri ile anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması sonucunda ürün tasarımcıların tasarımıdaki rolleri hakkında veriler elde edilmiştir. Mevcut veriler farklı alım sistemlerine ait endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunları içinde gruplanarak iki grup arasında farklılaşma yaşanıp yaşanmadığı incelenmiştir.

4.3.1 Araştırma Alanı

Anket çalışması üniversite mezuniyetlerinden en fazla 5 sene geçmiş endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunları ile yapılmıştır. Bu araştırma endüstri ürünleri tasarımı mezunlarının mesleki yetkinliklerini üniversitede almış oldukları eğitim doğrultusunda değerlendirmeleri amacı doğrultusunda yapılmıştır. Değerlendirme

sonuçlarından yola çıkarak farklı alım sistemlerine sahip endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının mesleki yetkinlikleri arasında farklılaşma oluşup oluşmadığı incelenecektir.

Araştırmada endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun olan tasarımcıların ürün tasarım işlevini gerçekleştirirken tasarımcının hangi ideal rollerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğini veya ideal rollerinin uygulanması açısından birbirleri arasında bir fark oluşup oluşmadığı mezun oldukları okulların alım sistemlerine göre bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Yapılan tüm değerlendirmeler ortak bir havuzda toplanarak farklı öğrenci alım sistemine sahip endüstri ürünleri tasarımı mezunları değerlendirilmiştir.

Tasarımcının tasarım sürecine katkısı, mezun olduğu okul ile birlikte kişisel gelişimi ile alakalı olarak da değişebilmektedir. Araştırmada bu durumda göz önünde bulundurulmuştur. Fakat bütün veriler ortak bir havuzda değerlendirildiğinde toplu verilerde bir farklılaşma gözlemlenmiş ise araştırma içerisinde bu veriler değerlendirilecektir.

4.3.2 Anket Yapısı

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anketi dolduran endüstriyel tasarımcının mezun olduğu okul, üniversiteye giriş ve mezuniyet tarihleri, çalıştığı sektör ve pozisyon sorulmaktadır. İkinci bölümde ise 16 farklı mesleki yetkinlik değerlendirilmesi bulunmaktadır.

İkinci bölümde endüstri ürünleri tasarımcısı mesleki yetkinliklerini değerlendirirken likert anket yöntemi kullanılmaktadır. Bir yetkinlik kriterine karşılık beş farklı seçenek vardır. Bunlar çok zayıf, zayıf, yeterli, iyi, çok iyidir.

Ürün Tasarım Süreci

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

Anketi dolduran endüstri ürünleri tasarımı mezunu her kriter için bir seçenek işaretleyecektir. Böylece 17 farklı mesleki yetkinlik kriterine göre bir endüstriyel tasarımcı değerlendirilecektir. Her kriter tek tek üniversitelerin bölümlerine göre ayrılacak ve kendi grubu içinde analiz edilecektir.

Tasarımcının mezun olduğu okul kısmında endüstriyel tasarımcının mezun olduğu üniversite yazılacaktır. Bu kısım endüstriyel tasarımcının iki farklı alım sistemine sahip endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin hangisinden mezun olduğunu belirtmek içindir.

4.3.3 Değerlendirme Kriterleri

Endüstri Ürünleri Tasarımcısı mesleki yetkinliklerini belirlerken; Cross(1982), Bayazıt(1993), Süel(2006)'in çalışmalarından faydalanılmıştır.

Bu yetkinlikler:

- Ürün Tasarımı Süreci
- Yaratıcılık Tekniklerini Kullanabilme
- Konsept geliştirme
- Mevcut ürünleri geliştirme
- Fikirlerini Ürüne Dönüştürebilme
- Ürün Detayı Çözebilme
- Malzeme Bilgisi
- Üretim Yöntemi Bilgisi
- Araştırma Yöntemleri Bilgisi
- Form ve Estetik Bilgisi
- Bilgisayar Destekli Ürün Tasarımı Bilgisi
- Ürün Tasarımı Sürecinde Çalışma Maketi Yapabilme
- Takım Çalışması
- Disiplinler Arası İletişim Kurma ve Beraber Çalışma Becerileri
- Pazarlama Temel Bilgi ve Becerileri
- Proje Yönetimi
- Yabancı Dil Bilgisi

Kriterlerin değerlendirilirken iki grup içinde cevapların ortalaması alınarak kıyaslanmıştır.

5. ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİNİ TERCİH EDEN ÖĞRENCİ PROFİLLERİ

Çalışmanın bu bölümde iki farklı alım sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı okumaya hak kazanmış üniversite birinci sınıf öğrencileri ile uçlu cevaplı anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma iki adet yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden(Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) iki adet de merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden (İstanbul Teknik Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi) endüstri ürünleri tasarımı bölümleri öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bu üniversitelerde yapılmasının nedenlerinden biri Türkiye’deki endüstri ürünleri tasarımı eğitiminde oturmuş bir yapıya sahip olmalarıdır. Ayrıca kurulmuş ilk dört bölüm olmak ile birlikte birçok mezununun da çeşitli firmalarda üst düzey yönetici olarak çalışmaları veya kendi tasarım ofislerinin bulunmasıdır.

Çalışmada her bölümden gönüllülük esasına dayanarak 10 öğrenci ile görüşme yapılmış ve önceden belirlenmiş ve basılı olarak hazırlanmış soruları cevaplamaları istenmiştir. Öğrenci sayısını 10 olarak belirlemedeki en büyük etken Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin mevcutu 16 kişi olması ve her bölümden eşit sayıda öğrencinin anket çalışmasına katılmasını sağlamaktır. Anket çalışması yapılacağı zamanda genelde 10 civarında öğrencinin okulda hazır bulunabilmesi başka bir etkidir.

Öğrencilere sırası ile aşağıdaki soruları cevaplamışlardır.

- Mezun oldukları lise
- Mezun oldukları alan
- Endüstri ürünleri tasarımı bölümü tercih etme nedenleri
- Okumakta olduğu üniversiteyi tercih etme nedenleri
- Okumakta olduğu bölümden almayı hedeflediği eğitim beklentileri
- Mezun olduktan sonraki kariyer planı

Sorular farklı alım sistemleri ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin profillerinin, eğitim ve mesleki beklentilerinin arasında fark olup olmadığını anlamak için hazırlanmıştır. Öğrenciler bir soruya birden fazla cevap verebilmektedirler. Çizelgelerde cevaplar belirtilirken de soruya verilen cevap sayısı üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

5.1 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Öğrenci Adayı Profili

Türkiye’de gittikçe çoğalan endüstri ürünleri tasarımı bölümleri içerisinde lisans eğitimi almak isteyen bir lise mezununun karşına iki alternatif sınav sistemi çıkmaktadır. Bunlardan ilki üniversitelerin ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sisteminden aldığı puan ile Türkiye çapında bir sıralamaya girmesidir. Bölümü tercih edenler içinde bölüm kontenjanına göre girdiği sıralamada en üstte yer alanlar kazananlar listesine girerek endüstri ürünleri tasarımı bölümü okumaya hak kazanırlar (ÖSYM, 2011).

Bunlardan ikincisi ise ÖSYM’nin uyguladığı merkezi sınav sistemine girerek önceden bölümlerin belirlediği bir taban puanı almak, bu koşulu sağladıktan sonra da girmek isteği bölüm için bölümün bulunduğu üniversiteye başvuru yaparak o bölümün tarafından uygulanan yetenek sınavına girerek başarılı olmaktır (ÖSYM, 2011).

Bu iki farklı yapı endüstri ürünleri tasarımı bölümlerini tercih edecek üniversite adaylarını doğrudan etkilemektedir. Çünkü merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmak için hazırlanan bir öğrenci YGS ve LYS sınavlarının matematik fen puanlarının ağırlıklı olarak hesaplandığı bir sıralamaya gireceklerdir.

Çizelge 5.1 : Çoktan seçmeli sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu lise türleri listesi

Lise Türleri	Öğrenci Sayısı
Anadolu Lisesi	21
Fen Lisesi	3

Çizelge 5.1’de de görüldüğü üzere 20 öğrenci ile yapılan araştırmada 18 öğrenci anadolu lisesi 2 öğrenci de fen lisesi mezunudur. Ayrıca öğrencilerin 20’si de liselerinin matematik fen bölümünde okumuşlardır. Buradan yola çıkarak çoktan

seçmeli sınav sistemi ile öğrenci alan endüstri ürünleri tasarımı bölümü öğrencilerinin matematik ve fen alanlarında başarılı öğrenciler oldukları çıkarımını yapabiliriz.

Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümleri kazanmaya çalışan bir öğrencinin ise daha çok bölümlerin hazırladığı çizim sınavlarında başarılı olması beklenmektedir. Bu yüzden üniversiteye desen ve çizim yeteneklerini geliştirecek bir şekilde hazırlanması gerekmektedir.

Çizelge 5.2 : Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu lise türleri listesi

Lise Türleri	Öğrenci Sayısı
Güzel Sanatlar Lisesi	11
Düz Lise	6
Anadolu Lisesi	5
Anadolu Meslek Lisesi	3

Çizelge 5.2’de de görüldüğü üzere güzel sanatlar liseleri listede bulunmaktadır. Bu liselerin resim alanından mezun olmuş öğrencilerin yetenek sınavında başarılı oldukları izlenmektedir. Bunun yanı sıra mesleki liselerden mezun olan öğrencilerinde grafik tasarım gibi yine desen yeteneklerini geliştirebildikleri alanlardan mezun oldukları görülmektedir (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3 : Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış öğrencilerin mezun olduğu alanların listesi

Lise Türleri	Öğrenci Sayısı
Resim	11
Türkçe-Matematik	5
Fen-Matematik	3
Türkçe-Sosyal	3
Grafik Tasarım	3

Bir başka açıdan bakılacak olunursa da düz lise ve anadolu liselerinden de büyük oranda yetenek sınavında başarılı olduğu çizelgelerden görülmektedir. Çalışmanın anket sorularının birinde de görüleceği üzere bu başarıda öğrencilerin yetenek sınavı ile ilgili kurslara giderek desen ve çizim kabiliyetlerini arttırmaları ile doğru orantılıdır.

5.2 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünü Tercih Etme Nedenleri

Merkezi sınav sistemi (ODTÜ, İTÜ) ve yetenek sınav sistemi (MSGSÜ, MÜ) ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü okuyan birinci sınıf öğrencileri ile yapılmış olan açık uçlu anket çalışmasında; öğrencilerin endüstri ürünleri tasarımı bölümlerini tercih etme nedenleri sorulmuştur. Bu sorunun amacı iki farklı alım sistemini ile farklı üniversitelerin endüstri ürünleri tasarımı bölümlerine yerleşen öğrencilerin bu bölümlerde okuma isteklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Her iki alım sisteminden 20’şer öğrenciye sorulan açık uçlu soru karşısında her öğrenciden bir veya birden fazla cevap alınmıştır. Verilen yanıtlara göre cevaplar; “yaratıcı bir meslek olduğu için”, “çalışma alanları geniş olduğu için”, “aile/dershane/kurs yönlendirmesi ile”, “başka bölümleri kazanamadığım için”, “ilgim olduğu alanda tasarım yapabilmek için” şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.4), bölüm tercih nedenlerinin başında “yaratıcı bir meslek olduğu için” gelmektedir. “Çalışma alanları geniş olduğu için”, “aile/dershane/kurs yönlendirmesi ile” cevapları ile birlikte “başka bölümleri kazanamadığım için”, “ilgim olduğu alanda tasarım yapabilmek için” cevapları dengeli olarak dağılmaktadır.

Çizelge 5.4 : Merkezi sınav sistemi ile kazanan öğrencilerin endüstri ürünleri tasarımı bölümünü tercih etme nedenleri

Çoktan Seçmeli Sınav İle Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünü Kazanan Öğrencilerin Tercih Etme Nedenleri	Cevap Sayısı
Yaratıcı bir meslek olduğu için	8
Çalışma alanları geniş olduğu için	6
Aile/Dershane/Kurs yönlendirmesi ile	5
Başka bölümleri kazanamadığım için	3
İlgim olduğu alanda tasarım yapabilmek için	3

Yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.5), bölüm tercih nedenlerinin başında “yaratıcı bir meslek olduğu için”, “aile/dershane/kurs yönlendirmesi ile”, “başka

bölümleri kazanamadığım için”, “ilgim olduğu alanda tasarım yapabilmek için” cevapları dengeli olarak dağılmaktadır. “Çalışma alanları geniş olduğu için” cevabını hiçbir öğrenci cevaplamamıştır.

Çizelge 5.5: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölümü tercih etme nedenleri

Çoktan Seçmeli Sınav İle Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünü Kazanan Öğrencilerin Tercih Etme Nedenleri	Cevap Sayısı
İlgim olduğu alanda tasarım yapabilmek için	7
Yaratıcı bir meslek olduğu için	6
Aile/Dershane/Kurs yönlendirmesi ile	6
Başka bölümleri kazanamadığım için	6
Çalışma alanları geniş olduğu için tercih ettim	0

Öğrencilere endüstri ürünleri tasarımı bölümlerini tercih etme nedenlerini sorduğumuzda iki alım sistemi arasında belirgin olan fark; yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin üniversiteye girmeden önce tasarım konusunda ilgilendikleri ve belirli bir fikir ile bölüm tercihi yapmalarındır.

5.3 Okumakta Olduğunuz Üniversiteyi Tercih Etme Nedeniniz.

Merkezi sınav sistemi (ODTÜ, İTÜ) ve yetenek sınav sistemi (MSGSÜ, MÜ) ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü okuyan birinci sınıf öğrencileri ile yapılmış olan açık uçlu anket çalışmasında; öğrencilerin okumakta oldukları üniversiteyi tercih etme nedenleri sorulmuştur. Bu sorunun amacı iki farklı alım sistemini ile farklı üniversitelerin endüstri ürünleri tasarımı bölümlerine yerleşen öğrencilerin okumakta oldukları okul tercih nedenlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Her iki alım sisteminden 20’şer öğrenciye sorulan açık uçlu soru karşısında her öğrenciden bir veya birden fazla cevap alınmıştır. Verilen yanıtlara göre cevaplar; “üniversite imkânlarından dolayı”, “eğitim kalitesinden dolayı”, “endüstriyel tasarımda öncü olması”, “mezunlarının rahat iş bulabilmesi” şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.6), üniversite tercih nedenlerinin başında “üniversite imkânlarından dolayı” gelmektedir. “eğitim kalitesinden dolayı” cevabı da yüksek oranda söylenmiştir. “Endüstriyel tasarımda öncü olması” nedeni de diğer cevapları takip etmiştir. “Mezunlarının rahat iş bulabilmesi” nedenini hiçbir merkezi sınav sistemi ile üniversitelere yerleşmiş öğrenci cevaplamamıştır.

Çizelge 5.6: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri.

Okumakta Olduğunuz Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri	Cevap Sayısı
Üniversite imkanlarından dolayı	15
Eğitim kalitesinden dolayı	9
Endüstriyel tasarımda öncü olması	2
Mezunlarının rahat iş bulabilmesi	0

Yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.7), üniversite tercih nedenlerinin başında “mezunlarının rahat iş bulabilmesi” nedeni gelmektedir. Daha sonra öğrenciler “eğitim kalitesinden dolayı” cevabını vermektedirler. “endüstriyel tasarımda öncü olması”, “üniversite imkânlarından dolayı” nedenleri de ilk iki cevabı izlemektedir.

Çizelge 5.7: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin okudukları üniversiteyi tercih etme nedenleri.

Okumakta Olduğunuz Üniversiteyi Tercih Etme Nedenleri	Cevap Sayısı
Mezunlarının rahat iş bulabilmesi	10
Eğitim kalitesinden dolayı	6
Endüstriyel tasarımda öncü olması	3
Üniversite imkanlarından dolayı	2

Öğrencilere okuduğunuz üniversiteyi tercih etme nedenlerini sorduğumuzda iki alım sistemi arasında belirgin olan fark; yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin bölüm mezunlarını takip etmeleri, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin okudukları üniversiteleri genel olarak değerlendirmeleridir.

5.4 Okumakta Olduğunuz Bölümden Beklentileriniz Nelerdir? Nasıl Bir Eğitim Almayı Hedefliyorsunuz?

Merkezi sınav sistemi (ODTÜ, İTÜ) ve yetenek sınav sistemi (MSGSÜ, MÜ) ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü okuyan birinci sınıf öğrencileri ile yapılmış olan açık uçlu anket çalışmasında; öğrencilerin okumakta oldukları bölümden beklentilerini ve eğitim hedefleri sorulmuştur. Bu sorunun amacı iki farklı alım sistemini ile farklı üniversitelerin endüstri ürünleri tasarımı bölümlerine yerleşen öğrencilerin okumakta oldukları bölümlerden ve eğitimlerinden beklentilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Her iki alım sisteminden 20’şer öğrenciye sorulan açık uçlu soru karşısında her öğrenciden bir veya birden fazla cevap alınmıştır. Verilen yanıtlara göre cevaplar; “düşünce yapımı ve yaratıcılığımı geliştirmek”, “bölüme ve mesleğe alışamadığım için bir hedef belirleyemiyorum”, “iyi bir tasarım eğitimi almak”, “ilgi duyduğum alanda tasarım yapabilmek”, “yurtdışında çalışabilecek donanıma sahip olmak” şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.8), bölüm ve eğitim beklentilerinin başında “düşünce yapımı ve yaratıcılığımı geliştirmek” gelmektedir. “bölüme ve mesleğe alışamadığım için bir hedef belirleyemiyorum” cevabı da yüksek oranda söylenmiştir. “iyi bir tasarım eğitimi almak” ve “ilgi duyduğum alanda tasarım yapabilmek” nedenleri de diğer cevapları takip etmiştir. “yurtdışında çalışabilecek donanıma sahip olmak” hedefi de diğer cevapları izlemektedir.

Çizelge 5.8: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölüm ve eğitim beklentileri.

Okumakta Olduğunuz Bölümden Beklentileriniz Nelerdir? Nasıl Bir Eğitim Almayı Hedefliyorsunuz	Cevap Sayısı
Düşünce yapımı ve yaratıcılığımı geliştirmek	9
Bölüme ve mesleğe alışamadığım için bir hedef belirleyemiyorum.	5
İyi bir tasarım eğitimi almak	3
İlgi duyduğum alanda uzmanlaşmak	3
Yurtdışında çalışabilecek donanıma sahip olmak	1

Yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.9), bölüm ve eğitim beklentilerinin başında “düşünce yapımı ve yaratıcılığımı geliştirmek”, “iyi bir tasarım eğitimi almak” cevapları gelmektedir. “İlgi duyduğum alanda tasarım yapabilmek” ve “Yurtdışında çalışabilecek donanıma sahip olmak” nedenleri de diğer cevapları takip etmiştir. “Bölüme ve mesleğe alışamadığım için bir hedef belirleyemiyorum.” Hedefi şeklinde hiçbir öğrenci cevap vermemiştir.

Çizelge 5.9: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrencilerin bölüm ve eğitim beklentileri.

Okumakta Olduğunuz Bölümden Beklentileriniz Nelerdir? Nasıl Bir Eğitim Almayı Hedefliyorsunuz	Cevap Sayısı
Düşünce yapımı ve yaratıcılığımı geliştirmek	9
İyi bir tasarım eğitimi almak	8
İlgi duyduğum alanda uzmanlaşmak	5
Yurtdışında çalışabilecek donanıma sahip olmak	3
Bölüme ve mesleğe alışamadığım için bir hedef belirleyemiyorum.	0

Öğrencilere okuduğunuz üniversiteyi tercih etme nedenlerini sorduğumuzda iki alım sistemi arasında belirgin olan fark; merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinde okuyan öğrencilerde bölüme ön bilgisiz ve hazırlıksız gelme oranının yüksek olmasıdır.

5.5 Mezun Olduktan Sonraki Kariyer Planınız Nedir?

Merkezi sınav sistemi (ODTÜ, İTÜ) ve yetenek sınav sistemi (MSGSÜ, MÜ) ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü okuyan birinci sınıf öğrencileri ile yapılmış olan açık uçlu anket çalışmasında; öğrencilerin okumakta oldukları bölümden beklentilerini ve eğitim hedefleri sorulmuştur. Bu sorunun amacı iki farklı alım sistemini ile farklı üniversitelerin endüstri ürünleri tasarımı bölümlerine yerleşen öğrencilerin mezun olduktan sonraki kariyer planlarında farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır.

Her iki alım sisteminden 20’şer öğrenciye sorulan açık uçlu soru karşısında her öğrenciden bir veya birden fazla cevap alınmıştır. Verilen yanıtlara göre cevaplar; “ilgi duyduğum sektörde tasarım yapmak”, “kendi tasarım ofisimi açmak”, “başka

tasarım disiplinlerine yönelmek”, “yüksek lisans / akademik kariyer yapmak”, “iyi bir firmada çalışmak”, “yurtdışında çalışmak” şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 5.10), mezun olduktan sonraki kariyer planlarının başında “ilgi duyduğum sektörde tasarım yapmak” gelmektedir. “Kendi tasarım ofisimi açmak”, “başka tasarım disiplinlerine yönelmek”, “yüksek lisans / akademik kariyer yapmak”, “iyi bir firmada çalışmak”, “yurtdışında çalışmak” cevapları dengeli olarak dağılmaktadır.

Çizelge 5.10: Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrenciler için mezuniyet sonrası kariyer planı.

Mezun olduktan sonraki kariyer planınız nedir?	Cevap Sayısı
İlgi duyduğum sektörde tasarım yapmak	6
Kendi tasarım ofisimi açmak	4
Başka tasarım disiplinlerine yönelmek	4
Yüksek lisans / akademik kariyer yapmak	3
İyi bir firmada çalışmak	2
Yurtdışında çalışmak	2

Yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin birinci sınıf öğrencilerine baktığımızda (Çizelge 11), mezun olduktan sonraki kariyer planlarının başında “ilgi duyduğum sektörde tasarım yapmak” ve “kendi tasarım ofisimi açmak” gelmektedir. “başka tasarım disiplinlerine yönelmek”, “yüksek lisans / akademik kariyer yapmak”, “yurtdışında çalışmak” ve “başka tasarım disiplinlerine yönelmek” cevapları da diğer cevaplardan sonra dengeli bir biçimde dağılmaktadır.

Çizelge 5.11: Yetenek sınavı ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanan öğrenciler için mezuniyet sonrası kariyer planı.

Mezun olduktan sonraki kariyer planınız nedir?	Cevap Sayısı
İlgi duyduğum sektörde tasarım yapmak	7
Kendi tasarım ofisimi açmak	6
Başka tasarım disiplinlerine yönelmek	2
Yüksek lisans / akademik kariyer yapmak	2
Yurtdışında çalışmak	2
Başka tasarım disiplinlerine yönelmek	1

5.6 Bölüm Değerlendirmesi

İki farklı alım sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı okumaya hak kazanmış üniversite birinci sınıf öğrencileri ile yapılmış açık uçlu anket çalışması sonucu merkezi sınav sistemi kabul edilen öğrencilerin sistematik olduğu ve bu tip çalışmalara katılmaya daha istekli oldukları gözlenmiştir. Yetenek sınavı ile bölümlerine girmiş öğrenciler soru cevaplama konusunda daha isteksiz davranmışlardır.

Ankete katılan merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlere başvuran öğrenci adaylarının hepsi okul eğitimleri dışında üniversite hazırlık kurslarının matematik-fen alanında üniversite giriş sınavına hazırlanmıştır. Ankete katılan yetenek sınavına giren öğrenci adayları değişik türde liselerden mezun olmalarının yanında hepsi de okudukları üniversitenin yetenek sınavına hazırlanmak için desen kurslarına gitmişlerdir. Ankete katılan öğrenciler sadece bir alım sistemi için hazırlanmış ve başvurdukları üniversiteleri buna göre belirlemişlerdir. Merkezi sınav sistemi ile üniversiteye girmek isteyen bir öğrenci yetenek sınavı ile herhangi bir üniversiteye başvuruda bulunmamıştır. Bu durum sanatsal altyapıdan gelen öğrenciler ile bilimsel altyapıdan gelen öğrenciler arasındaki farklılaşmayı göstermektedir.

Anket sorularına verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlere gelen öğrencilerin meslek bilincinin daha fazla olduğunu, üniversiteye gelmeden önce merkezi sınav sisteminden gelen öğrencilere göre mesleki anlamda daha bilinçli ve hazırlıklı olduklarını görmekteyiz. Özellikle mezun tasarımcıları ve ilgili sektörleri takip ettikleri anket sonuçlarından yorumlanabilmektedir. Buna karşılık merkezi sınav sistemi ile endüstriyel tasarım bölümlerine yerleşmiş öğrenciler bölüm ve mesleğe alışma süreci geçirmektedirler. Bu ayrım öğrencilerin üniversite öncesi eğitimi ve üniversiteye hazırlık çalışmaları ile alakalıdır. Bilimsel altyapıdan gelen öğrenciler sayısal ağırlıklı eğitim hayatından sonra özellikle birinci sınıfta temel tasarım dersleri ile karşılaşmaktadırlar. Bu durum da öğrencinin üniversite öncesi eğitim alışkanlıkları ile üniversite eğitimi arasında farklılıklar görmesi ile sonuçlanmaktadır.

6. FARKLI ALIM SİSTEMLERİNE SAHİP ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMLERİNDEN MEZUN OLAN TASARIMCILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu bölümünde uygulanmış olan anket çalışmasının amacı, merkezi sınav sistemiyle öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümleri mezunları ile yetenek sınavıyla öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümleri mezunları arasında profesyonel çalışma hayatı ve okulda geliştirdikleri tasarım bilgi ve birikiminin iş hayatına yansımaları, bu yansımaların arasında farklılaşma yaşanıp yaşanmadığını araştırmaktır.

Türkiye’de endüstri ürünleri tasarımı bölümünden mezun olmuş bir tasarımcının önüne bir çok farklı alanda ve sektörde çalışma imkanı çıkabilmektedir. Tasarımcılar genel olarak firmaların endüstriyel tasarım departmanlarında, firmaların ar-ge departmanlarında, serbest tasarım firmalarında ya da serbest olarak çalışabilmektedirler. Araştırmanın bu bölümünde bir firmada veya bir tasarım ofisinde çalışan endüstriyel tasarımcılar örnek kümeyi teşkil etmektedirler.

Anket çalışması, merkezi sınavı ile öğrenci kabul eden Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü ve İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü mezunu olan 75 kişi ve yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü ve Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü mezunu olan 56 endüstriyel tasarımcı ile yapılmıştır. Tasarımcının tasarım sürecine katkısı, mezun olduğu okul ile birlikte kişisel gelişimi ile alakalı olarak da değişebilmektedir. Araştırmada bu durumda göz önünde bulundurulmuş ve anket yapılan endüstriyel tasarımcıların mezuniyetiden en fazla 5 sene geçmesine dikkat edilmiştir. Bütün veriler ortak bir havuzda değerlendirildiğinde toplu verilerde bir farklılaşma gözlemlenmiş ise araştırma içerisinde bu veriler değerlendirilecektir.

Araştırmada endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun olan tasarımcıların ürün tasarım işlevini gerçekleştirirken tasarımcının hangi ideal rollerini gerçekleştirip

gerçekleştirmedigini veya ideal rollerinin uygulanması açısından birbirleri arasında bir fark oluşup oluşmadığı mezun oldukları okulların alım sistemlerine göre bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeyi endüstriyel tasarımcılar kendileri için yapmışlardır. Yapılan tüm değerlendirmeler ortak bir havuzda toplanarak farklı öğrenci alım sistemine sahip endüstri ürünleri tasarımı mezunları değerlendirilmiştir.

Araştırma birçok farklı firma veya tasarım ofisininde çalışan 131 endüstriyel tasarımcı ile yapılmıştır. Tutarlı ve karşılaştırılabilir veriler elde etme açısından Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitimi başlangıcında da öneme sahip dört bölüm; ODTÜ, İTÜ, MSGSÜ ve MÜ endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunları değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anketi dolduran endüstriyel tasarımcının okulu, mezuniyet tarihi, çalıştığı sektör ve pozisyonu sorulmaktadır. İkinci bölümde ise 17 farklı değerlendirme kriteri ile endüstriyel tasarımcının mesleki yetkinlikleri ölçülmektedir. İkinci bölümde endüstri ürünleri tasarımcısı değerlendirilirken bir kriter karşılık beş farklı seçenek vardır. Bunlar çok zayıf, zayıf, yeterli, iyi, çok iyidir (Çizelge 6.1).

Çizelge 6.1 : Anket değerlendirme seçenekleri.

Ürün Tasarım Süreci
☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

Anketi dolduran endüstri ürünleri tasarımı mezunu her kriter için bir seçenek işaretleyecektir. Böylece 17 farklı mesleki yetkinlik kriterine göre bir endüstriyel tasarımcı değerlendirilecektir. Her kriter tek tek üniversitelerin bölümlerine göre ayrılacak ve kendi grubu içinde analiz edilecektir. Tasarımcının mezun olduğu okul kısmında endüstriyel tasarımcının mezun olduğu üniversite yazılacaktır. Bu kısım endüstriyel tasarımcının iki farklı alım sistemine sahip endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin hangisinden mezun olduğunu belirtmek içindir.

6.1 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezunlarının Çalıştıkları Sektörler

Bu değerlendirme endüstriyel ürün tasarımı mezunu tasarımcılarının çalıştıkları sektörleri araştırmak amacı ile yapılmış, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunları ile yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden

endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının çalıştıkları sektörler arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunu endüstriyel tasarımcıların çalıştıkları sektörlerle baktığımızda eğitim, tüketici elektroniği, sergileme tasarımı ve mobilya alanlarındaki endüstriyel tasarımcı yoğunluğu dikkat çekmektedir (Çizelge 6.1.1). Bu yoğunluk dışında merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun endüstriyel tasarımcıları oldukça değişik ve fazla sayıda sektörlerde görmekteyiz.

Çizelge 6.1.1 : Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları sektörler.

Sektörler	Ankete Katılan Mezun Sayısı
Eğitim/Akademik Kariyer	14
Tüketici Elektroniği	9
Sergileme Tasarımı	7
Mobilya	7
Grafik-Görselleştirme	5
İç Mimarlık / Mimarlık	6
Küçük Ev Aletleri/Beyaz Eşya	3
Yapı Gereçleri	5
Gemi&Yat İnşaat	3
Otomotiv	2
Serbest Tasarım Hizmetleri	2
Reklam	2
Savunma Sanayi	2
Deri	2
Aydınlatma	2
Kumlama ve Boyama Sistemleri	1
Ambalaj	1
Medikal	1
Kuyumculuk	1
Diğer	1

Yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının çalıştıkları sektörlerle baktığımızda mimarlık/iç mimarlık ofislerinde çalışan endüstriyel tasarımcı yoğunluğu görmekteyiz (Çizelge 6.1.2). Bunu farklı firmalara tasarım/danışmanlık hizmeti veren serbest tasarım ofislerinde çalışan endüstriyel tasarımcılar takip etmektedir. Bunun dışında da otomotiv ve sergileme tasarımı sektörlerinde endüstriyel tasarımcı yoğunluğu görmekteyiz.

Çizelge 6.1.2 : Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları sektörler.

Sektörler	Ankete Katılan Mezun Sayısı
İç Mimarlık/Mimarlık	11
Serbest Tasarım Hizmetleri	9
Otomotiv	6
Sergileme Tasarımı	6
Grafik-Görselleştirme	5
Mobilya	4
Ambalaj	3
Beyaz Eşya	3
Eğitim	3
Reklam	2
Ev Elektronik	1

İki alım sistemindeki endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının çalıştıkları sektörleri karşılaştırdığımızda, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunu endüstriyel tasarımcıların yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı mezunlarından daha fazla farklı sektörlerde çalıştığını görmekteyiz. Bu duruma karşılık yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların serbest tasarım ofislerinde ağırlıklı olarak çalıştıklarını görmekteyiz. Bu durumda da merkezi alım sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıları sektörlere özelleşmiş olarak tasarım çözümlemeleri yapıyorken , yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların daha genel tasarım çözümlemeleri yaptıklarını söylebiliriz. Diğer bir öne çıkan durum ise merkezi alım sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların akademik kariyer yapma oranlarının fazlalığıdır. Bu oran yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcılarda görülmemektedir.

6.2 Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezunlarının Çalıştıkları Pozisyonlar

Bu değerlendirme endüstriyel ürün tasarımı mezunu tasarımcıların çalıştıkları pozisyonları araştırmak amacı ile yapılmış, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunları ile yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının çalıştıkları sektörler arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunu endüstriyel tasarımcıların çalıştıkları pozisyonlara baktığımızda büyük bir oranda endüstriyel tasarımcı ve ürün tasarımcısı olarak çalıştıklarını görmekteyiz. Bunun yanı sıra oldukça yüksek bir oranda araştırma görevlisi olarak akademik kariyer yapan endüstriyel tasarımcılarda dikkat çekmektedir. Proje veya tasarım yöneticisi olarak yönetim kadrosunda çalışan endüstriyel tasarımcı oranıda fazladır.

Çizelge 6.2.1 : Merkezi sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları pozisyonlar.

Pozisyonlar	Ankete Katılan Mezun Sayısı
Endüstriyel Tasarımcı	27
Araştırma Görevlisi	14
Ürün Tasarımcısı	8
İç Mimar	5
Proje Yöneticisi	5
Tasarım Yöneticisi	4
Grafik Tasarımcısı	3
Görselleştirme Uzmanı	3
Dekoratör	1
Art Direktör	1
Satın Alma Sorumlusu	1

Yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların çalıştıkları pozisyonlara baktığımızda büyük bir oranda endüstriyel tasarımcı ve ürün tasarımcısı olarak çalıştıklarını görmekteyiz. Bunun yanında akademik kariyer yapan endüstriyel tasarımcı sayısı merkezi sisteme oranla oldukça az bir yüzde içinde kalmıştır. Her iki alım sisteminde de endüstriyel tasarımcıların farklı mesleklerde ama tasarım çizgisinde olan pozisyonlarda çalıştıklarını görmekteyiz.

Çizelge 6.2.2 : Yetenek sınav sistemi ile endüstri ürünleri tasarımı bölümünü kazanmış mezunların çalıştıkları pozisyonlar.

Pozisyonlar	Ankete Katılan Mezun Sayısı
Endüstriyel Tasarımcı	18
Ürün Tasarımcısı	7
Grafik Tasarımcısı	6
İç Mimar	5
Proje Yöneticisi	5
Görselleştirme Uzmanı	3
Dekoratör	3
Art Direktör	4
Okutman	1
Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni	1
Araştırma Görevlisi	1

6.3 Ürün Tasarım Süreci

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının ürün tasarımı sürecindeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.3.1).

Çizelge 6.3.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün tasarım süreci grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Ürün Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,6
	Yetenek Sinavi	56	4
	Toplam	131	3,8

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,6 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 4,0 olarak iyi değerlendirme kriterinde olmuştur.

6.4 Yaratıcılık Tekniklerini Kullanabilme

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının yaratıcılık tekniklerini kullanabilmedeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.4.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,4 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri

tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,9 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

Çizelge 6.4.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre yaratıcılık tekniklerini kullanabilme grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Ürün Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,4
	Yetenek Sinavi	56	3,9
	Toplam	131	3,6

6.5 Konsept Geliştirme

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının konsept geliştirmedeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir.Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.5.1).

Çizelge 6.5.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre konsept geliştirme grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Konsept Geliştirme	Merkezi Sınav	75	3,8
	Yetenek Sinavi	56	3,9
	Toplam	131	3,8

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,8 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul

eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,9 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

6.6 Mevcut Ürünleri Geliştirme

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının mevcut ürünleri geliştirmedeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.6.1).

Çizelge 6.6.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre mevcut ürünleri geliştirme grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Mevcut Ürünleri Geliştirme	Merkezi Sınav	75	3,7
	Yetenek Sınavı	56	3,6
	Toplam	131	3,7

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,7 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,8 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

6.7 Fikirlerini Ürüne Dönüştürebilme

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının fikirlerini ürüne dönüştürebilmedeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.7.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,6 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,7 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

Çizelge 6.7.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre fikirlerini ürüne dönüştürebilme grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Fikirlerini Ürüne Dönüştürebilme	Merkezi Sınav	75	3,6
	Yetenek Sinavi	56	3,7
	Toplam	131	3,6

6.8 Ürün Detayı Çözebilme

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının ürün detayı çözebilmedeki mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.8.1).

Çizelge 6.8.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre ürün detayı çözebilme grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Ürün Detayı Çözebilme	Merkezi Sınav	75	3,4
	Yetenek Sinavi	56	3,2
	Toplam	131	3,3

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,4 olarak iyi-yeterli değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,2 olarak yeterli değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

6.9 Malzeme Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının malzeme bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (izelge 6.9.1).

Çizelge 6.9.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun ğrenci alım sistemi göre malzeme bilgisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun ğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 zerinden)
Malzeme Bilgisi	Merkezi Sınav	75	3,0
	Yetenek Sınavı	56	2,25
	Toplam	131	2,73

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3 olarak yeterli değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,25 olarak zayıf değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

6.10 Üretim Yöntemi Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının üretim yöntemi bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav

sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.10.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3 olarak yeterli değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,2 olarak zayıf değerlendirme kriterine yakın bir değerlendirme olmuştur.

Çizelge 6.10.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre üretim yöntemi bilgisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Üretim Yöntemi Bilgisi	Merkezi Sınav	75	3,0
	Yetenek Sinavi	56	2,2
	Toplam	131	2,54

6.11 Araştırma Yöntemleri Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının araştırma yöntemleri bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.11.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,6 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,5 olarak zayıf-yeterli değerlendirme kriterinde olmuştur.

Çizelge 6.11.1: Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre araştırma yöntemleri bilgisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Araştırma Yöntemleri Bilgisi	Merkezi Sınav	75	3,6
	Yetenek Sinavi	56	2,5
	Toplam	131	3,42

6.12 Form ve Estetik Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının form ve estetik bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir.Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.12.1).

Çizelge 6.12.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre form ve estetik bilgisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Form ve Estetik Bilgisi	Merkezi Sınav	75	3,4
	Yetenek Sinavi	56	4,2
	Toplam	131	3,73

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,4 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 4,2 olarak iyi-çok iyi değerlendirme kriterinde olmuştur.

6.13 Bilgisayar Destekli Tasarım Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının bilgisayar destekli tasarım bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.13.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,6 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,7 olarak zayıf-yeterli değerlendirme kriterinde olmuştur.

Çizelge 6.13.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre bilgisayar destekli tasarım bilgisi grup istatistikleri.

Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi		Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Bilgisayar Destekli Tasarım Bilgisi	Merkezi Sınav	75	3,6
	Yetenek Sınavı	56	2,7
	Toplam	131	3,3

6.14 Ürün Tasarımı Sürecinde Maket Yapma Becerisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının ürün tasarımı sürecinde maket yapma becerisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.14.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,6 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,5 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterinde olmuştur.

Çizelge 6.14.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun ğrenci alım sistemi göre ürün tasarımı sürecinde maket yapma becerisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun ğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
rn Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,6
	Yetenek Sınavı	56	3,5
	Toplam	131	3,6

6.15 Takım alışması

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının takım çalışması mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (izelge 6.15.1).

Çizelge 6.15.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun ğrenci alım sistemi göre takım çalışması grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun ğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
rn Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,7
	Yetenek Sınavı	56	2,7
	Toplam	131	3,3

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,7 olarak yeterli-iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,7 olarak zayıf-yeterli değerlendirme kriterinde olmuştur.

6.16 Pazarlama Temel Bilgi ve Becerileri

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının pazarlama temel bilgi ve becerileri mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (izelge 6.16.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,0 olarak iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile ğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 2,2 olarak zayıf değerlendirme kriterinde yakın olmuştur.

Çizelge 6.16.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun ğrenci alım sistemi göre pazarlama temel bilgi ve becerileri grup istatistikleri.

Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun ğrenci Alım Sistemi		Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
rn Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,0
	Yetenek Sinavi	56	2,2
	Toplam	131	2,7

6.17 Disiplinler Arası İletişim Kurma ve Beraber alışma Becerileri

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının disiplinler arası iletişim kurma ve beraber çalışma becerileri mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir.

Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.17.1).

Çizelge 6.17.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre disiplinler arası iletişim kurma ve beraber çalışma becerileri grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
İletişim Kurma	Merkezi Sınav	75	3,3
	Yetenek Sınavı	56	3,0
	Toplam	131	3,2

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,3 olarak iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,0 olarak iyi değerlendirme kriterinde olmuştur.

6.18 Proje Yönetimi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının proje yönetimi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.18.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,3 olarak iyi değerlendirme kriterindeyken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,2 olarak iyi değerlendirme kriterinde olmuştur.

Çizelge 6.18.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre proje yönetimi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Ürün Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,3
	Yetenek Sinavi	56	3,2
	Toplam	131	3,3

6.19 Yabancı Dil Bilgisi

Bu değerlendirme kriterinde endüstriyel tasarımcının yabancı dil bilgisi mesleki yetkinliğini değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 75 tasarımcı, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezun 56 tasarımcı değerlendirilmiştir (Çizelge 6.19.1).

Yapılan değerlendirmeye göre merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 3,7 olarak iyi değerlendirme kriterine yakın bir değerdayken, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinden mezunlarının ortalaması 1,8 olarak zayıf değerlendirme kriterinde olmuştur.

Çizelge 6.19.1 : Tasarımcıların mezun olduğu okulun öğrenci alım sistemi göre yabancı dil bilgisi grup istatistikleri.

	Tasarımcının Mezun Olduğu Okulun Öğrenci Alım Sistemi	Sayı	Ortalama (5 üzerinden)
Ürün Tasarım Süreci	Merkezi Sınav	75	3,7
	Yetenek Sinavi	56	1,8
	Toplam	131	2,8

6.20 Analiz

Araştırma 75 merkezi sınav ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunu ve 56 yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunu toplam 131 endüstriyel tasarımcı ile yapılmıştır. Araştırmada endüstriyel tasarımcıların çalıştıkları sektörler ve pozisyonlar sorulmuş, üniversitede kazanmış oldukları 15 farklı mesleki yetkinlikleri üzerinden kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir.

Yapılan sektör değerlendirmesinde merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstri ürünleri tasarımları mezunları yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölüm mezunlarına göre daha fazla farklı sektörlerde çalıştıklarını görmekteyiz. Bu duruma karşılık yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların serbest tasarım ofislerinde daha yüksek yüzde ile çalıştıklarını görmekteyiz. Ayrıca merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların akademik kariyer oranları oldukça yüksektir. Her iki alım sisteminden de endüstriyel tasarımcıların farklı sektörlerde ama tasarım çizgisinde mesleklerde çalıştıkları görülmektedir.

Mezunlar için yapılan anket çalışmasında her iki alım sisteminden de mezun olmuş endüstriyel tasarımcıların mesleki yetkinlikleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme de her iki alım sisteminden mezun olan endüstriyel tasarımcıların yakın değerlerde olan mesleki yetkinlikleri şu şekildedir.

- Konsept Geliştirme
- Mevcut Ürünleri Geliştirme
- Fikirleri Ürüne Dönüştürme
- Ürün Detayı Çözebilme
- Ürün Tasarım Sürecinde Maket Yapma Becerisi
- Proje Yönetimi

Yapılan anket çalışmasında yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcılardan yüksek değerlerde çıkan mesleki yetkinlikler şu şekildedir.

- Ürün Tasarım Süreci
- Yaratıcılık Tekniklerini Kullanabilme
- Form ve Estetik Bilgisi

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcıların yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerden mezun endüstriyel tasarımcılardan yüksek değerlerde çıkan mesleki yetkinlikleri ise şu şekildedir.

- Malzeme Bilgisi
- Üretim Yöntemi Bilgisi
- Araştırma Yöntemleri Bilgisi
- Bilgisayar Destekli Tasarım Bilgisi
- Takım Çalışması
- Pazarlama Temel Bilgi ve Becerileri
- Disiplinler Arası İletişim Kurma ve Beraber Çalışma Becerileri
- Yabancı Dil Bilgisi

7. SONUÇ VE TARTIŞMA

Avrupa ve Kuzey Amerika’da tasarım eğitimi üniversite öncesinde başlamaktadır (Cross, 1982). Endüstriyel tasarım bölümleri tasarım eğitimi almış öğrenci adayları içerisinde öğrenci kabul etmekte, öğrenci kabul sistemlerini de bu şartları göz önünde bulundurarak belirlemektedir. Türkiye’de ise üniversite öncesi tasarım eğitimi altyapısı yoktur. Bu yüzden endüstriyel tasarım bölümlerinin bilimsel veya sanatsal eğitim altyapısından gelen öğrencileri kabul etmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki endüstriyel tasarım bölümlerinin öğrenci alım sistemleri ile Türkiye’deki endüstriyel tasarım bölümlerinin öğrenci alım sistemlerini karşılaştırdığımızda benzer sistemler olmasına karşılık yapı ve uygulama açısından farklılıklar vardır.

Avrupa ve Kuzey Amerika’daki endüstriyel tasarım bölümlerinde merkezi alım sistemi ile öğrenci kabulünü öğrenci adayının lisans eğitimi için başvuruda bulunduğu bölüm gerçekleştirmektedir. Türkiye’de ise öğrenci adayı girdiği merkezi sınav sonucuna göre yine merkezi bir sistem ile tercih ettiği okullar arasından puanı tuttuğu bölüme yerleştirilmektedir. Yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabulünde ise gelişmiş ülkelerde portfolyo incelemeleri ve mesleki yeterliliği ölçmeye dayalı mülakatlar ile birlikte öğrenci adaylarının mesleki uyumlulukları değerlendirilmektedir. Türkiye’deki yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinde ise desen sınavı ile birlikte öğrenci adayının mesleki ilgisi sorgulaması ve merakını ölçmeye dayalı çizim sınavı veya mülakat yapılmaktadır. Yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölümlerin çizim sınavlarına ve genel mülakatlara yönelmesinde toplumun bilinci ile birlikte üniversite öncesi tasarım eğitiminin zayıflığı etken olmaktadır. Güzel sanatlar eğitim gelenekleri ve mevcut zorunluluklar sanat eğitimi tabanlı öğrenci adaylarının başarılı olabileceği bir sınav sistemi oluşmasına yol açmıştır.

Endüstriyel tasarım eğitiminin Türkiye’de özellikle mimari ve iç mimari kökenli akademik çevrelerden bulduğu destekler ile başladığını göz önünde bulundurursak kurucu öğretim üyelerinin bulundukları bölümlerdeki alım sistemlerini yeni kurulan endüstriyel tasarım bölümlerine uyarladıkları belirtilebilir. İç mimarlık kökeninden

gelmekte olan endüstri ürünleri tasarımı bölümleri (MSGSÜ, MÜ) yetenek sınavı ile öğrenci kabulü yaparken; mimarlık kökeninden gelen endüstri ürünleri tasarımı bölümleri (ODTÜ, İTÜ) merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul etmektedir.

Kabul sistemleri uyarlanan bölümlerdeki öğrenci yapısının, bölümlerin öğretim üyelerinin alışkanlıklarına ve geçmiş birikimlerine göre şekillenmiştir. Bu durum için hem ODTÜ hem de İTÜ endüstri ürünleri tasarımı bölümleri örnek gösterilebilir. Her iki bölüm de kurulduklarında mevcut endüstri ürünleri tasarımı bölümleri gibi yetenek sınavı ile öğrenci almaya başlamışlardır. Fakat daha sonra bölüme kabul edilen öğrenci yapılarının değiştirilmesi gerekliliğini vurgulanarak alım sisteminin sonradan değişmesi uygun bulunmuştur. Bu durum da endüstri ürünleri tasarımı bölümlerinin alım sistemlerinin batıdaki endüstriyel tasarım eğitimi geleneklerinden bağımsız bir şekilde bölüm kurucu kadrolarının mensubu oldukları geleneğe ve günün ihtiyaçlarına göre karar verilmiş veya değiştirilmiştir.

Devlet üniversitelerindeki endüstriyel tasarım bölümlerini incelediğimizde İTÜ’nden sonra kurulmuş endüstriyel tasarım bölümlerinin merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul sistemini tercih etmişlerdir. Bu durumun iki farklı nedeni vardır. Birincisi teknik üniversitelerdeki endüstriyel tasarım bölümlerini merkezi sınav sisteminden yüksek puan alan öğrencilerin tercih etmesidir. Merkezi sınav sisteminden yüksek puan alan öğrencilere eğitim ve bilginin daha kolay verilebilmesi; “Dünya’daki endüstriyel tasarım bölümleri için atipik olan bu kabul sistemi Türkiye’de genelleşmekte ve “tipik” olan hale gelmektedir” (Er, 2012). İkincisi ise kurulan bölümlerin kurucu öğretim üyelerinin eğitim aldıkları endüstriyel tasarım bölümlerinin öğrenci alım sistemlerini, kurucusu oldukları bölümlere uyarlamalarıdır. Özel üniversitelerdeki endüstriyel tasarım bölümlerini incelediğimizde bölümlerin devlet üniversitelerinden emekli olmuş öğretim üyeleri tarafından kurulmuş olup, öğrenci alım sistemlerini de aynı şekilde bu bölümlere uyarlamışlardır. Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinin başlangıçlarındaki disiplinler arası “devşirmenin” getirmiş olduğu gelenekçi tutum yeni kurulan endüstriyel tasarım bölümlerinde de devam etmiştir.

Türkiye’de endüstriyel tasarım eğitiminde kalıplaşmış iki farklı öğrenci kabul sistemi kültürü sonucu, öğrencilerin orta öğretimde seçmek zorunda oldukları eğitim alanları üniversite tercihlerini de doğrudan etkilemektedir. Genelleme yapılacak olunursa

mesleki farkındalığı olan öğrenci adayı veya eğitim ve bilginin kolay verilebildiği öğrenci adayı profilleri oluşmaktadır. Bölümlerin tercihleri doğrultusunda mevcut öğrenci adayı profillerinden biri seçilen kabul sistemi doğrultusunda hedeflenmektedir. Yapılan araştırmada öğrencilerin iki alım sisteminden birini tercih ettikleri ve diğer alım sistemine sahip olan endüstriyel tasarım bölümlerine başvurmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin üniversite öncesi eğitimlerine bakıldığında yetenek sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerine başvuran öğrencilerin ağırlıklı olarak güzel sanatlar liselerinin resim bölümlerinden veya düz liselerde okuyup desen eğitimi almış olan öğrencilerden oluştuğunu görülmektedir. Merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden bölümlerine başvuran öğrencilerin tamamının ise liselerin sayısal bölümlerinden mezun öğrenciler olduğu görülmektedir.

Her iki öğrenci kabul sisteminden mezun endüstriyel tasarımcılar kendilerini değerlendirdiklerinde; temel tasarım yetkinlikleri olan konsept geliştirme, mevcut ürünleri geliştirme, fikirleri ürüne dönüştürme, proje yönetimi, ürün detayı çözebilme ve ürün tasarım sürecinde maket yapabilme beceri gibi mesleki yetkinliklerde kendilerini başarılı bulmaktadırlar. Yetenek sınavı ile öğrenci kabul bölümlerden mezun olan endüstriyel tasarımcıların anket değerlendirmelerinden sonra genel eğilimlerine baktığımızda; malzeme bilgisi, üretim yöntemi bilgisi, araştırma yöntemleri bilgisi, bilgisayar destekli tasarım, takım çalışması, pazarlama temel bilgi ve becerileri, yabancı dil bilgisi mesleki yetkinliklerinde kendilerini başarısız bulmaktadırlar. Öte yandan form ve estetik bilgisi, ürün tasarım süreci ve yaratıcılık tekniklerini kullanabilme mesleki yetkinliklerinde merkezi sınav sistemi mezunlarına göre kendilerini daha başarılı bulmaktadırlar. Mesleki yetkinlik değerlendirmelerine baktığımızda üniversite öncesi eğitiminin alım sistemine yansımalarının benzerini mesleki yetkinliklerde de görmekteyiz. Üniversite öncesi eğitim alışkanlıkları mezunların mesleki yetkinliklerine de yansımıştır.

Endüstriyel tasarım bölümlerinden mezun tasarımcıların çalıştıkları sektörler incelendiğinde merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinden mezunlarının, yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden bölüm mezunlarından daha fazla sayıda sektörde çalıştığını görülmektedir. Fakat yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümü mezunları daha yüksek oranda serbest tasarım ofislerinde çalışmaktadır. Her iki alım sisteminden mezun

olan endüstriyel tasarımcılar ağırlıklı olarak çalıştıkları sektörlerde “endüstriyel tasarımcı” pozisyonunda çalışmaktadırlar. Dikkat çeken durum akademik kariyer yapan araştırma görevlisi oranı merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım mezunu tasarımcılarda oldukça yüksekken diğer alım sisteminden mezun olan tasarımcılarda oldukça düşüktür. Bu durum Türkiye’deki araştırma görevlisi alım sistemlerinin analitik, sayısal temelli öğrencilere hitap ettiğini göstermesi ile birlikte endüstriyel tasarım bölümü mezunlarının akademik kariyer konu başlığı ile daha ayrıntılı incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye’de endüstriyel tasarım bölümlerinde endüstri gereksinimlerinden bağımsız olarak tipikleşen merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabulü mezunlarının mesleki yetkinlikleri ile birlikte değerlendirildiğinde yeni ürün geliştirme sürecinde daha etkin rol oynayabildiği söylenebilmektedir. Dünya’da endüstriyel tasarım eğitiminde beceriden bilgiye geçiş sürecine paralel Türkiye’de de öğrenci altyapısı hazır bulunmaktadır fakat eğitim altyapısı incelenmeli ve irdelenmelidir. Dikkat çeken husus, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin sayısının artması ve ÖSYM (2012) verilerine göre öğrenci adaylarının eğilimi, merkezi sınav sistemi ile öğrenci kabul eden endüstriyel tasarım bölümlerinin puanlarının düşmekte olduğunu göstermektedir. Bu düşüş sonucu değişecek öğrenci profili ve mezun yapısı üzerinde etkileri ilerleyen senelerde incelenmelidir.

Sonuç olarak; farklı öğrenci kabul sistemleri sonucu, farklı alt yapıdan gelen öğrencilerin farklılıkları gözlemlenmektedir. Bu farklılıklar, temel olarak öğrenci adayların üniversite öncesi tasarım eğitimi almamasından kaynaklanmaktadır. Bilimsel ve sanatsal olarak oluşan iki öğrenci adayı havuzu öğrenci kabul sistemlerinde de iki farklı ekolü yaratmaktadır. Bu farklılaşmalar mezun endüstriyel tasarımcıların mesleki yetkinliklerini de etkilemektedir. Endüstrinin ihtiyaçlarından görece bağımsız şekillenen mevcut öğrenci alım sistemi ve eğitim sonucu mezun olan tasarımcılar endüstrinin içinde kendilerine bir şekilde yer bulmakta ve endüstrinin ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Bu çalışmanın bıraktığı noktadan hareket ile endüstriyel tasarım bölümlerinin eğitim yapıları incelenerek öğrencilerin üniversitede kazandıkları mesleki yetkinlikleri değerlendirilmelidir. Bölümlerin proje dersleri, mesleki ders oranları, ders içerikleri ayrı bir çalışma olarak yapılarak iki farklı alım sisteminin farklılaşmaları incelenmeli, endüstri ile olan ilişki irdelenebilir.

KAYNAKLAR

- ASATEKİN, M.** (2006). ODTÜ Mimarlık Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü “Başlangıç Notları”, *Tasarım+Kuram Cilt:3, Sayı:5*, Aralık 2006, s. 28-34.
- ASATEKİN, M.** (2011). Röportaj : ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, Bahçeşehir Üniversitesi, Mart 2011.
- ASLIER, M.** (1982). Tasarlamacı Eğitimin Gereği ve Genel İlkeleri, *Tasarlama (Dizayn) 1. Ulusal Kongresi Bildirileri, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, Mayıs 1982, s.6.1-6.5.
- BAKLA, E.** (1982). Türk Seramik Endüstrisi Tasarım Sorunu, *Tasarlama (Dizayn) 1. Ulusal Kongresi Bildirileri, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, Mayıs 1982, s.3.50-3.54.
- BAYAZIT, N.** (2011). Röportaj : ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Temmuz 2011.
- BAYAZIT, N.** (2006). İTÜ’de Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü “DENEYİ’min”, *Tasarım+Kuram Cilt:3, Sayı:5*, Aralık 2006, s.41-54.
- BAYAZIT, N.** (2004). Tasarlama Metotlarını Temellendirme, *Tasarlama Kuramları ve Metotları Ocak 2004*, s.1-23.
- BAYAZIT, N.** (1993). Designing: Design Knowledge: Design Research: Related Sciences, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ocak 1993.
- BAYAZIT, N.** (1982). Geleceğe Yönelik Tasarlama, *Tasarlama (Dizayn) 1. Ulusal Kongresi Bildirileri, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, Mayıs 1982, s.1.1-1.15.
- BAYRAKÇI, O.** (2012). Röportaj : Mimar Sinan Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, Mimar Sinan Üniversitesi, Mart 2012.
- BUCHANAN, R.** (2001). The Problem of Character in Design Education: Liberal Arts and Professional Specialization, *International Journal of Technology and Design Education 11*, 2001
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES** (2009). Design as a Driver of User-Centered Innovation, *Commission Staff Working Document*, Brussels, Nisan 2009.
- CROSS, A.** (1983). The Education Background to the Bauhaus, *Design Discipline Vol 4 No 1*, Ocak 1983.
- CROSS, N.** (2000). Designerly Ways of Knowing: Design Discipline Versus Design Science *MIT Design Issues Vol 17 No 3*, Summer 2001.

- CROSS, N.** (1982). Designerly Ways of Knowing, *Design Discipline Vol 3 No 4*, 1982.
- CELBIŞ Ü.** (2006). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, *Tasarım+Kuram Cilt:3, Sayı:5*, Aralık 2006, s.34-41.
- BOEIJEN, A.G.C.** (2010). Approaches to Product Design in Delft Part 1, *Delft Design Guide*, Delft University of Technology, Eylül 2010.
- ER, H. A.** (2012). Röportaj : İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mart 2012.
- ER, H. A.** (1993). The State of Design : Towards an Assessment of the Development of Industrial Design In Turkey, *METU Journal of Faculty of Architecture, Vol 13, n 1-2*, 1995.
- ER, H. A.** (2000). Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Eğitimi: Başlangıcı ve Yapısal Özellikleri, *Arredamento Mimarlık*, Haziran 2000, s. 122-127.
- ER, H. A.** (1998). Türk Tasarım Söyleminde Bir Aşama: 1990lı Yıllarda Endüstriyel Tasarım Yazını, *Notlar + Kaynakça: Türkiye de Endüstriyel Tasarım Yazını, F.Korkut, Ö.Er ve H.A.Er (der.)*, Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu, Ankara, s. 28-43.
- ER, H. A. , ER, Ö.** (2006). Design Research in the Periphery: A Review of the Foundations and Development Characteristics of Industrial Design Research in Turkey, Istanbul Technical University Faculty of Architecture, Istanbul, Ağustos 2006.
- ER, H. A. , KORKUT F.** (1998). Türkiye’de Endüstriyel Ürün Tasarımı Eğitiminin Kurumsallaşması: Kronolojik Notlar , *Nesnel 1: Türkiye de Tasarım Eğitimi*, Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu - Boyut Yayıncılık A.Ş.,İstanbul, s.6-9.
- ER, H. A. ,KORKUT F. , ER Ö.** (1998). *Nesnel 1: Türkiye de Tasarım Eğitimi , Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu (ETMK) - Boyut Yayıncılık A.Ş.*, İstanbul, 1998.
- ER, H. A. ,KORKUT F. , ER Ö.** (2003). U.S. Involvement in the Development of Design in the Periphery: The Case History of Industrial Design Education in Turkey, 1950s-1970s, *Massachusetts Institute of Technology Design Issues: Volume 19, Number 2*, Spring, 2003.
- ERTEM, H.** (2012) Röportaj : Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, Marmara Üniversitesi, Mart 2012.
- ERTAŞ, D. G.**(2011). İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünün Kuruluşu, *Endüstride, Tasarımda, Eğitimde 40. Yıl MSGSÜ Endüstri ürünleri Tasarımı Bölümü Sempozyum Bildiri Kitabı*, Aralık 2011.
- FINDELI, A.** (2001). Rethinking Design Education for the 21st Century: Theoretical, Methodological and Ethical Discussion, *Massachusetts Institute of Technology Design Issues: Volume 12, Number 1*, Winter 2001.

- FOREST, J. , FAUCHEUX, M.** (2011). Creative Rationality and Design Education: Toward a Pedagogy of Adventure, *Universite de Lyon*, 2011.
- FRASCARA, J.** (2007). Introduction: Rethinking Design, *Massachusetts Institute of Technology Design Issues: Volume 17, Number 1*, Winter 2001.
- FRASCARA, J.** (2007). Hiding Lack of Knowledge: Bad Words in Design Education, *Massachusetts Institute of Technology Design Issues: Volume 23, Number 4*, Autumn 2007.
- GIART, J. R.** (1990). Tasarım Eğitimi Krizinde: Beceriden Bilgiye Geçiş, *Nesnel 11: Türkiye’de Tasarım Eğitimi, Çeviri:Fatma Korkut*, 1998, s. 104-108.
- HESKETT J.** (1987). Industrial Design, *Thames and Hudson*, London 1987, s. 7-27, s. 102-104.
- İDGSA**(1974). İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, *Akademi Belleteni*, 1974.
- İDGSA**(1978). İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, *Akademi Klavuzu, 1 Kanunlar, Yönetmelikler, Yönergeler*, Eylül 1978.
- KÜÇÜKERMEN Ö.** (2006). 1971 Yılında Türkiye’de ilk kez Güzel Sanatlar Akademisi ile Başlatılan Endüstri Tasarımı Eğitiminin Yıllık “Seyir Defteri”, *Tasarım+Kuram Cilt:3, Sayı:5*, Aralık 2006, s. 5-28.
- LESKO, J.** (1997). Industrial Design at Carnegie Institute of Technology, 1934-1967, *Journal of Design History Vol. 10 No.3*, s. 269-292.
- MSGSÜ** (2012). Giriş Yetenek Sınavları Klavuzu 2012-2013, İstanbul 2012.
- MORRIS, C.** (1939). The Intellectual Program of the New Bauhaus, 1939
- OWEN, C. L.** (1998). Tasarım Eğitimi, *Nesnel 1: Türkiye’de Tasarım Eğitimi, Derleyen: H. A. Er, F. Korkut, Ö. Er*, İstanbul, 1998, s. 13-15.
- ÖSYM** (2012). 2012-ÖSYS Tercih Klavuzu, 2012.
- ÖSYM** (2012). 2012 ÖSYM Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Klavuzu, 2012.
- ÖZBİÇER A.** (2011). Röportaj: Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, *Marmara Üniversitesi*, Ekim 2011.
- RAMPINO, L.** (2011). The Innovation Pyramid: A Categorization of the Innovation Phenomenon in the Product-design Field, *IJDesign Vol 5, No 1*, 2011.
- SÜEL, A. B.** (2006). The Role of the In-House Industrial Designer In Turkish Industry: Perceptions Of Manufacturers And Designers, *ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2006.
- SHWARZW K.** (2012). Röportaj: Burg Giebichenstein University Endüstriyel Tasarım Bölümü Öğrenci Kabul Sistemleri, Eylül 2012.
- ŞATIR, Ş.** (2006). German Werkkunstschules and the Establishment of Industrial Design Education In Turkey, *Massachusetts Institute of Technology Design Issues: Volume 22, Number 3*, Summer 2006.
- THOMSON M., KOSKINEN T.** (2012). Design for Growth & Prosperity, *Report and Recommendations of the European Design Leadership Board, European Design Innovation Initiative*, Helsinki 2012.

TURAN A. Z. (2012). Röportaj : MSGSÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Kuruluşu, Yapısı ve Öğrenci Alım Sistemi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Nisan 2012.

YÖK (2007). Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Ankara 2007.

Url-1 <<http://www.id.metu.edu.tr>>, alındığı tarih: 03.04.2012.

Url-2 <<http://www.tasarim.itu.edu.tr>>, alındığı tarih: 15.04.2012.

Url-3 <<http://www.msgsu.edu.tr/msu/pages/80.aspx>>, alındığı tarih: 07.04.2012.

Url-4 <<http://gsf.marmara.edu.tr/bolum/272708/bolumlerimiz/endustri-urunleri-tasarimi-bolumu>>, alındığı tarih: 18.04.2012.

Url-5 <<http://www.pratt.edu/admissions/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-6 <<http://www.newschool.edu/parsons/admission/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-7 <<http://www.academyart.edu/admissions/undergraduate.html>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-8 <<http://www.uel.ac.uk/programmes/ace/undergraduate/apply/productdesignba.htm>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-9 <<http://www.ensci.com/createur-industriel/presentation/admission/modalites/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-10 <<http://www.konstfack.se/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-11 <<http://www.hdk.gu.se/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-12 <<http://www.aalto.fi/en/for/prospective/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-13 <<http://home.tudelft.nl/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-14 <<http://www.tue.nl/>>, alındığı tarih: 12.03.2012.

Url-15 <http://www.icsid.org/members/listing.htm?search_text= KEYWORD + SEARCH &search_country=&search_member_type=6&reset=>>, alındığı tarih: 14.08.2012.

EKLER

EK A: Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Öğrenci Anketi

EK B: Endüstriyel Tasarım Departmanı Yönetici Anketi

EK C: Röportaj; İstanbul Teknik Üniversitesi, Prof. Dr. Nigan Beyazıt

EK D: Röportaj; Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Doç. Dr. Mehmet Asatekin

EK E: Röportaj; Marmara Üniversitesi, Yrd. Doç. Arslan Özbiçer

EK A

Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Öğrenci Anketi

Bir Meslek İki Farklı Profil: Endüstriyel Tasarım Bölümlerindeki Farklı Öğrenci Alım Sistemleri ve Yansımaları

Bu anketi endüstri ürünleri tasarımı bölümünde okuyan birinci sınıf öğrencilerinin doldurmaları beklenmektedir. Anket çalışması İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünde bir yüksek lisans tezi çalışması çerçevesinde yapılmaktadır. Araştırmanın amacı öğrencilerin hangi üniversiteyi ve endüstri ürünleri tasarımı bölümünü neden seçtikleri ve bu seçimlerindeki kriter ve beklentilerinin neler olduğu araştırmaktır.

Ankete verdiğiniz bilgiler kişisel ve/veya kurumsal kimliğiniz saklı tutularak kullanılacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Deniz Ekmekçioglu E.posta : dekmekcioglu@gmail.com

Anketi dolduran kişiye ait bilgiler

Okulunuz :

Mezun olduğunuz lise :

Mezun olduğunuz alan :

Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünü tercih sebebiniz nedir?

.....

.....

.....

Okumakta olduğunuz okulu tercih sebebiniz nedir?

.....

.....

.....

Yetenek sınavı ile mi, çoktan seçmeli sınav ile mi bu bölüme girdiniz? Diğer sınav sistemi ile öğrenci alan okullara başvurduğunuz mu?

.....

.....

.....

Okuduğunuz bölümden beklentileriniz nelerdir? Nasıl bir eğitim almayı hedefliyorsunuz?

.....

.....

.....

Mezun olduktan sonraki kariyer planınız nedir?

.....

.....

.....

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

EK B

Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezun Anketi

Bir Meslek İki Farklı Profil: Endüstriyel Tasarım Bölümlerindeki Farklı Öğrenci Alım Sistemleri ve Yansımaları

Bu anketi endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının doldurmaları beklenmektedir. Anket çalışması İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünde bir yüksek lisans tezi çalışması çerçevesinde yapılmaktadır. Araştırmanın amacı endüstri ürünleri tasarımı bölümü mezunlarının mesleki yetkinlerinin değerlendirilmesidir. Ankete verdiğiniz bilgiler kişisel ve/veya kurumsal kimliğiniz saklı tutularak kullanılacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.
Deniz Ekmekçioglu E.posta : dekmekcioglu@gmail.com

Anketi dolduran kişiye ait bilgiler

1- Mezun Olduğunuz Üniversite :

Üniversiteye Giriş Yılı : Mezuniyet Yılı :

2- Çalıştığınız Sektör :

3- Çalıştığınız Pozisyon :

- Üniversiteden almış olduğunuz eğitim doğrultusunda aşağıdaki mesleki yetkinliklerinizi değerlendiriniz.

4- Ürün Tasarımı Süreci

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

5- Yaratıcılık Tekniklerini Kullanabilmek

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

6- Konsept Geliştirme

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

7- Mevcut Ürünleri Geliştirme

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

8- Fikirleri Ürüne Dönüştürebilme

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

9- Ürün Detayı Çözebilme

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

10- Malzeme Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

11- Üretim Yöntemi Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

12- Form ve Estetik Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

13- Bilgisayar Destekli Ürün Tasarımı Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

14- Protatip, Maket Yapabilme

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

15- Takım Çalışması

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

16- Araştırma Yöntemleri Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

17- Disiplinler Arası İletişim Kurma ve Beraber Çalışma Becerileri

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

18- Pazarlama Temel Bilgi ve Becerileri

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

19- Proje Yönetimi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

20- Yabancı Dil Bilgisi

☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Yeterli ☐ İyi ☐ Çok İyi

Zaman ayırlığınız için teşekkür ederim.

EK C

İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Prof. Dr. Nigan Beyazıt

Bölümün kuruluşu konusunda üniversiteyi zor ikna edebildik. Endüstri ürünleri tasarımı ile mimari eleman tasarımını birbirine karıştırıyorlardı. Prefabrike yapı tasarımı ile endüstri ürünleri tasarımını aynı anlamda düşünüyorlardı. O bakımdan 1985 de birtakım hocalar ve sanayiciler ile görüşmeye başladım. Onlar bu işi biliyorlardı. Profilo, Eczacıbaşı gibi firmalar ile Üzeyir Garih ile Nesim Levi gibi sanayiciler ile görüştüm. Onlar destekledi. Makine mühendisliğinde Lütfullah Bey vardı. Oda çok destekledi. Ama bizim fakülteden destek çok zordu. Onun için 1989 da yüksek lisans olarak açalım dediler. Ankara’da ODTÜ ye gittim. Feyyaz Bey vardı. Ondan da önce yüksek lisans ile başlamamızı sonra lisansa geçmemizi destekleyen görüşler aldık. Mimarlık fakültesi altında endüstri ürünleri tasarımı yüksek lisans programı açıldı.

Fakat yüksek lisans açmamızın bize pek bir faydası olmadığını gördük. Çünkü arkadaşlarda bilmedikleri için özel iç mimari tasarımlar yapıldı. 1993 yılına kadar programı tamamladık ve 1993 yılında lisans programını açmaya karar verdik. Hatta Mustafa Akkurt ile beraber bunun senato komisyonunda görevliydik. Programı oluşturduk. Ama o programda bölümden birtakım arkadaşların lüzumsuz dersleri vardı. Fakat pratik olarak o dersleri programa koymak zorunda kaldık. Ondan sonra 93 te bölümü açtığımızda bölüm odasında ortada bir masa vardı. Ne atölyemiz vardı ne de başka bir şey. Sonra bize bodrumda şimdiki atölyemizin orda bir yeri veri verdiler. Onun karşısındaki boş alanda da birtakım makineler vardı. Maçka’dan gelmiş makineler vardı. Henüz bize stüdyo vermemişlerdi. Hatta çatıda bu mimarlığın stüdyosu olduğu tarafta odalar vardı. 15 kişinin zor sığacağı odaları bize stüdyo olarak vermişlerdi. Hatta lambaları yoktu. Bende hemen dekan ve dekan yardımcılara gidip şikayette bulunmuştum. Ondan sonra verdiler bir mekan. Yani bu örnekleri vermemin nedeni fakülteden pek destek göremedik kurulma aşamasında. Hep bir ikinci planda bakılma durumu vardı.

O sırada bölüm başkanı ben değildim. Nihat Bey'di. Nihat Bey bir malzeme mühendisiydi. Tabii ki o zaman estetik yönde pek eğilim olmuyordu. Sadece malzeme ve teknik konulara önem veriliyordu ve mimarlık temelliydi. O zaman programımızda pek önemli değildi fakat fakültede yetenek ile alım konusuna bir yönelme vardı. O sene ben bir gazeteye ilan verdim cumhuriyete onu gören 125 kişi başvurdu. Onların içinden benim 93 de kongreden getirdiğim bir kitapçıktan ve ODTÜ'nün uyguladığı sınavdan faydalanarak bir giriş sınavı yapıldı ve o 125 kişinin içinden 25 kişiyi aldık. Onlardan 97 de 3 kişi mezun olabildi. O çocuklar genelde maddi durumu iyi olan ailelerden geliyordu ve sadece Cumhuriyet gazetesinde ki yazıyı görmüşlerdi. Öyle bir ekip aldık buraya. İkinci yılda OSYM puanını yüzde 25 e çıkardık. Böyle olunca Gülname Turan, Ahmet Zeki Turan, Ayhan'ın olduğu sene hepsi başka üniversiteyi kazanmış olan fakat bu mesleği yapmak isteyen kişiler başvurmuşlardı. Bir sınavı yapıp sonuçlandırmak yaklaşık iki ayımızı alıyordu ve fevkalade zordu. İlk sene aldığımız öğrenciler oldukça zorluydu. Kimisi konu ile ilgilenmezken kimisi ise ilk sınıftan itibaren ben uçak yapacağım şeklinde davranıyordu. Bizim çok çeşitli konularda çalıştığımızı öğrencilere aktarmakta güçlük yaşıyorduk.

İlk bölümü açtığımızda Oya Şenocak Akman öğretim görevlisi olarak başvurmuştu sonra ertesi yıl Sevil Şatır'ı aldık. İki adet profesyonel ile başladık. Onların gelmesi başka profesyonellerinde okula gelmesine etken oldu. Mesela Armağan Bilgin. O zaman İstanbul da üç adet büro vardı birisinin sahibi Armağan'dı. Otomotiv öncelikli olmak üzere birçok sektör ile başarılı projeleri vardı ve o stüdyo derslerine gelmeye başladı. Mimar Sinen dan Oğuz Bayrakçı stüdyo derslerine gelmeye başladı. Biz de değerlendirmelerimizi yapıyorduk öğrenciler ile ilgili ve yetenek sınavları ile bölüme giren öğrencilerin yarısı başarılı iken diğer yarısını da başarısız buluyorduk. Sonra aldığımız karar ile mimarlık fakültesinin alım sistemi gibi çoktan seçmeli sınav ile alalım diye dekanlığa başvurdum. Ve o sırada ODTÜ de aynıydı ve Mehmet Asatekin de aynı dönemde ODTÜ için başvuruda bulundu ve birlikte çoktan seçmeli sınav sistemine geçtik. Bu değişimden sonra birden kalite ve seviyenin arttığını gördük. Mesela ben bir ders anlatıyorum İngilizce yapmak durumundaydım fakat ben dersi anlatırken orda öğrencilerin ilgi ve alakalarını net bir şekilde görebiliyorum. Aslında temel olarak yetenek sınavının da bir ölçüt olabileceğine inanmıyorum. Tasarımın akıl, mantık, eğitim ve kültür işi olduğunu düşünüyorum. Altyapı

olmayınca tasarımcıda olunmuyor ne yazık ki. Sonra yetenek sınavını kaldırdık. Ve yüksek lisans ve doktoranın gerekliliğine de inandık. O sırada rektör bizi destekliyordu. Doktora ve yüksek lisans açmak için çok çalıştık ve bir dosya hazırladım ve üniversiteye sunduk. Rektör zaten 1982 de kurulma kararı alınmıştı dedi ve o şekilde bizim bütün bölümler gibi doktora ve yüksek lisans programı olması gerektiğini söyledi ve 1998 de doktora ve yüksek lisans programını açtık. Bu hakikaten bir tek Mimar Sinan da yapılmaktaydı ve buradan mezun olan oraya gitmek durumunda kalıyordu. Ondan kurtardık. Onu gören ODTÜ de çok daha sonra kurabildi yüksek lisans programını.

Tabi ki bu kuruluş safhalarında birçok engellemelerle de karşılaştık. 1985 de başladığımız çalışmalar anca 1993 de son buldu ve bölümü açabildik. İlk programdan hiç memnun değildik. İçinde fiziksel çevre ile ilgili standartlaşma ile ilgili gereksiz olduğunu düşündüğümüz dersler vardı. O dersleri kaldırabilmek için uğraştık. Birinci sınıfta proje yoktu, görsel anlatım yoktu. Onun yerine grafik tasarım vardı. Bir baktık bizim işimize yaramıyor. O tür dersleri düzenledik. O sırada Mehmet Erkök part time geliyordu. Daha sonra tam zamana geçti. 1997 gibi ders programını oturtturabildik.

Bölümün açılmadan önce ilk raporlarımdan itibaren bu bölümün mühendislik ve işletmeye yakın olması gerektiğini vurgulamıştım. Ve bu yakınlık için öğrencilerin matematik beceri ve kabiliyetlerinin yüksek olması gerekiyor. O tür derslerde arttırıldı ayrıyetten. Mesela bilgisayar destekli tasarımı dersi ilk başta seçmeli koyuldu. Zorunlu olmasını ısrar etmeme rağmen koydurtmamışlardı diğer arkadaşlar. Bilgisayar dersi gerekiyor. Makine elemanları dersini o sırada ikinci programda koydurtmuştum. İlk yetenek sınavı ile alınan öğrencilerin bu derece yetkinliğe erişecek seviyeye ulaşamadıklarını gördük. Fizik ve matematik gibi derslerde hiçbir şekilde başarılı olamıyorlardı. O yüzden 2. seneden sonra sistem değişikliğine gittik. Dediğim gibi mühendislik ve işletmeye yönelik bir endüstriyel tasarım eğitimi hedefliyorduk. Çünkü eğitimin üretim yöntemleri malzeme gibi mühendislik kısımları çok önemliydi. Ve bu derslerde de başarı oranını yakalayabilmek için çoktan seçmeli sınav sistemine döndük.

Birde söylemem gereken sanayiden Eczacıbaşı'ndan Yüksel Eczacıbaşı'nın bize çok desteği oldu. Gerek fırın almamızda gerekse atölyeleri düzenlememizde bize oldukça destek verdi. Kelebek ile bir işbirliği yapmıştık. Onların desteği ile Domus Academy

ile workshop yapmıştık. O sırada bir takım destekler almıştık. Ve o desteklerle de atölyeyi kurmuştuk. Atölyenin bizim için önemi büyük ve kuruluşuna çok önem veriyorduk.

EK D

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Doç. Dr. Mehmet Asatekin

ODTÜ 1956 yılında Amerikalıların görüşleri paralelinde bir enstitü olarak Türkiye'deki şehirleşmenin getireceği bir yüke karşılık mimarlık eğitimine destek vermek üzere kurulmuştur. Türkiye şehirleşmektedir, çok yakında kentsel nüfus artacaktır, mimarlık gereksinimleri artacaktır. Bunun ışığında bir mimarlık enstitüsü olarak kurulmuş fakat bunun hemen arkasından üniversite haline dönüştürülmüş mühendislik fakülteleri açılmıştır. Fakat bütün bu süreç boyunca Amerika dan gelen ihtisas yapmış insanların yönetiminde ve IAD gözetiminde ve desteğiyle para kaynağı yaratılmıştır.

O dönemde kuruluşun hemen arkasından Türkiye'de ki el sanatlarının önemi Türkiye'nin endüstrileşmesinin önemi çerçevesinde bir Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü kurulması ajandaya girmiştir. Buda 1958lere tekabül eder. Fakat bir müddet sonra kendi derinliği içinde ODTÜ bunu belli bir yere koymuş, 1962–1963 senelerinde tekrar gündeme gelmiş, Endüstri Ürünleri Tasarımının kurulması için AID den belli bir bütçe ayrılmış, uzmanlar Türkiye'ye gelmiş fikir beyan etmişlerdir. 1968–69 yıllarında bu amaçla bir Amerikan profesör gelmiş bir endüstri ürünleri tasarımı yüksek lisans programı açmak için 2,2buçuk sene ODTÜ de kalmış hem endüstri ile bir takım ilişkiler kurulmuş incelemeler yapılmış hem de ders programı oluşturulmuştur. Hatta bunun içinde seçmeli dersler var. Dolayısı ile 1971 döneminde bunun açılması beklenirken o dönemdeki politik gelişmeler sonucu üniversite bu açma kararını alamamış. AID de bu arada yardımcı programını sonlandırmış ve kurucu profesörde Amerika'ya geri dönmüştür.

Dolayısı ile o dönemde tam açılmak üzereyken tam bu birikim sağlanmışken bölüm açılamamıştır. Yapılan faklı çalışmalar ile 1979 senesinde bölüm açılmıştır. 1979 senesinde açılış kararı geç alındığı için ilk 15 öğrenci ODTÜ de farklı bölümleri

kazanmış öğrenciler içinden seçildi. İstekli olanlar başvursunlar şeklinde bir duyuru yapıldı. Başvuranların içinden daha çok görsel algılamaya dayanan birazda sözel yeteneğe dayanan bir dizi test ile 15 kişi seçildi ve eğitim başladı. Fakat normal süreç oturduktan sonra mimarlık fakültesi zaten ÖSS ile aldığı için bölümde ÖSS ile almaya devam etti. Dolayısı ile 1980–81 ile başlayan süreç ÖSS ile bütün öğrenciler gelmeye başladılar. Sanıyorum 4 ya da 5 sene böyle gittikten sonra bölüm toplantılarında ortaya çıkan durum çerçevesinde Türkiye’deki bütün bölümler ki 2 tane daha vardı diğerleri yetenek sınavı ile alıyor, bizimde yetenek sınavı ile almamızda yarar var görüşü ile YÖK e yapılan başvuru doğrultusunda yetenek sınavına dönülmüştür. Fakat yetenek sınavı genel eğilim de o dönemde baktığımızda bir desen yeteneğine bakılıyordu bir de sanat tarihi bilgisine bakılıyordu diğer okullarda. ODTÜ deseni dışlamadı fakat sanat tarihi yerine algılama, fikir yürütme konusunda yetenekleri ölçebilecek bir takım testler geliştirdi ve alım sürecinde bunları kullandı. Artı birde mülakat yapmaya başladı en son aşama olarak. Orda da öğrencinin tavrı kendini ortaya koyması gibi durumlarına bakıldı.

Bu şekilde 7 sene öğrenci alındı. Fakat 7 sene ve gelişen süreç içinde öğretim görevlilerinin dikkatini birkaç husus çekmeye başladı. Bunlardan bir tanesi hemen hazırlık kurslarının ortaya çıkması ve desen etabının yetenekliyi değil kursa gidene seçmeye başlaması. Nede olsa hazırlık kursları desen yeteneğini belli bir aşamaya kadar geliştiriyor. Dolayısı ile deseni ölçmek desen yeteneğini bir yetenek olarak ölçmek bize yanlış gelmeye başladı. Eğer kurslarda yetiştirilebiliyorlarsa desen kursta öğretilinerek geliştirilenecek bir olgu. O zaman aynı şeyi öğretim üyelerimizde yapabilir. Bu yöntem ile öğrenci seçmek yanlış olabilir diye bir gözlemde bulunduk. Diğer testlerde hakikaten belli bir seçicilik vardı.

Ama öte yandan ortaya çıkan başka bir olgu yetenek sınavlarının gerek işleme süreci gerekte zamanlaması ortaya şu tip durumlar çıkartıyordu. Diğer bölümlerde istediği yeri kazanamayan çoktan seçmeli sınavın sonucundan sonra yetenek sınavları açıldığı için istediği yeri kazanamayan öğrenciler tasarıma meraklı olsalar da olmasalarda bu sınava giriyordu. Bir nevi gayri memnunlar ve arkada kalmışlar arasından seçme durumunda kalabiliyordunuz. Bu seçiminin ÖSS seçiminin ne kadar eleştirilirse eleştirilsin sözel veya sayısal belli bir düzenlemeyi yaptığı kuşkusuz. Sınavdan iyi yapanlar sözelden de sayısaldan da yasa her ikisinden de yüksek kapasitesi olan insanlar. Onları bir yana ayırınca bizim öğrencilerimizin ister istemez

sözel yada sayısal açıdan çok birikimleri olmadıkları kısıtları oldukları ortaya çıktı. Tabii ki bu demek değildi ki bütün herkes kötüydü. Kuşkusuz böyleydi. O dönemki öğrenci profilinden çok yetenekli mezunlarımız var. Ama genel geçer olarak değerlendirdiğimizde bunlar ortaya çıkmaya başladı. Öğrencilerin olayları daha yavaş takip edebildikleri. Akıl yürütmede yani rasyonilazyonda geride kaldıkları, matematiksel düşünce sisteminden uzak kaldıkları geometri bilmedikleri gibi birtakım şeylerden dolayı gene bölüm toplantılarından ortaya çıkan çeşitli görüşmeler ve çeşitli tartışmalar sonucunda bu sistemin bizim için bize düşündüğümüz yapıda öğrenci getirmediğini sayısal ve sözel düşünme yeteneğinin daha yüksek olanların tasarım ve desen yeteneklerinin okulda verebileceği düşüncesi ile beraber ODTÜ tekrar çoktan seçmeli sınav ile öğrenci alımına geçti.

Çoktan seçmeli sınav sistemine geçer geçmez ben birinci sınıf dersi verdiğim için, benim o derslerde yaptığım birtakım değerlendirmelerde çoktan seçmeli sınava geçer geçmez öğrencinin motivasyonunda ve yapısında bir değişmeyi fark ettim artı isteyerek gelen öğrencinin sayısının da daha belirgin olduğunu gördük. Yetenek sınavı ile gelen öğrenciler içinde hepsinin isteyerek geldiği söylenebilir fakat işin öyle olmadığını belirttim. Çoktan seçmeli sınava geçişten sonra öğrencinin performansının daha yüksek, ne olursa olsun bir ölçü durumudur ortalamalarının daha yüksek bir profile olduklarını gördük. Ve geçen senelerde tabii ki ilk iki sene çok büyük bir gösterge değildi. Tabi daha sonraki senelerde birinci tercihiyle gelenlerin sayısı düzgün grafiksel artış yaparak yükseldi. Böylece motivasyonu daha yüksek daha bilinçli ve istekli artı sözel ve sayısal düşünce gücü olan öğrencilerle çalışma fırsatımız oldu. Ve gerçekten bizim beklediğimizin bu olduğunu ve doğru hareket ettiğimizi gördük. O seneden beri yani 1997 deki ilk birinci senede ki ilk birinci sınıftan beri öss ile alıyoruz ve herhangi bir negatif durum olmadı. Özellikle öss de de değişiklik yapıldıktan sonrada yani öğrencilerin tercihlerini sınavdan sonra yapabildikleri sisteme geçtikten sonra isteyerek birinci tercihi ile ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümüne giren öğrencilerin sayısı yüzde sekseni buldu. Bir kısmı ikinci tercihleri olduğunu, birinci tercihleri bu olmasına rağmen ailesinin baskısıyla sonraki tercihlerine yazanlar olduğunu söyleyenlerle birlikte istekli öğrenci profilimiz arttı. Çoktan seçmeli sınavında böyle bir artışı gördük. Bizden sonra yani o dönemde 1997 de öne gelen Mimar Sinan, Marmara, ODTÜ içinde biz ÖSS ye geçmiş olduk diğerleri yetenek sınavına devam ettiler. Bizim ODTÜ deki

tecrübemizden belki olumlu durumları alarak İTÜ ve Anadolu Üniversitesi de çoktan seçmeli sınav ile almaya başladı.

Genelde şöyle bir varsayım vardır. Yetenek ile alanlar daha sanatsal daha yaratıcılığa ağırlık veren çoktan seçmeli sınav ile alan daha teknik ve teknolojiye ağırlık veren bir öğrenci profili oluşturur. Ama ODTÜ için bunun pek doğru olmadığını söyleyebilirim. Hem teknik açıdan hem de yaratıcılık açısından öğrencinin kendini geliştirmesi gerektiğine inanıyoruz. Dolayısı ile tasarımcı hem teknik problem çözümleyebilen hem de sanatçı kişiliği olan bir yaratıcılık karakteri olan bir kişidir. Aslında bizim amaçladığımız öğrenci profili bu. Ürünün hem semantik yapılanmasını anlamlandırmasını sağlayan hem de teknik üretilebilirliğini sağlayan bir tasarımcı profilini özömsüyoruz ve ona göre yetiştirmeye çabalıyoruz. Öğrencinin mezun olduğunda yeterince özelleşemeyeceği yani uzmanlaşamayacağı bir düşüncemiz var. Çünkü bu türde de eğilimler var. Daha çok mobilyaya yönelik bir eğitim veya daha çok otomotive yönelik bir eğitim. Mesela İzmir Ekonomi Üniversitesinde yat tasarımı ile ilgili bir takım çalışmalar yapılıyor. Biz ODTÜ de böyle bir uzmanlaşmayı hiçbir zaman düşünmedik. Çünkü mezun olan öğrencinin uzmanlaşacağı alanda iş bulup bulamacağı Türkiye koşullarında bir soru işaretidir. Bir de uzmanlaştıktan sonra iş bulma daha da kısıtlanabilir. Biz universal tasarım dilini bilen, uzmanlaşmasını bulduğu işe göre yapabilen bir araştırma yeteneğine sahip bir öğrenci yetiştirmek istiyoruz. Bende böyle bir öğrenci ve mezun profilinin doğru olduğuna en azından Türkiye şartları için inanıyorum.

EK E

Marmara Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü

Yrd.Doç. C. Arslan Özbiçer

Eski adı Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün tkruluşu ile ilgili ilk çalışma 60'lı yılların ortalarına kadar gider.

1957 senesinde açılan Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, o tarihe kadar Türkiye'de sanat eğitimi veren Güzel Sanatlar Akademisi'nin yanında farklı gereksinimler ve bakış açıları ile hayata geçirilen yeni bir uygulamalı sanatlar kurumudur.

Yurt dışında ve özellikle Almanya'da bulunmuş ve benzer okulların misyonlarını inceleyen Milli Eğitim Bakanlığı'nın bazı üst düzey bürokrat ve eğitimcileri böyle bir okulun gerekliliğine karar vermişler ve 50'li yıllarda ön araştırmalara başlamışlardır.

Ön çalışmalar Almanya'dan gelen eğitim konusunda bilgili ve deneyimli kişiler ile özellikle Bauhaus ve onun eğitim ilkelerini benimseyen bir okul açma konusunda rapor sunmuşlar.Ve okul 1957 senesinde açılmıştır. Okulun ilk eğiticileri de özellikle Almanya'dan gelen ve uygulamalı sanatlar konularında uzman olan kişilerdir. Aynı şekilde Türk eğiticilerde, uygulama ağırlıklı, öğrencilerin el becerilerini geliştirmeye önem veren bu eğitim sistemine katkı sağlamışlardır.

Okulun öğrenci sayısının az olması ve mali gücünün kuvvetli olması gibi etkenler sonucunda iyi sonuçlar elde etmeye başlamış ve 60'lı yılların başından itibaren ülkenin sanat ve henüz o şekilde telaffuz edilmeyen tasarım gündeminde önemli yer almaya başlamıştır.

Endüstri tasarımı kavramından da ki o dönemlerde endüstriyel dizayn diye adlandırılır hakkında söz edilmeye başlanmıştır. Aynı dönemler Avrupa ve dünyada da endüstriyel ilişkilerin konuşulduğu tartışıldığı yıllardır. Bu yıllarda endüstriyel dizayn bölümünün açılması ile ilgili girişimler başlar ve 1965 yılında kurulması planlanan bu bölüme öğretim elemanı yetiştirmek amaçlı ilk öğrenciler Almanya'ya gönderilir. Yeni bölüm için öğrencilerin gönderilmesi 70'li yılların başında da devam eder.Yine bu senelerde içmimarlık bölümünde endüstriyel tasarım bölümünün çıkışı

konusunda bir yapılanma içine girilir ve eğitim ikiye ayrılır. Bunlardan birisi iç mimarlıkken diğeri mobilya ve ürün tasarımıdır. Daha sonra bu iki dalda eğitim programlarını ve kadrolarını bu ikili yapılanmaya göre oluşturmaya başlar. Tabi şu an Endüstri ürünleri tasarımı bölümünün bir çok öğretim üyesinin iç mimarlık kökenli olduğu söylenebilir. Yeni program ile birlikte ürün tasarımı dalında Tasarım Yöntemleri, Araştırma Yöntemleri, Tasarım Tarihi, Ergonomi, Pazarlama gibi yeni dersler gösterilmeye başlar ve proje dersleri mobilya, ürün ve sergileme tasarımı ağırlıklı olur. YÖK ün kurulması ile birlikte DTGDYO yeni oluşturulan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine bağlandı ve 1985 yılında da Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü bağımsız bir bölüm olarak resmen kurulur. Bölüm kuruluş amacını belirlerken, endüstri tasarımcısını; insan ve insan gruplarının fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılayacak tasarımları yapacak ve daha yaşanılabilir ve daha yaşanabilir bir çevre oluşturmak için çalışacak meslek adamları olarak tanımlamıştır. Tasarım eğitimini de tasarımcı olacak öğrencileri bilimsel ve sanatsal çalışmaya, grup çalışması disiplinine yönlendirecek şekilde programlamayı amaçladıkları belirtilmiştir. Program içeriklerinde öğrencilerin yaratıcı yönünü teşvik eden, tasarım için gerekli bilgi ve becerileri kurumsal bir temele oturtmayı amaçlayan araştırma, planlama, yöntem bilgileri, sosyal davranış kuramları, ekonomi, işletme, pazarlama gibi kurumsal dersler bulunmaktadır.

Bölüm kurucu kadrosunun kökeni DTGSYO İçmimarlık Bölümü'dür. Bölüm öğretim üyelerinin bir çoğu değişik ülkelerde (Almanya, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada) endüstri tasarımı eğitimi almışlardır. Bu ikili formasyon ve değişik ülkelerde kazanılan tasarım deneyimleri öğrencilere önemli bir farklılık ve zenginlik olarak yansımaktadır.

Bugün bölümün yapısına bakıldığında şöyle ilginç bir duruma rastlanmaktadır. MSGSÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü devlet üniversiteleri içinde Güzel Sanatlar Fakültesi'ne bağlı tek bölümdür. Bölüme yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Bu durumun özellikle öğrenciler açısından önemli faydaları vardır. Aynı kurum çatısı altında eğitim gören farklı sanat ve tasarım dalı öğrencilerinin birbirleri ile sürekli etkileşimleri, ortak derslik ve atölyeleri kullanmaları görsel ve entelektüel açıdan önemli katkılar sağlamaktadır. Bir yandan da GSF ye bağlı olmamız tabii ki öğrenci profiline de yansımaktadır. Yetişen öğrencilerimiz daha çok ürünün vitrin kısmına yani albenisine ve formuna hitap etmektedir. Görsel olarak ürünü özelleştirmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Deniz Ekmekçioğlu

Doğum Yeri ve Tarihi: Samsun 1984

Adres: Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü - Maslak

E-Posta: deniz.ekmekcioglu@isikun.edu.tr

Lisans: Anadolu Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Bölümü

Mesleki Deneyim ve Ödüller: 2008 yılında akrilik ürünler üzerine üretim yapan bir firmada çalışmaya başladı. Bu dönemde serbest olarak çeşitli firmalara tasarım danışmanlığı yaptı. 2010 yılında Işık Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak göreve başladı.